

**YAPISAL-İNŞACI PERSPEKTİFTEN İNTİHAR EYLEMLERİNİN
SOSYAL BELİRLENİMLERİNİN SOSYOLOJİK BİR ANALİZİ: 1985-
2007 DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Sosyoloji Anabilim Dalı
Genel Sosyoloji ve Metodoloji Bilim Dalı**

Mustafa GÜLTEKİN

Danışman: Prof. Dr. Mehmet MEDER

**Temmuz 2010
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

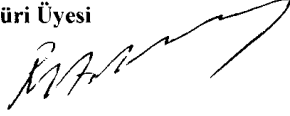
Sosyoloji Anabilim Dalı, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Bilim Dalı öğrencisi Mustafa GÜLTEKİN tarafından Doç. Dr. Hasan Tüzen yönetiminde hazırlanan “Yapısal-İnşacı Perspektiften İntihar Eylemlerinin Sosyal Belirlemelerinin Sosyolojik Bir Analizi: 1985-2007 Denizli İli Örneği” başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 12/07/2010 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Hasan TÜZEN

Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Rıza SAM

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Ümit TAFLICAN

Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ~~14/09/2010~~ tarih ve14/08. sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Kemal DAŞCIOĞLU
Müdür Vekili

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulguların analizinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet edildiğini; bu çalışmaların doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :

Öğrenci Adı Soyadı : Mustafa GÜLTEKİN

TEŞEKKÜR

Bütün bilimsel çalışmalarda olduğu gibi bu çalışma da, birçok kişinin katkısı ve emeğiyle tamamlandı. Kolektif özveri ve dayanışmanın olması, çalışmanın bu biçimiyle çıkmasının temel taşlarını oluşturdu. Yüksek lisans tez çalışmam boyunca tezin danışmanlığında bulunan hocam Prof. Dr. Mehmet Meder'in teşvik edici heyecanı, tezin yazımı sırasında gösterdiği büyük sabrı ve bu çalışmanın kamu kurumlarıyla koordineli biçimde yürütülmesi için gösterdiği büyük çaba, çalışmanın tamamlanmasında büyük rol oynadı. Doç. Dr. Hasan Tüzen, varlığıyla tez çalışması sırasında elinin omzumda olduğunu fazlasıyla hissettirdi. Çalışma boyunca başta Denizli Valisi Sayın Yavuz Erkmen ve Denizli İl Emniyet Müdürü Atilla Çınar olmak üzere, Denizli Valiliği ve Denizli İl Emniyet Müdürlüğü çalışanları, tez çalışmasının koordineli biçimde gerçekleşmesi için eşsiz destek ve özveride bulundular. Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Birimi tezin projelendirilmesine destek vermeseydi, çalışma istenildiği gibi gerçekleştirilemezdi. Tezin yazımında, mütakabiliyet haritalarının çizimi, Bertin Grafiklerinin oluşturulması ve yorumlanmasında, günlerce ortak mesai yaptığımız Dr. Alim Arlı'nın sonsuz desteği ve dostluğu olmasaydı, çalışmanın bu haliyle bitirilmesi çok zor olurdu. Çok değerli dostum Arş. Gör. Güney Çeğin'in, çalışmanın titiz tashihi ve tezin yazımı sırasındaki telkinleri, çalışmanın tamamlanmasında fazlasıyla yardımcı oldu. Değerli arkadaşım Şahin Sınır'ın metnin anlam düzeltmelerindeki katkısı ve Cem Orhan'la yaptığımız münazaraların besleyiciliği oldukça önemliydi. Mütakabiliyet tablolarının Bertin grafiklerinde görsel olarak temsil edilmesi için, Bertin Grafikleme modelini kullanmamıza izin veren Prof. Dr. Murat Güvenç'e teşekkürden fazlasını borçluyum. Tezin teorik çerçevesini inşa etmemde Doç. Dr. Ümit Tatlıcan'ın sağladığı kritik metinler çok yol gösterici oldu. Tezin temel veri tabanının oluşturulmasında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) yetkilileri güler yüzlü tavırları ile fazlasıyla motive edici oldular. PAÜ Halk Sağlığı Uzmanı Dr. Nurhan Meydan Acımış, mülakatlar sırasında intihar eden ailelerle yaptığım görüşmeler sonrasında moralimi yüksek tutmam için eşsiz telkinlerde bulundu. Mülakat ses kayıtlarının temize geçirilmesi konusunda Pamukkale Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğrenim gören öğrencilerim Mirace Karaca ve Çağdaş Hecebil, uykusuz kalmayı göze alarak günlerce çalıştılar. Denizli Merkez Mahallesi, Tavas ve Beyağaç ilçesindeki mülakatların sağlıklı olarak tamamlanmasında, PAÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sekreteri Abdullah Sevinçli, İdare Amiri Hüseyin Yavuz, Memur Şeref Yadik, Bilgisayar İşletmeni Önder Kompas ve Muratdede Mahallesi Muhtarı Adnan Kuloğlu büyük destek sağladılar. Tezin bitirilmesi esnasında, Almanya'nın Siegen şehrinde bulunan Engsbach üniversite öğrenci yurdunda konaklamamı sağlayarak, tezi sükunet içinde ve huzurla yazmamı sağlayan Musa Karadağlı'ya çok teşekkür ederim. Sevgili annem Hatice Gültekin ve sevgili babam Mehmet Gültekin'e ise sonsuz sevgileri ve destekleri için şükranlarımı sunarım. En büyük teşekkürlerden biri de intihar eden aktörlerin birinci derece yakınlarına olmalı şüphesiz. Çektikleri büyük acıları benimle paylaşma cesareti ve nezaketini gösterdikleri için onlara bir teşekkürden fazlasını borçluyum.

ÖZET

YAPISAL-İNŞACI PERSPEKTİFTEN İNTİHAR EYLEMLERİNİN SOSYAL BELİRLENİMLERİNİN SOSYOLOJİK BİR ANALİZİ: 1985– 2007 DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ

GÜLTEKİN, Mustafa
Yüksek Lisans Tezi,
Sosyoloji Anabilim Dalı
Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Mehmet MEDER

Temmuz 2010, 155 Sayfa

Bu çalışma bütünsel ve ilişkisel bir sosyolojik araştırma programıyla, Türkiye illerinin ölümle sonuçlanmış makro intihar eğilimlerini ve Denizli ilinin makro ve mikro intihar eğilimlerini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bütünsel ve ilişkisel araştırma programıyla, intihar olgusunun sosyal belirleyicilerini de ortaya çıkarmak mümkündür. Mütakabiliyet (correspondance) analizi ve hiyerarşik kümeleme (hierarchical cluster) analizi araştırma dilleriyle, Türkiye illerinin ve Denizli ilinin yapısal intihar eğilimleri keşfedilebilir. Sosyoloji'nin temel parametrelerinden ölçek, yoğunluk ve farklılaşma kavramları çerçevesinde, Türkiye illerinin 1985-2007 zaman serisinin ve Ege Bölgesi İllerinin 1985-2008 zaman serisinin yapısal intihar eğilimleri keşfedilmiştir. 2002-2009 Denizli merkez mahalle kümelerinin meslek gruplarına göre intihar profilleri de ortaya çıkarılmıştır. Saha araştırmasında ise, 1998-2009 yılları arasında Denizli merkez mahallelerinde ve Denizli kırsalında, intihar eden dokuz aktörün aile yakınlarıyla görüşülmüştür. Araştırmamızın sonucunda, 1985-2007 makro intihar evreninde, üç il tekil intihar profillerini temsil etmişlerdir. Bunun dışında kalan il kümeleri yaygın profilleri temsil etmişlerdir. Bunun yanı sıra tekil profillerin toplumsal intihar profilleri ortaya çıkarılmıştır. Kadın cinsiyetinin, 15-29 yaş aralığının, kimyevi madde kullanarak intihar etmenin ve aile geçimsizliği intiharlarının tekil profillerde yoğun olduğu gözlenmiştir. Her mahalle kümesi, her meslek grubunda ayırt edici bir intihar profilini temsil etmiştir. Denizli il merkezi ve kırsalında yapılan görüşmelerde, intihar eden aktörlerin toplumsal serüvenlerinde intihara yol açan toplumsal sosyal belirleyicilikler açığa çıkarılmıştır. Tütüncülük iş kolunun intiharları hızlandırdığı ve intiharlara zemin oluşturduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bütünsel ve İlişkisel Sosyolojik Araştırma, İntihar Eğilimleri, Sosyal Belirleyicilik, Toplumsal İntihar Profilleri, Tütüncülük İş Kolu, Denizli.

ABSTRACT

**THE SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF THE SOCIAL
DETERMINATIONS OF SUICIDE ACTIVITIES FROM THE
PERSPECTIVE OF STRUCTURALIST-CONSTRUCTIVISM: THE
SAMPLE OF DENİZLİ CITY 1985-2007**

GÜLTEKİN, Mustafa
M. Sc. Thesis in Sociology
Supervisor: Prof. Dr. Mehmet MEDER

July 2010, 155 Pages

This investigation aims at discovering the macro tendencies of suicides resulted in death in the provinces of Turkey, and the micro and macro tendencies of suicide in the province of Denizli with wholistic and relational sociological research program. It is possible to discover the social determinations in the case of suicide with wholistic and relational methods of investigation. The structural tendencies of the provinces of Turkey, and the province of Denizli can be discovered by using the research languages of correspondance analysis and hierarchical cluster analysis. Within the framework of the main parameters of sociology, the concepts of scale, density, and differentiation, the structural tendencies of suicide in the provinces of Turkey in the time series between 1985-2008, and in Aegean provinces between the time series 1985-2008 have been discovered. According to its occupational groups, the profiles of suicide in the clusters of central districts of Denizli between 2002-2009 have also been brought to light. In the field study, the relatives of nine agents who committed suicide between 1998-2009 in the central districts and in the rural areas of Denizli have been interviewed. In conclusion of our research, in the universe of macro suicide between 1985-2007, three provinces represented the singular suicide profiles. The clusters of provinces outside this category represented the common profiles. Apart from this, the social profiles of suicide of the singular profiles have been uncovered. It has been observed that in female gender in ages between 15-29, in the cases of suicide with drugs, and in suicides caused by family dissensions, singular profiles tend to be intense. Every district cluster represented a distinctive profile of suicide in every occupational group. In the interviews situated in Denizli province center and in the country side, the social determiners leading to suicide have been uncovered. It has been discovered that the profession of tobacco accelerates and triggers suicides.

Keywords: Wholistic and Relational Sociological Research, Tendencies of Suicide, Social Determinations, Social Profiles of Suicide, Tobacco Profession, Denizli.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	II
ÖZET	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLolar VE HARİTALAR DİZİNİ	VIII

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

DURKHEİM'İN İNTİHAR TEORİSİ VE DURKHEİM SONRASI SOSYOLOJİK

İNTİHAR TEORİLERİ

1.1. Durkheim'in Sosyolojik İntihar Teorisinin Metodolojik Arka Planı.....	4
1.2. Durkheim'in İntihar Tipolojisi.....	8
1.2.1. Bencil İntihar	9
1.2.2. Özgeci İntihar	10
1.2.3. Anomik İntihar	11
1.2.4. Fatalistik İntihar.....	12
1.3. Durkheim'in İntihar Teorisinin Ayırt Edici Özellikleri	12
1.3.1. Durkheim Öncesi İntihar Teorileri.....	13
1.3.2. Durkheim Sonrası Sosyolojik İntihar Teorileri.....	15
1.3.2.1. Halbwachs'ın "Sosyal İzolasyon" Teorisi.....	16
1.3.2.2. Martin ve Gibbs'in "Statü Bütünleşmesi" Teorisi.....	18
1.3.2.3. Henry ve Short'un "Engellenme" ve "Saldırganlık Teorisi"	20
1.3.2.4. Douglas'ta İntiharın "Sosyal Anlamları"	22
1.3.2.5. Ekolojik Temelli İntihar Teorileri.....	24
1.4. Sağlık Sosyolojisinde Bedenin Açıklanma Biçimleri	27
1.4.1. Medikal Sosyoloji Alt-alanının Gerilim Hatları: Sağlıkta Sosyoloji ve Sağlık Sosyolojisi	29

1.4.2. Biyomedikal Model ve Modele Yönelik Eleştiriler	30
1.4.3. Kamu Sağlığı Sorunu Olarak İntihar Olgusu	32
1.5. Sosyoloji Disiplininin 1950 Sonrası Temel Metodolojik/Epistemolojik Açmazı: Bourdieu Sosyolojisinde Nesnelcilik ve Öznellik Gerilimi.....	34
1.6. Bourdieu Sosyolojisinde Toplumsal Olguların İlişkisel Gerçekliği	36
1.7. Bourdieu'nun Sosyolojik Perspektifiyle İntihar Olgusunun Açıklanma İmkânı	40

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'NİN 1985–2007 YILLARINDAKİ İNTİHAR EĞİLİMLERİNİN İSTATİSTİKİ YORUMLARI

2.1. Mütakabiliyet Analizi ve Hiyerarşik Kümeleme Analizi	42
2.2. 1985-2007 Yıllarında Türkiye'nin Makro İntihar Eğilimleri: YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi	43
2.3. 1985-2007 Yıllarında Türkiye'nin Makro İntihar Eğilimleri: Yıllara Göre İllerin Yığılma Farklarının Analizi	50
2.4. 1985-2007 Yıllarında Türkiye'nin Makro İntihar Eğilimleri: İllerin Yıllar İçindeki Yapısal Farklaşmasının Analizi	53
2.5. 1985-2007 Yıllarında Ege Bölgesi İllerinin Makro İntihar Eğilimleri: YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi	60
2.6. 1985-2008 Yıllarında Ege Bölgesi İllerinin Makro İntihar Eğilimleri: Yıllara Göre İllerin Yığılma Farklarının Analizi.....	64
2.7. 1985-2008 Yıllarında Ege Bölgesi İllerinin Makro İntihar Eğilimleri: İllerin Yıllar İçindeki Yapısal Farklaşmasının Analizi.....	68
2.8. 1985-2007 Yıllarında Türkiye İllerindeki Tekil/Özgün İntihar Profillerinin Yorumları: Muğla, Manisa ve Ordu-Van İl Kümesi	73
2.9. Meslek Gruplarına Göre Denizli Merkez Mahallelerinin 2002-2009 Yılları Arasındaki İntihar Eğilimleri.....	80

2.10. 2002-2009 Yıllarında Denizli Merkez Mahallelerinin Meslek Gruplarına Göre Mikro İntihar Eğilimleri: YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi ve Yorumları	84
2.11. 2002-2009 Yıllarında Denizli Mikro İntihar Eğilimleri: Merkez Mahalle Kümelerine Göre Meslek Gruplarının Yığılma Farklarının Analizi ve Yorumları ...	95
2.12. 2002-2009 Yıllarında Denizli Mikro İntihar Eğilimleri: Meslek Gruplarının Merkez Mahalle Kümeleri İçindeki Yapısal Farklılaşmasının Analizi ve Yorumları	102

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DENİZLİ İLİNDE İNTİHAR EDEN BİREYLERİN AİLE YAKINLARIYLA DERİNLEMESİNE MÜLAKAT GÖRÜŞMELERİ

3.1. İntihar Eylemlerine İlişkin Geliştirilen Özel Temsillerin Yapısal-İnşacı Perspektifle Analizi	111
3.2. İntihar Eden Bireylerin Yakınlarıyla Mülakat Görüşmelerinin Hazırlık Evresi	112
3.3. İntihar Eden Bireylerin Aile Yakınlarıyla Mülakat Görüşmelerinin Yapısal-İnşacı Bir Analizi	114
3.3.1. Denizli İlinin Kırsal Yerleşimlerinde İntihar Eden Bireylerin Aile Yakınlarıyla Yapılan Mülakat Görüşmelerinin Analizi	115
3.3.2. Denizli Kentinin Merkez Mahallelerinde İntihar Eden Bireylerin Aile Yakınlarıyla Yapılan Mülakat Görüşmelerinin Analizi	121
3.4. Derinlemesine Görüşmelerin Genel Bir Değerlendirmesi	126

SONUÇ VE ÖNERİLER129

KAYNAKLAR135

EKLER 1: Tablolar	141
EKLER 2: Görüşme Formu	150
ÖZGEÇMİŞ	151

TABLOLAR ve HARİTALAR DİZİNİ

Tablo 1 - Dünya Sağlık Örgütünün 1998 Yılı Kadın ve Erkeklerde Başlıca Ölüm Nedenleri.....	33
Tablo 2 - 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı- YBCK Tablosu	46
Tablo 3 - 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı- Yığılma Farkları	50
Tablo 4 - 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı- Yapısal Farklılaşma	53
Tablo 5 - 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı- Mutlak Değerler	58
Tablo 6- 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı- YBCK Tablosu	60
Tablo 7 - 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı- Yığılma Payları	65
Tablo 8 - 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı- Yapısal Farklılaşma	68
Tablo 9 - 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı- Mutlak Değerler	72
Tablo 10 - 2002-2009 Denizli İli Merkez Mahalle İntihar Alanı- YBCK Tablosu	84
Tablo 11 - 2002-2009 Denizli İli Merkez Mahalle İntihar Alanı- Yığılma Payları	95
Tablo 11 - 2002-2009 Denizli İli Merkez Mahalle İntihar Alanı- Yapısal Farklılaşma	103
Tablo 12 - 2002-2009 Denizli İli Merkez Mahalle İntihar Alanı- Mutlak Değerler	110
Harita 1 - 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı (Mütekabiliyet Tablosu)	45
Harita 2 - 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı (Mütekabiliyet Tablosu)	59
Harita 3- 2002-2009 Denizli Merkez Mahalle İntihar Alanı (Mütekabiliyet-Tablosu	83

EKLER 1 : Meslek Gruplarının İntihar Şekli, Yıllar, Aylar, Eğitim Durumu, Medeni Durum, Yaşadıkları İlçeler ve İntihar Nedenlerine göre İntihar Profilleri: 2002-2009 Denizli İli

Tablo Ek 1: 2002-2009 Meslek Gruplarına Göre İntihar Şekilleri: YBCK Değerleri İtibariyle	141
Tablo Ek 2: 2002-2009 Meslek Gruplarına Göre İntihar Şekilleri: Yapısal Farklılaşma ..	141
Tablo Ek 3: 2002-2009 Meslek Gruplarına Göre İntihar Şekilleri: Yığılma Farkları.....	141
Tablo Ek 4: 2002-2009 Meslek Gruplarına Göre İntihar Şekilleri: Mutlak Değerler	142
Tablo Ek 5: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yıllarına Göre İntihar Eğilimleri: YBCK Değerleri İtibariyle	142
Tablo Ek 6: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yıllarına Göre İntihar Eğilimleri: Yapısal Farklılaşma	142
Tablo Ek 7: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yıllarına Göre İntihar Eğilimleri: Yığılma Farkları.....	143
Tablo Ek 8: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yıllarına Göre İntihar Eğilimleri: Mutlak Değerler	143
Tablo Ek 9: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yıllarında Aylara Göre İntihar Eğilimleri: YBCK Değerleri İtibariyle.....	143
Tablo Ek 10: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yıllarında Aylara Göre İntihar Eğilimleri: Yapısal Farklılaşma	143
Tablo Ek 11: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yıllarında Aylara Göre İntihar Eğilimleri: Yığılma Farkları	144
Tablo Ek 12: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yıllarında Aylara Göre İntihar Eğilimleri: Mutlak Değerler	144

Tablo Ek 13: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yılında Eğitim Durumlarına Göre İntihar Eğilimleri: YBCK Değerleri İtibariyle	144
Tablo Ek 14: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yılında Eğitim Durumlarına Göre İntihar Eğilimleri: Yapısal Farklılaşma	145
Tablo Ek 15: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yılında İntihar Eğilimleri: Yığılma Farkları	145
Tablo Ek 16: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yılında İntihar Eğilimleri: Mutlak Değerler	145
Tablo Ek 17: 2002-2009 Meslek Gruplarının Medeni Durumlara Göre İntihar Eğilimleri: YBCK Değerleri İtibariyle	145
Tablo Ek 18: 2002-2009 Meslek Gruplarının Medeni Durumlara Göre İntihar Eğilimleri: Yapısal Farklılaşma	146
Tablo Ek 19: 2002-2009 Meslek Gruplarının Medeni Durumlara Göre İntihar Eğilimleri: Yığılma Farkları	146
Tablo Ek 20: 2002-2009 Meslek Gruplarının Medeni Durumlara Göre İntihar Eğilimleri: Mutlak Değerler	146
Tablo Ek 21: 2002-2009 Meslek Gruplarının Medeni Durumlara Göre İntihar Eğilimleri: YBCK Değerleri İtibariyle	147
Tablo Ek 22: 2002-2009 Meslek Gruplarının Medeni Durumlara Göre İntihar Eğilimleri: Yapısal Farklılaşma	147
Tablo Ek 23: 2002-2009 Meslek Gruplarının Medeni Durumlara Göre İntihar Eğilimleri: Yığılma Farkları	148
Tablo Ek 24: 2002-2009 Meslek Gruplarının Medeni Durumlara Göre İntihar Eğilimleri: Mutlak Değerler	148
Tablo 25: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yılında İntihar Nedenleri Eğilimleri: YBCK Değerleri İtibariyle	148
Tablo 26: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yılında İntihar Nedenleri Eğilimleri: Yapısal Farklılaşma	148
Tablo 27: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yılında İntihar Nedenleri Eğilimleri: Yığılma Farkları	149
Tablo 28: Meslek Gruplarının 2002-2009 Yılında İntihar Nedenleri Eğilimleri: Mutlak Değerler	149
EKLER 2: Denizli'de 1998-2009 Yıllarında İntihar Etmış Aktörlerin Aile Yakınlarıyla Derinlemesine Görüşme Formu	150
ÖZGEÇMİŞ.....	155

GİRİŞ

Bu tez çalışmasının amacı, Denizli ilinde ölümlerle sonuçlanmış intiharların bütünsel-ilişkisel bir sosyolojik araştırma programı aracılığıyla, 1985-2007 Türkiye makro intihar evrenindeki intihar profilini ortaya çıkarmaktır. 1985-2007 Türkiye makro evreni içerisindeki intihar profillerinin yanı sıra, 1985-2007 yılı içerisinde Denizli ilinin içinde bulunduğu Ege Bölgesi makro intihar evreni de keşfedilmiştir. Çalışmanın yapısal kısmına denk düşen makro intihar eğilimlerinin yanı sıra, Denizli ilinde son on yılda meydana gelen dokuz intihar eyleminin aktörlerinin aile yakınlarıyla yapılan derinlemesine görüşmelerle, toplumsal intihar yapılarının öznel düzeyde nasıl temsil edildiği araştırılmıştır.

Tez, Denizli ilinin 1985-2007 Türkiye makro intihar evrenindeki intihar eğilimleriyle sınırlandırılrsa da; ilişkisel ve bütünsel bir araştırma mantığı gereği, Türkiye makro intihar evreni de tezin kapsamı içerisine alınmıştır. Tez araştırması, intihar eğilimlerini keşifsel bir araştırma tekniğiyle ele alan bütünsel ve ilişkisel bir araştırma yöntemine dayanmaktadır. Bu araştırma yöntemini, toplumsal olguları birbirleriyle ilişkisel ve bütünsel bir mekan mantığıyla kuran SPSS programındaki bir analiz tipi olan mütekabiliyet analizi (correspondence analyze) oluşturmaktadır. Mütekabiliyet analiziyle birlikte, kategorileri, bir insanın görme ve anlama kapasitesi olan 7-10 kategori aralığına indirgeyen hiyerarşik kümeleme (hierarchical cluster) tekniği de kullanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, Durkheim'in intihar teorisi, Durkheim öncesi psikolojik ve sosyolojik eğilimli intihar teorileri ve Durkheim sonrası sosyolojik intihar teorilerine detaylı olarak yer verilmiştir. Durkheim'in *İntihar* adlı paradigmatik eseri, yukarıda değinilen sosyolojik okumanın birinci düzeyine karşılık gelen "toplumu bir toplumsal fizik tarzında, dışarıdan anlaşılabilir, eklemelenmeleri maddi olarak gözlemlenebilen, ölçülebilen ve haritalandırılabilen nesnel yapı (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 17) olarak ele alır. Durkheim sonrası intihar çalışmaları olan Halbwachs'ın "sosyal izolasyon" teorisi, Martin ve Gibbs'in "statü bütünleşmesi" teorisi, Henry ve Short'un "saldırganlık ve engellenme" teorisi, Chicago Okulu'nun "ekolojik intihar" teorisi, Durkheim'in bulgularını desteklemenin yanı sıra, kendilerini intihar oranları ile

dışsal toplumsal faktörlerle sınırlandırmışlardı (Taylor, 2008; 360). Durkheim sonrası bu teoriler, Bourdieu'nun eleştirdiği ikili düşünme tarzı olan yapısalcı/nesnelci kampına karşılık geliyordu. Yapısalcı sosyolojinin karşısında Douglas ve Douglas'ın düşüncelerini geliştiren Atkinson ve Taylor'ın intihar perspektifi ise, öznelci/fenomenolojik kampın içerisinde konumlanıyordu.

İntihar teorilerinin akabinde, sağlık sosyolojisinin bedeni açıklama biçimleri çerçevesinde sağlık konusunu sosyal belirlenimleriyle açıklama girişimlerine değinilecektir. Daha sonra, II. Dünya savaşı sonrası sağlık sosyolojisinin temel kategorilerini inşa etmesi, zihin-beden sahte dikotomisini biyolojik indirgemeci beden anlayışıyla temsil eden biyo-medikal model anlayışının genel özellikleri ve modele yönelik eleştirilere değinilecek ve bir intihar olgusunun neden önde gelen bir kamu sağlığı problemi olduğu konusu ele alınacaktır.

İntihar teorileri ve sağlık sosyolojisi temelinde bedenin açıklanma biçimlerine yer verildikten sonra, toplumsal olguları bütünsel ve ilişkisel bir sosyolojik araştırma programıyla inşa eden Pierre Bourdieu'nun sosyal bilimlerde kökten eleştirdiği nesnelcilik-öznelcilik, yapı-aktör, toplum-birey vb. sahte epistemolojik çiftlerin aşılması problemine değinilecektir. Sonrasında, Pierre Bourdieu'nun bütünsel ve ilişkisel mantıkla sosyal olguların kavranmasını sağlayan doğa bilimsel, sosyal bilimsel ve sosyal psikolojik açıklamaları, sosyal bir araştırma programında nasıl birleştirdiğine yer verilmiştir. Birinci bölümün son kısmında ise, Bourdieu'nun meta kuramsal pozisyonu olan yapısal-inşacı metodolojiyle intihar olgusunun ele alınma imkanı üzerinde durulacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise; Türkiye illerinin 1985-2008 zaman serisindeki makro intihar eğilimleri, Ege Bölgesinin 1985-2007 zaman serisindeki makro intihar eğilimleri ve Denizli merkez mahallelerinin 2002-2009 zaman serisindeki meslek gruplarının mikro intihar eğilimleri ortaya çıkarılmıştır. Makro ve mikro intihar evrenleri, Bourdieu'nun kullandığı müteakabiliyet analizi ve satır ve sütun profillerini indirgeme işlevi gören hiyerarşik kümeleme tekniğiyle keşfedilerek, Bertin grafikleri yardımıyla görselleştirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Denizli’de 1998-2009 yıllarında, intihar eyleminde bulunan dokuz aktörün yakınlarıyla yapılan derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bununla beraber, intihar eylemlerine ilişkin geliştirilen öznel temsillerin, toplumsal yapıların belirleyiciliği çerçevesinde nasıl temsil edildiğine yer verilecektir. Yapısalcı ve öznelci okuma düzeyleri, Bourdieu’nun yapısal inşacılığını temel aldığımızda eşit önemde gözükse de, öznelerin eylemlerinin buldukları mekan ve konum dolanımıyla belirleniyor olması, nesnelci/yapısalcı analize daha öncelik vermektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

DURKHEİM'İN İNTİHAR TEORİSİ VE DURKHEİM SONRASI SOSYOLOJİK İNTİHAR TEORİLERİ

1.1. Durkheim'in Sosyolojik İntihar Teorisinin Metodolojik Arka Planı

Durkheim, Auguste Comte ve Spencer'in toplumsal dünyayı açıklama konusunda "empirik araştırma yapmaktan ziyade felsefi ve soyut düzeyde kaldıklarını ve araştırmaların bu doğrultuda gitmesi halinde bir felsefe branşı olmaktan öteye girmeyecek olmasını" (Ritzer, 1983: 93) eleştirir ve 19.yy. mevcut doğa bilimlerinin empirik bilgi modelini "toplumsal olguları" açıklama konusunda temel epistemolojik ve metodolojik bir model olarak benimser. Durkheim'in temel uğraşlarından biri, sosyolojinin doğa bilimlerine benzer biçimde sosyal bilimlerdeki en önemli tartışmalardan biri olan "metodolojik birlik" tartışmasındaki (Keat & Urry, 2001: 13) sosyal bilimler ve doğa bilimlerini benzer dünya kavrayışına sahip modeller olarak birleştirme çabasıdır.

Durkheim'in çalışmalarının hangi temel bilimsel kaygıdan kaynaklandığı ve hangi amaçlara yönelik olduğunu kavranmaya çalışılması onun çalışmalarının bütünsel örgüsünü anlamak açısından önemlidir. *Toplumsal İş Bölümü* (1893), adlı çalışmasının sosyolojik temaları ilk önce *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*'nda (1895), daha sonra ise *İntihar* adlı eserinde açıklanmaya başlandı. İlk iki çalışmanın teorik ve kavramsal çerçevesi ve üçlemenin sonu olan *İntihar* (1897) adlı çalışması, sosyolojinin dönemin hakim bilimsel metodu olan pozitivizmle bilimsel meşruluğunu ispat etmeye çalıştığı bir dönemin kaygılarını (Benton & Craib, 2008: 39-40) içermekteydi.

Durkheim, bu üçlünün sonu olan *İntihar* (1897) adlı çalışmasıyla, "edimlerin en bireyseli olarak ortaya çıkan ve bu yüzden bir toplumsal türde en az düzenlilik sergilemesi beklenen şeyi" (Cuff vd., 1998: 72) sosyolojik bir olgu olarak inşa etme çabasıydı. Durkheim, intihar eyleminin bireysel örneklerini açıklamaya çalışmadı ve

bir kişi intihar ederken diğerinin neden intihar etmediğine ilişkin psikolojik kökenli farklılıkları araştırmaya da yönelmedi (Pope, 2008: 81).

İntihar olgusunun diğer bölgelere oranla daha yüksek bir eğilim gösterdiği Batı Avrupa’da; Avrupalı felsefeciler, tıpcılar, tarihçiler ve toplum felsefecileri tarafından ele alınması şaşırtıcı değildir. Fransız devrimi sonrası, Avrupa toplumlarının içine düştüğü siyasi ve ekonomik dönüşümler, toplumsal kurumların yapısında da ciddi değişiklikler meydana getirmiştir. Fransız Devrimi sonrası yeni toplumsal sınıfların ve bu sınıfların dayanak aldığı yeni ideolojilerin ortaya çıkması, devrim öncesi toplumsal organizasyonun belirleyicisi olan Kilise kurumunun belirlediği toplumsal yapının ahlaki temelini dnştrmştir. Böylece, 19. yy.ın sonlarından itibaren “birçok yazarca intihar eylemini genel ahlaki sorunların analiz edilebileceği özel bir problem alanı olarak görülmesine yol açmıştır ve Durkheim’in *İntihar* (1897) adlı eserindeki analizleri de bu yazarların çalışmasına dayanmıştır” (Giddens, 2009: 143).

Psikoloji disiplininin araştırma nesnesi olarak inşa ettiği intihar olgusunun, Durkheim tarafından toplumsal faktörler çerçevesinde değerlendirme çabaları o döneme kadar yaygın bir ele alış tarzı değildi. Buna karşın, Durkheim’in *İntihar* (1897) adlı eserinde bu hamlenin nedenine yönelik açıklaması ve amaçlarını belirtmesi çok açıktır (Durkheim, 1992: 17):

Bütün ğretim yaşamımız boyunca inceleme fırsatı bulduğumuz değişik konular içinden intiharı bu incelemeye konu seçmiş olmamız, daha kolaylıkla saptanabilecek pek az olgu bulunduğu için, intiharın özellikle elverişli bir örnek olarak görünmüş olmasındandır... İncelememizden günümüzde Avrupa toplumlarının acısını çektikleri genel huzursuzluğun nedenleri konusunda ve bu durumu hafifletebilecek kimi çareler üzerine kimi uyarmalarda çıkmaktadır.

Durkheim’in intihar olgusunu sosyolojik bir araştırma konusu olarak neden ele aldığı ve bu araştırmanın özelde ne tür bir pratik çözüm olarak kullanılabileceğine ilişkin açıklaması açık gözükmektedir. Birincisi, sosyolojik intihar teorisinin inşa edilmesinde istatistik biliminin tuttuğu intihar istatistikleri, kitap boyunca kullanılan empirik delillendirmenin dayanağını oluşturmuştur. Toplumlar içindeki düzenli intihar oranlarının tespit edilmesi ve toplumların kendilerine özgü toplumsal örgütlenme yapısından dolayı sabit intihar kalıplarının ortaya çıkarılması, intihar olgusunun toplumsal nedenlerle açıklanmasına kılavuzluk etmiştir. Avrupa toplumlarının çektiği genel huzursuzluk derken, özellikle sanayileşmiş Batılı toplumların toplumsal

kurumlarda yarattığı tahribatın azaltılmasına yönelik modern dönemin ilk sosyal politikaların işaretlerini zımni olarak belirtmiştir.

Durkheim, *İntihar* (1897) adlı eserinde, önceki çalışmalarıyla olan mantıksal ve bütünsel birlikteliğine ilişkin açıklamalarda bulunmuştu. Durkheim, kitap boyunca “daha önce başka yerde ortaya koyup ayrıntılı incelemesini yaptığımız *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*’nda (1895), başlıca yöntembilim sorunlarını somut ve uygulamalı bir biçimde ele alınacağını” (İntihar, 1992: 17) bildirir. *Sosyolojik Yöntemin Kuralları* (1895), Durkheim’in metodolojisini detaylarıyla hem açıkladığı hem de intihar gibi en çok bireysel bir edim olarak kavranan olgunun, nasıl toplumsal bir olgu olduğunun metodolojik açıklamalarını önceden içeren bir eseri temsil etmektedir. Özellikle toplumsal olguların bireysel bilinçlerin dışında “şeyler” olarak alınabileceği, bu şeylerin bireysel bilinçlere olan “zorlayıcılığı” ve sosyal olgunun bireysel olmayıp toplumda genel olduğu karakteristik özellikleri, intihar olgununun toplumsal bir olgu olarak kavranmasının ve açıklanmasının metodolojik zeminine işaret etmektedir.

Empirik bir bilim olma iddiası bulunan sosyolojiyi psikolojiden ayırt etmeye çalışan Durkheim, toplumsal olguların bireylere *dışsal ve zorlayıcı* olduklarını ileri sürmekle beraber, “psikolojik olguların esasen kalıtsal olgular olduğunu iddia ederek” (Ritzer, 1983; 94) psikolojinin sınırlılıklarını vurguladı.

Durkheim, bir toplumsal olgunun “şeyler” olarak alınması ve zorlayıcı ve sınırlandırıcı bir karaktere sahip olmasıyla bilimsel bilginin “nesnellik” kriterine sahip olduğunu intihar bağlamında şu şekilde açıklar (Durkheim, 1992: 19):

Oysa örneğin bu kitabın her sayfasından, bireyin kendisini aşan bir tinsel gerçekliğin egemenliğinde bulunduğu izlenimini edinmek bize güç görünüyor: bu topluluk gerçekliğidir. Her halkın kendisine özgü biri intihar oranı bulunduğu, bu oranın genel ölüm oranından daha durağan olduğu, evrimden geçtiğinde de bunun her topluma özgü bir hız katsayısına göre gerçekleştiği , günün, ayın, yılın, değişik anlarında gösterdiği değişimlerin toplumsal yaşamın hızını yansıttığı görüldüğünde, evlenmenin, boşanmanın, ailenin, dinsel topluluğun, ordunun, vb. kimileri sayısal olarak bile anlatılabilecek belirli yasalara göre intihar olaylarını etkilediği gözlemlendiğinde, bu durumları ve bu kurumları belirli bir niteliği ve etkinliği bulunmayan herhangi bir düşünsel düzenleme olarak görmekten vazgeçilecektir. Tersine bunların , bireyi belirleme tarzları dolayısıyla ona bağımlı olmadıklarını yeterince gösteren gerçek, canlı ve etkin güçler oldukları anlaşılacaktır; birey bu güçleri doğuran birleşimin bir ögesi de olsa, söz konusu güçler oldukça kendilerini bireye kabul ettirirler. Bu koşullarda toplum bilimin nasıl nesnel olabileceği ve olması gerektiği daha iyi anlaşılacaktır, çünkü önünde ruhbilimcinin ya da biyologunkiler kadar belirli ve sağlam gerçeklikler bulunmaktadır.

Durkheim *İntihar* (1897) adlı eserinde, sosyoloji biliminin inceleme nesnesi olan toplumsal olguların dışsallığı, zorlayıcılığı ve sınırlandırıcılığı karakteristikleriyle; doğa bilimlerinin ulaştığı bilim statüsüne ulaşabilmesini ayrıntılı olarak bu pasajda gerekçelendirmiştir. Her topluma özgü intihar oranlarının sabit eğiliminin ve sahip olduğu hız katsayısının, toplumsal kurumlarla dolaysız ilişkiselliğini ve belirlenmesini vurgulamıştır.

Durkheim, *İntihar* (1897) adlı eserinde ve önceki çalışmalarından olan *Sosyolojik Yöntemin Kuralları* 'nda, intihar olgusunu kavramamıza yardım edecek belli kavramsal formülasyonlar inşa etmiştir. Steven Lukes, Durkheim'in inşa ettiği gerçeklik düzeylerini, azalan genellik derecesine göre aşağıdaki gibi kategorize etmiştir (Ritzer, 1983: 96):

A. Maddi Toplumsal Olgular

1. Toplum
2. Toplumun Yapısal Bileşenleri (Örneğin, devlet)
3. Toplumun morfolojik bileşenleri (örneğin, nüfus dağılımı, iletişim kanalları ve yerleşme düzenleri)

B. Maddi olmayan toplumsal olgular

1. Ahlak
2. Kolektif Bilinç
3. Kolektif Temsiller
4. Toplumsal Eğilimler

Lukes'in, Durkheim'in azalan genellik derecesine göre kategorize ettiği kullanışlı şeması, intihar olgusunun toplumsal bir olgu olarak inşa edilmesinde birbiriyle kavramsal olarak ele aldığı formülasyonlardır. Durkheim, özellikle *Toplumda İşbölümü* (1893) adlı eserinde, toplumsal organizasyonları sahip oldukları dayanışma tipine göre kategorize ederek, toplumun veya topluluğun ahlaki yapısını, bu ahlaki yapının bireysel bilinçlerin dışında olan ama her bireysel bilincin aynı zamanda içinde hissettiği bir kolektif bilinç kavramını üretir. İlkel toplumsal

organizasyonların dayanışma tipinde, topluluk üyelerinin birbirinden henüz farklılaşmadığı bir düzeyi temsil eden dayanışma tipi, mekanik dayanışma olarak kavramsallaştırılırken, sanayi toplumlarının dayanışma tipi, her biri ayrı iş ve görevde uzmanlaşmış bir topluluğa gönderme yapan organik dayanışma olarak kavramsallaştırılır (Durkheim, 2006: 75-166). Bu dayanışma tipleri, Durkheim'in intihar olgusunu açıklamada anahtar iki kavram olarak işlevselleştirdiği “toplumsal bütünleşme” derecesi ve “toplumsal düzenleme” derecesiyle doğrudan ilişkilidir.

Kollektif bilinç kavramı, Durkheim'da tekil bireysel bilincin dışında olan ama aynı zamanda her bireyin içerisinde hissettiği ve ona göre davranış örüntüsü oluşturduğu bir düşünceyi içermektedir. Fakat bu kollektif bilinçler pratik olsa bile, Durkheim tarafından genel ve yeterince açık olmaması nedeniyle daha sonraki çalışmalarında kollektif temsiller kavramına geçiş yapmasına neden olur. Kollektif temsilleri aile, meslek, eğitim ve din kurumları gibi özel kollektivelerin normlar ve değerlerini temsil eden çağdaş toplumlardaki kolektif temsiller olarak düşünülebilir (Ritzer, 1983; 101). “Kollektif temsiller” kavramı, İntihar çalışması bağlamında kullanılmakla beraber, *İntihar* (1897) çalışmasında yer verdiği intihar tipleriyle somutluk/işlemsellik kazanmıştır.

1.2. Durkheim'in İntihar Tipolojisi

İntihar olgusunu yapısal belirleyicilerle açıklama çabası içerisinde olan Durkheim, çalışmamız sırasında intihar eylemlerinin yapısal perspektifle inşası sırasında yararlandığımız epistemolojik ve metodolojik bir tutumu sergilemiştir. Bu bölümde Durkheim'in intihar tipolojilerine genel hatlarıyla yer verilecektir.

Durkheim'in *İntihar* (1897) adlı eserinde “toplumsal eğilimler” kavramı intihar olgusunun açıklanmasında kilit bir formülasyonu temsil eder. Her toplum, kendi toplumsal organizasyonları ve üyeleri aracılığıyla yeniden ürettiği *kollektif bilinç* kavramının bir alt tabakası olarak *kollektif eğilimler* ya da *toplumsal eğilimlere* sahiptir. *İntihar* (1897) adlı eserinde de her toplumun kendine özgü bir toplumsal intihar oranına sahip olduğundan ve bireysel bilinçlerin dışında ama bireysel bilinçleri zorlayan ve sınırlandıran bir toplumsal etkiden söz edilmektedir. Kollektif temsiller olan devlet, aile, mesleki korporasyonlar, eğitim vb. toplumda yarattığı

bütünleşme ve düzenleme düzeyleri, toplumsal intihar eğilimlerinde kendini somutlaştırır.

Durkheim'in *İntihar* (1897) adlı eserinde, intiharın toplumsal bir olgu olduğunu Ritzer şu şekilde özetler (Ritzer,1983: 102):

İlk olarak, psikolojik, psikopatolojik, biyolojik, çevresel, taklitçi yaklaşımların yetersizliğini, kullandığı intihar istatistikleriyle gerekçelendirmeye ve delillendirmeye girişmişti. Biyolojik, psikolojik ve sosyal-psikolojik faktörlerin bir gruptan diğerine veya dönemden döneme sabit kaldığını varsayma eğilimindeydi ve intihar oranlarında bir gruptan ötekine veya dönemden döneme bir sapmanın olmasını, toplumsal eğilimlerdeki çeşitliliklere bağlamıştı.

Durkheim intihar tipolojisini inşa ederken, işlevselleştirdiği iki anahtar kavram; “toplumsal bütünleşme” düzeyi ve “toplumsal düzenleme” düzeyidir. Toplumsal bütünleşme düzeyinin yüksek olduğu toplumlarda “altruist” (özgeci) intihar eğilimi varken, toplumsal bütünleşme düzeyinin düşük olduğu toplumlarda “elcil” (bencil) intihar eğilimi gözlenmektedir. Toplumsal düzenleme düzeyinin yüksek olduğu toplumlarda “fatalistik” intihar eğilimi gözlemlenirken, toplumsal düzenlemenin düşük düzeyde olduğu toplumlarda “anomik” intihar eğilimi gözlemlenmektedir (Durkheim, 1992: 145-331).

Durkheim İntihar adlı eserinde dört intihar tipi inşa etmiştir. Bencil İntihar, Özgeci İntihar, Anomik İntihar ve Fatalistik intihar tipleri, genel hatlarıyla aşağıda ele alınacaktır.

1.2.1. Bencil İntihar

Bencil intihar bireyin toplumdan soyutlanmışlığıyla karakterize edilir. Bireyin toplumla olan bağlarının çok az ve daha zayıf olduğu toplumlarda birey kendisini toplumun dışında hisseder. Güçlü kolektif bilinç ve bu bilincin yaydığı toplumsal eğilimlerin daha geniş bir anlam duygusuna sahip bireyler yaratması, bencil intiharı önleyici bir mekanizma oluştururken, bu toplumsal eğilimlerin zayıf olduğu toplumlarda ise bireyler kolektif bilinci daha kolayca aşabilecek ve istediklerini yapabileceklerdir.

Durkheim'in mezhep ve dinler ekseninde yaptığı karşılaştırma intihar oranlarının farklılığını açıklamak açısından kullanışlıdır ve Cuff tarafından şu şekilde özetlenir (Cuff vd., 1998: 72).

Protestanlık mezhebinin intihar eylemini yasaklayıcı tavrı Katolik mezhebiyle aynı olmasına rağmen intihar oranlarındaki farklılık nereden gelmektedir? "Protestan öğretiler bireyin Tanrı karşısında hiçbir aracı araya girmeksizin yalnız olduğunu ve Tanrı ile ilişkisinin dolaysız olduğunu öğütler. Bu sebepten dolayı kendi kurtuluşu için tamamen dolaysız gerçekleştiğini ve kurtuluşu için vereceği çabanın tüm yükünden de bu bireyi sorumlu tutar. Buna karşın, Protestan öğretisi, Kilise ve pratiklerinin bireyin Tanrı ile ilişkisinin temeli haline getirilmesiyle beraber, günah çıkarma gibi bireyin yükünü paylaşarak gündelik hayatında destekleyici mekanizmalar sunan Roma Katolik Kilisesiyle karşıtlık içindedir.

Protestanlık mezhebinde birey topluluktan bağımsız olarak dini yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışır ve dünyevi pratiklerinde de bireysel başarıyı -yani bencillik eğilimini- teşvik eden bütünleşme düzeyi düşük bir birey profili doğurur. Bunun yanı sıra özellikle sanayileşmiş toplumlarda ailesinden ayrı yaşayanlar, bekarlar, çocuksuz evliler ve birilerine bakmakla yükümlülüğü olmayan bireylerde bencil intihar eğilimi (Durkheim, 1992: 169-209) yüksek düzeylerde görülmektedir.

1.2.2. Özgeci İntihar

Toplumsal bütünleşme derecesinin yüksek olduğu toplumlarda özgeci (altruist) intihar eğilimi mevcuttur. Bencil intiharın düşük düzeyde bütünleşme derecesine karşıt olarak özgeci eğilimler, bireylerin üzerinde aşırı bir bütünleşme duygu ve davranış biçimleri üretir.

Durkheim, özgeci intihar tipine özellikle Avrupa ordularındaki intihar oranlarını vererek bu intihar tipinin askeri kademeler üzerindeki etkisini şu şekilde açıklar (Durkheim, 1992: 219-244):

Askerlik hizmetinde geçen süre uzadıkça intihar oranları da artmaktadır. Gönüllülerde ve uzatmalılarda, intihar daha çok görülmektedir. Erlere oranla subay ve astsubaylarda, intihar daha çok görülmektedir. Bunlar, askerlik ruhunun ve özgeci durumun bir sonucu olarak karşımıza çıkar. Seçme birliklerde intihar eğilimi en yüksek düzeydedir.

Durkheim'in eserinde özellikle askerlik kurumu üzerinden verilen örneğin yanı sıra; özgeci intihara başka alanlardan örnek verilmiştir. Ritzer özgeci intihara

nl bir örnek olarak, Jonestown'da Aziz Jim Jones'in müritlerinin toplu intiharlarını örnek verir (Ritzer, 1983: 104):

Müritleri bilinçli olarak zehir içtiler ve bazı örneklerde çocukları da bu zehirden aldılar. İntihar girişimlerinin nedeni zorla veya tatlılıkla zorlanarak hayatlarını Jones'un fanatik müritlerinin sıkı bütünlük içindeki topluma adamaya itilmeleri olmuştur. Daha genel düzeyde alınırsa, bu eylemi böyle yapılması gerektiği için yaparlar.

1.2.3. Anomik İntihar

Toplumsal düzenleme derecesinin düşük olduğu toplumlarda, anomik intihar eğilimleri ortaya çıkar. Toplumsal kurumların düzenleyici gücünün zayıfladığı toplumlarda ise bireyler, arzu ve isteklerini sürekli arttırma yönünde doymak bilmeyen bir eğilim içersine girerler. Anomik (kuralsızlık) intiharların yaşandığı durumlara, sadece ekonomik çöküşlerin/ekonomik bunalımların yaşandığı dönemlerde değil, tam tersi biçimde ekonomik büyümenin ve toplumsal refahın birdenbire arttığı yıllarda ortaya çıktığı gözlemlenmektedir (Durkheim, 1992: 249-250).

Bireyin toplum içerisinde bulunduğu konum itibariyle, içinde bulunduğu toplum tarafından belli ahlaki kısıtlamalar ve yükümlülüklerle çepeçevre kuşatılmıştır. Ekonomik bunalımların yaşanmasıyla eski toplumsal konumunu kaybeden birey, dştğu yeni konumun ahlaki yükümlük ve kısıtlamasıyla karşılaşır. Aynı Şekilde refah dönemlerinde de eski düşük toplumsal konumundan üst konumlara doğru ilerleyen birey, yeni konumu gereği eski ahlaki sınırlama ve denetimini açarak, kendi sınırlarını aşan ancak bu konumu içine girdiği yeni döneme uyarlayamadığı bir boşluğa girer. Bu iki durum da kısaca ekonomik refah ve kş dönemlerinde bireyin toplumsal konumu ile toplumun bu konumlara ilişkin uyulmasını emrettiği ilkeler arasındaki kopuştan kaynaklanır (Cuff vd., 1998: 73).

Durkheim'e göre bireyler, daha önce sahip oldukları istekleri ve arzuları azaltmak ve bu durumda kendileri üzerinde yüksek derecede bir denetim sağlamak zorundadırlar. Böyle bir duruma kendilerini uyarlayamaz ve bu daralmış yaşamdaki sıkıntılarını karşılayacak manevi donanımdan yoksun kalırlarsa intihar eğilimleri artışa geçer. Bununla beraber ekonomik refah dönemlerinde de yaşam tarzlarında ciddi değişimler yaşanır ve gereksinimleri düzenleyen ölçünün aynı kalmaması bir düzensizlik eğilimini doğurur. Neyin haklı, neyin haksız, neyin meşru istek ve beklenti

olduğu konusunda bireyler açmaz içine girerler (Durkheim, 1992; 257). Bununla beraber, intiharın en yoğun olduğu meslek grubu sanayi ve ticaretle uğraşan kesimdir. Alt kesimin insanları üstte bulunan kesimlerle sınırlı bir çizgide bulunduğundan ufukları sınırlı ve istekler daha belirli bir durumda kalmaktadır. Buna karşın kendi üstlerinden başka bir kesim bulunmayan insanlar, kendilerini sınırlayan herhangi bir düzenleyici güç olmadığında boşlukta kaybolabilirler (Durkheim, 1992: 262-263).

1.2.4. Fatalistik İntihar

Toplumsal düzenleme derecesinin çok zayıflamasıyla beliren anomik intihara karşı olarak Durkheim'in *İntihar* (1897) adlı eserinde bir dipnotta verdiği fatalistik (kadercı) intihar tipi belirginleşmeye başlar. Toplumsal düzenleme, toplumun bütün kurumlarıyla beraber bireyleri yüksek düzeyde bir disiplinle aşırı biçimde düzenlemeye çalışır. Bireylerin toplumsal kurumlar tarafından arzu ve istekleri aşırı bir biçimde düzenlenmeye çalışıldığından dolayı bireyler, bir kaçış yolu aramaya yeltenirler ve kurtuluşa intihar ederek ulaşmaya çalışırlar. Genç iken evlenen erkeğin veya çocuksuz evli kadının intiharları böyledir (Durkheim, 1992: 2).

Fatalistik intihar, toplum içinde bulunan gruptaki bireylerin asgari serbestliğe sahip olmadıklarından dolayı kendi hayatlarını kontrol etmek için gruptan ayrılma dışında yapabilecekleri hiçbir şey olmadığı duygusunu hissedecek ölçüde kısıtlama içinde kendilerini bulduklarında ortaya çıkar. Köleler arasındaki intiharlar bu türün en tipik örneği olarak verilmiştir (Cuff vd., 1998: 73). Bunun yanı sıra, modern dönemde totaliter devletlerin bireylerin hayatını her düzeyde düzenlemeye girişmesi ve bireylerin kendilerini sürekli bir denetim altında hissetmeleri bir kaçış yolu olarak fatalistik türden bir intihara yol açar.

Şimdiki bölümde Durkheim'in intihar teorisinin ayırt edici özelliklerine değinilecektir.

1.3. Durkheim'in İntihar Teorisinin Ayırt Edici Özellikleri

İntihar olgusunun bilimsel olarak ele alınması ve formüle edilmesi Durkheim'la beraber başlamamıştır. Durkheim'in *İntihar*'da kullandığı istatistiklerin

çoğu, Durkheim öncesi intihar çalışmalarına dayanmaktaydı. İntihar olgusunu etiğin, felsefenin, tıbbın ve psikolojinin inceleme nesnesi olarak ele alan ilk kişi şüphesiz ki Durkheim değildi. Buna karşın, “önceki bilimsel çalışmalarda kurulmuş başlıca empirik ilişkileri, tutarlı bir sosyolojik çerçeve içinde hiçbir düşünür Durkheim’den önce bir araya getirmemişti” (Giddens, 1965: 5).

Durkheim kendisinden önce farklı disiplinlerin intihar üzerine yaptıkları çalışmalardan hem haberdardı hem de kendi sosyolojik intihar teorisini inşa ederken onlarla hesaplaşmak zorundaydı. Durkheim’in intihar çalışmalarında önemli bir dönemeçi temsil etmesi, kendisinden sonra yapılan intihar çalışmalarında olumlu veya olumsuz olarak, kendisine yer bulmasıyla da kolayca açıklanabilir. Gibbs, bu konuda ilginç bir karşılaştırma yapar (Gibbs, 1968: 7):

Karl Marx ve onun sosyal sınıfla ilgili eserlerinde olduğu gibi, yapılan çalışmalar Durkheim’in intihar teorisiyle hem fikir de olabilir, hem fikir de olmayabilir. Buna rağmen onun intihar çalışması hemen hiç ihmal edilebilir değildir.

Durkheim’in *İntihar* çalışması, yayımlanmasından 100 yıllık bir zaman dilimi geçmesine rağmen, sosyoloji disiplini için hem bir dönüm noktası hem de istatistiğe dayanan (Minois, 2008; 364) bir araştırma olarak sosyoloji tarihinin en göze çarpan örneklerinden birini oluşturmuştur. Bunlara karşın, Durkheim, 19. yy.ın son çeyreğinde yaşaması itibariyle “döneminin bilimsel teori ve kavramlarına bağlı olduğu için, 19.yy. sosyolojik düşüncesinin hemen hemen tümünün çelişkilerini barındırabiliyordu” (Tomassi, 2000; 11-15).

Şimdiki bölümde, Durkheim’in intihar eylemini toplumsal bir olgu olarak ele almasında temel eleştiri zeminini oluşturan Durkheim öncesi intihar teorilerine değinilecektir.

1.3.1. Durkheim Öncesi İntihar Teorileri

Durkheim öncesi çalışmalarda, intihar eylemi daha çok ahlaki ve felsefi boyutta bir problem olarak (Douglas, 1967: 3-12) ele alınıyordu. Ancak, 19.yy.ın sonuna doğru “Avrupa’daki intihar olaylarının hızlı bir biçimde artışa geçmesi, konunun

öneminin tartışılmasına ve intiharın belirleyicilerine karşı nesnel bir ilgiye yol açarak, (Giddens, 1965: 3) düşünürlerin bu konuya yoğun biçimde yönelmesini sağladı.

Giddens, *Suicide Problem of French Sociology* adlı çalışmasında, Durkheim'dan önce ve Durkheim'dan sonra geliştirilmiş psikolojik, psikiyatrik ve sosyolojik intihar teorilerini ayrıntılı bir biçimde ele aldı. Bu çalışmaların intiharla ilgili temel argümanlarını Durkheim'ın intihar teorisiyle ilişkisel bir biçimde ele alarak kapsamlı bir çalışma ortaya koydu.

Giddens'a göre "intiharın en kapsamlı çalışmalarından biri olan Falret'in *De L, Hypochondrie et du Suicide*, hem bireydeki kalıtsal akıl hastalığının belli formlarına esasen bağlı olan intihar eğilimlerinin 'içsel nedenleri'ni ayrıntılarıyla açıkladı hem de farklı gruplar arasındaki intihar oranlarındaki değişiklikleri üreten 'dışsal nedenler'i ortaya koydu. Bu çalışmayı Fransız, Alman ve İtalyan yazarları tarafından intihar üzerindeki çalışmaların artışa geçmesi takip etti (Giddens, 1965: 3).

Durkheim'e kadar 19.yy.da intihar, en çok tartışılan konulardan biriydi ve sosyal faktörlerle intiharlar arasında birkaç önemli empirik çalışma yapılmıştı. Bu çalışmalar, Durkheim'ın kendi intihar yaklaşımını açıklarken hem hesaplaştığı teorilerdi hem de kendi intihar yaklaşımını inşa ederken esinlendiği bilimsel çalışmalar olma özelliğini taşıyordu.

Giddens'ın ayrıntılı biçimde yer verdiği Durkheim öncesi intihar teorileri, Durkheim'ın çalışmasının hangi teorik yaklaşımlardan eleştirel olarak beslendiğinin izlerini gösterir. Eleştirel olarak yararlanılan intihar teorilerinden bir kaçını Giddens tarafından şu şekilde özetlenir (Giddens, 1965: 4):

Falret'in çalışmasına göre, ani sosyal değişim esnasında ve ekonomik depresyon zamanlarında intihar oranları artışa geçme eğilimindedir ve bu oranlar sosyo-ekonomik pozisyon ile pozitif biçimde değişiklik göstermektedir. Ayrıca, intihar oranlarının kentsel bölgelerde kırsal bölgelerden daha yüksek olduğu da belgelenmiştir. Wagner ise, Protestanlık ve Katoliklik mezhepleri ile intihar oranları arasında doğrudan bir ilişkiyi açıkça belirten ilk kişidir. Bu çalışmada intihar, oldukça geniş bir biçimde cinsiyet, yaş ve evlilik statüsü, gece ve gündüz, haftanın günleri ve günün saatlerinde değişiklik göstermektedir. Qutelet, sonradan Durkheim'ın yaptığı gibi, intihar oranlarını diğer demografik verilerle karşılaştırarak, yıldan yıla olan nispi dengeliliği, intihar oranları arasındaki farklılıkları, toplumun "moral yoğunluğundaki" değişimler açısından yorumlamaya girişmiştir. Çoğu yazar intihar oranlarındaki yükselişi, çoğalan rasyonellik ve bireyciliğin etkisiyle geleneksel sosyal düzenin çözülüşüne ve endüstri medeniyetine geçişe bağlamıştır

Modern toplum, Batı Avrupa tarihinde Katolik Hıristiyanlığın oluşturduğu katı sosyal yapıyı Rönesans, Reform ve Keşifler Çağı'nda geride bırakarak bireyi merkeze alan yeni bir dünya görüşünü temsil etmiştir. Batı Avrupa'da Protestanlık mezhebinin doğuşuna paralel olarak Batının Antik dönemiyle tekrar kucaklaşmasını ifade eden Rönesans ve Yeni Kıta'nın keşfi medeniyetsel bir dönüşümün işaretlerini vermişti. İntihar bağlamında Masaryk da, *Suicide and the Meaning of Civilization* (1881) adlı eserinde medeniyet-eğitim anlayışı ile intihar oranları arasında bir ilişki kurmuştur.

Masaryk çalışmasında geride bırakılan geleneksel eğitim tarzını ölçüt alarak, felsefi öznelciliğin hakim olduğu yerlerde yeni gelişen eğitimin –modern eğitimin- sıklıkla bir sonucu olan Halbbildung'un (Yarı-eğitim) dengesiz ve gelip geçici karakteriyle yaygın olarak yüksek intihar oranları arasında bağlantı kurmuştur. Ona göre felsefi öznelcilik, önceki ahlak yapısının aşılmasıyla, yeni oluşan bireyi, dış dünyadaki eylemlerinin sorumluluğundan koparan sahte bir ahlakilik ve fantezi dünyası doğurmuştur (Weist, 1970: 12).

Durkheim'in İntihar çalışmasının temel argümanlarından önce kapsamlı bir intihar teorisi inşa eden Masaryk'le temel benzerlikler taşıması da dikkat çekicidir. Durkheim'dan daha önce Masaryk, toplumsal kurumların ve toplumsal mekanların yapısal karakteristikleriyle intiharlar arasında sıkı nedenselliklerin olduğunu savunmuştur. Masaryk'e göre örneğin; intiharlar, cinsiyet, evlilik durumu, iş ve mesleğe göre değişiklik gösteriyordu ve intihar oranları kentsel alanlarda kırsal alanlardakinden daha yüksek bir oranı temsil ediyordu. Savaş zamanlarında intihar oranları inişe, ani ekonomik değişimlerde ise yükselişe geçiyordu. Masaryk intiharı, intiharların toplumsal hayatla olan yakın ilişkiselliği ve modern çağın intihar karakteristiklerinin yüksek oranına temel oluşturan çağdaş toplumun ahlaki düzenindeki derinlere kök salmış bir hastalığın belirtisi (Giddens, 1970: 35) olarak kavramaktaydı.

1.3.2. Durkheim Sonrası Sosyolojik İntihar Teorileri

Durkheim sonrası sosyolojik intihar çalışmalarının en ayırt edici yanı, genelde ürettikleri empirik intihar çalışmalarıyla, Durkheim'in geliştirdiği çekirdek teorinin temel argümanlarını yeni kavramlarla güncelleştirmeleriydi. Bu çalışmalar her ne kadar Durkheim'in sosyolojik intihar teorisinin ana varsayımlarına güçlü eleştiriler içerse de,

Durkheim sonrası çalışmaların çoğu, bir dönüm noktası olan Durkheim'in intihar teorisinin merkezi önemini bir kez daha yineliyordu.

Şimdiki bölümde, Durkheim sonrası başlıca sosyolojik intihar teorilerinin temel argümanlarına değinilecektir.

1.3.2.1. Halbwachs'ın “Sosyal İzolasyon” Teorisi

Sosyolojik intihar teorilerinde Durkheim'dan sonra en öne çıkan sosyolog Maurice Halbwachs'tır. Halbwachs'ın en ayırt edici özelliği, Durkheim'in tezini özgün formülasyonlarla eleştirel olarak yeniden formüle etmesidir. Halbwachs, 1930'da yayımlanan *The Causes of Suicide* adlı eserinde, Durkheim'in çalışmasını sonraki dönemin istatistikleri ışığında gözden geçirdi. Halbwachs, Durkheim'in aile yapısı ve dini mezheplerdeki intihar oranlarına ilişkin genelleştirmelerini ayrıntılarıyla doğruladı. Fakat Durkheim'in yaptığı gibi, bu tür bağımsız bir şekilde istatistiksel ilişkilerin her birinin sanki ayrı bir öneme sahipmiş gibi kullanmasının meşru/geçerli olmadığını da vurguladı. Aile yapısının etkisini, örneğin; daha geniş bir sosyal çevreden ayırarak açıklanamayacağını ileri sürdü. Durkheim, modern kentsel yaşamın karakteristiklerinde yüksek intihar oranlarının bir birleşimini üretirken faktörlerin bir kaçını izole etmişti (Giddens, 1965: 7).

Durkheim'in toplumsal kurumları temel alarak ele aldığı intihar eylemlerini açıklama biçimi Halbwachs tarafından metodolojik olarak daha ileri bir düzeye taşınmıştır. Gibbs'in toplumsal kurumların, toplumsal gerçekliğin doğasına uygun biçimde senkronize edilerek gerçekleştiğini ve birbirleriyle olan derin ilişkiselliğini vurgulaması (Gibbs, 1968: 80), çalışmamızda intihar eylemlerinin ilişki bir anlayışla ele alınmasına çok yaklaşan bir tutumun kökenlerine de işaret etmektedir.

Halbwachs, Durkheim'in sosyolojik intihar teorisini kentsel bağlamda “sosyal izolasyon” kavramıyla genişletmiştir. Halbwachs, intihar olayına zemin oluşturan “sosyal izolasyon” kavramıyla, Simmel'in metropoliten bölgelerin bireylerin üzerinde yarattığı psiko-sosyal gerilimler taşıyan metropoliten birey yaklaşımına ve Chicago Ekol'ünün ekolojik kökenli intihar yaklaşımına yakın bir ele alışı temsil etmektedir.

Halbwachs'ın sosyal izolasyon teorisine göre temel varsayımlar şu şekilde formüle edilmiştir (Gibbs, 1968: 80):

Postüla 1: İntihar oranları, nüfuslar arasında, sosyal izolasyon derecesiyle doğrudan değişiklik gösterir.

Postüla 2: Nüfusların sosyal izolasyon derecesi, nüfusun kentli olma derecesiyle doğrudan değişiklik gösterir.

Teorem: Nüfuslar arasında intihar oranları, nüfusun kentli olma derecesiyle doğrudan değişiklik gösterir.

Halbwachs'ın nüfusların izolasyon derecesi, kentli olma ve intihar oranları arasında kurduğu bağıntı, Durkheim öncesi ve sonrası bir çok sosyolojik intihar yaklaşımının belli handikaplarını da içeriyordu. Halbwachs'ın tezinin geçerliliğini sınavan empirik temelli sosyolojik intihar çalışmalarında kent intiharları ile kırsal intiharları arasındaki oran zamanla önemli derecede değişebiliyordu. Örneğin, Birleşik Devletlerde kırsal alanlardaki intihar oranları 1960'lardaki kentsel alanlardaki intihar oranlarından daha yüksek (Gibbs, 1968: 80-81) bir eğilimi temsil etmekteydi.

Halbwachs'ın sosyolojik intihar teorisinin temel postülalarını yanlışlayan birçok çalışma olmakla beraber, sosyal gerçekliğin çok katmanlılığı ve kompleksliğini kavrayan birçok çalışmayla da bu karşıt örnekler¹ zenginleştirilebilirdi. Kentsel ve kırsal alanların genel yapısı bazı açılardan Halbwachs'ın sosyal izolasyon ve intiharla kurduğu ilişkiyi kabaca doğrulasa da toplumsal yerleşimlerin süreç içerisinde sürekli değişime uğrayan yapılar (örneğin; nüfus yapısı, nüfusun örgütlenme biçimleri, sosyo-mekansal konumu vb.) genelleştirmeleri güçleştirmiştir.

Şimdiki bölümde, Martin ve Gibbs'in, statü bütünleşmesiyle intiharlar eylemleri arasında kurduğu ilişkiye değinilecektir.

¹ Toplumsal alanın karmaşık ve çok katmanlı doğası, ilişkisel ve bütünsel bir sosyolojik araştırma programıyla keşfedilen Türkiye makro intihar eğilimlerinde, metropoliten olmayan il yerleşimlerinin ayırt edici biçimde yüksek intihar profillerini temsil ettiği bulguları. Halbwachs'ın da içinde bulunduğu 20.yy.ın birinci ve ikinci yarısının başındaki çoğu sosyolojik intihar teorisi kentsel alanın kırsal alandan katı bir biçimde ayırarak demografik, kültürel, iş bölümü vb. sosyal determinasyonları baz alarak kırsal alan veya metropoliten dışı bölgelerdeki intihar oranlarının görece düşük eğilimli olduğunu savunmuştur. Tezimizde ilişkisel ve bütünsel araştırma mantığıyla Türkiye'nin illerinin intihar eğilimleri keşfedildiğinde, başta Muğla ili olmak üzere, Manisa ili ve Ordu-Van il kümesi 1985-2007 Türkiye intihar alanında metropoliten illere (Örneğin; İstanbul, Ankara, İzmir) karşıt olarak ayırt edici yoğunlukları temsil etmektedir.

1.3.2.2. Martin ve Gibbs'in "Statü Bütünleşmesi" Teorisi

Durkheim, *İntihar* (1897) adlı eserinde geliştirdiği intihar tiplerini, toplumsal yapıların durumunu temsil eden "toplumsal bütünleşme" ve "toplumsal düzenleme" kategorileriyle açıklarken; 1950 sonrası işlevselci ekol, toplum imgelemine oluşmasına Weber'in "statü" kategorisinin de eklenmesiyle metodolojik olarak öncülük etmişlerdi. İşlevselci metodolojiyle intihar olgusunu açıklamaya çalışan çalışmalardan belki de en önemlisi, Durkheim'in toplumsal bütünleşme tezini Weber'in statü yaklaşımıyla geliştiren Martin ve Gibbs'e aitti. Onlar, toplumsal kategoriye statü kavramıyla biraz değişikliğe uğratarak "statü bütünleşmesi"² tezini ortaya koydular.

Durkheim'in yaklaşımında aileler, dini gruplar, yaş grupları, mesleki gruplar, vb. toplumsal grupların bütünleşmesiyle intihar oranları zıt bir şekilde değişirdi. Gibbs ve Martin'in formülasyonu, Durkheim'in grupların bütünleşmesi formülasyonlarının yerine, nüfusu oluşturan insanların statü bütünleşmesini temel kalkış noktası olarak, bir nüfusun intihar oranıyla nüfusun *statü bütünleşmesinin* ters olarak değiştiği (Gibbs, 1968; 52) temel argümanına dayanıyordu.

Gibbs ve Martin, Durkheim'in teorisini bazı başarısızlıkları konusunda kritik ederek bu ihmalleri beş postüla halinde düzeltmeye girişti. Postülalar şu şekildeydi (Lester, 1972: 88-90):

1. Bir nüfusun intihar oranı, bu nüfustaki sosyal ilişkilerin dengeliliği ve dayanıklılığı ile ters bir şekilde değişir.
2. Sosyal ilişkilerin dengeliliği ve kararlılığı, nüfus içindeki bireylerin doğrudan diğerleri tarafından onların üzerine yerleştirilen kalıplaşmış ve sosyal olarak tasdik edilmiş taleplere ve beklentilere uyma derecesine göre değişiklik gösterir.
3. Nüfus içindeki bireylerin diğerleri tarafından onların üzerine yerleştirilen örüntüleşmiş ve sosyal olarak tasdik edilmiş taleplere ve beklentilere uyma

² Bu kavramı Gibbs, bir popülasyondaki bireylerin, statü konfigürasyonlarında veya statü setlerinde yoğunlaşma derecesi (Gibbs, 1968) olarak betimliyordu.

derecesi, nüfus içindeki bireylerin karşılaştıkları rol çatışması derecesiyle zıt bir biçimde değişir.

4. Eğer bir statünün rolüyle diğer bir statünün rolüne uyma konusunda çatışma yaşanırsa, çatışan rollere sahip bu iki statü eş zamanlı buldukları vakit bağdaşmazlar.
5. Bir nüfus içindeki bireyin işgal ettiği bağdaşmaz statünün derecesi, bu nüfustaki statü bütünleşmesi derecesiyle zıt bir şekilde değişmektedir.

Birleştirilen beş postüla; bir nüfusun intihar oranının, bu nüfustaki statü bütünleşmesi derecesiyle zıt bir biçimde değişeceği ana tezini meydana getiriyordu.

Martin ve Gibbs'in statü bütünleşmesinin “dengeliliği” ve “kararlılığı” ile intihar oranları arasında kurduğu bağıntının bazı metodolojik yetersizlikleri mevcuttur. Bu yetersizlikler Parsons başta olmak üzere işlevselci ekolün diğer birçok temsilcisinin bireylerin toplumsal sistemin oluşturduğu statü yapılanmasında, standartlaştırılmış kişilikleri temsil ettiği varsayımıyla (Mouzelis, 2007: 180-182) doğrudan ilintilidir. Nicous Mouzelis'in katılımcı-toplumsal bütün sorunu etrafında Parsons'cu rol/statü teorisine Bourdieu'nun habitus nosyonuyla geliştirdiği kritik önemlidir.

Standartlaştırılmış kişilik sistemlerindeki bireyin kolektif tarihsel hafızasıyla birlikte bireysel yaratıcılığına imkan veren “habitus” kavramı, Mouzelis, in seminer hocası, seminer katılımcıları ve semineri sunan öğrenci bağlamında kurduğu örneklerle daha iyi kavranabilir (Mouzelis, 2007: 187):

Araştırmacının bir seminer hocası olarak benim gerçek davranışımı kavrayabilmesi için sadece hocalık rolünün gerektirdiği şeyleri bilmesi yetmez, aynı zamanda benim sınıfsal kökenim, gittiğim okullar, dinsel veya din-dışı eğitimim vb. dikkate alınmalıdır. İçselleştirilen (yetiştirildiğim farklı toplumsal yapıları yansıtan) geçmişteki tüm sosyalleşmelerim Bourdieu'nun *habitus* olarak adlandırdığı ön-eğilimleri oluşturur. İngiltere'den çok Yunanistan'da yetişmem ders anlatırken niçin jest ve mimiklere başvurduğumu açıklayabilir, halbuki, eğitimim daha akılcı algı veya kavrama şemalarını veya aksine manişistik* değerlendirmeye şemalarını kullanmamı açıklayabilir.

* Manichaeism: Manes tarafından kurulan ve 3. yüzyıldan 5. yüzyıla kadar geniş bir alanda kabul gören, ölmüş kişilerin ruhlarının tanrılaştırılmasına dayanan bir mezhep veya bu mezhebin inançları (*Yeni Oxford Ansiklopedik Resimli Sözlük*, Cilt 2, Güneş Yayınları A.Ş., 1985)

Martin ve Gibbs'in statü bütünleşmesi teorisi, toplumsal alandaki kolektif tarihi ve bu tarihin damgasını vurmasıyla birlikte üretici ve yaratıcı bir etkinlik sistemine sahip olan aktörün habitusundaki temel determinasyonları ihmal ederek standartlaştırılmış normatif beklentilere ve sistem tarafından öngörülen kalıplaşmış statü ve rol setlerindeki uyumla intihar olgusunu ele alır. İntihar olgusunun sosyal determinasyonlarındaki kompleksliği ve tarihsel katmanlılığı ihmal etmesiyle, farklı toplumsal alanların özgül intihar eğilimlerini anlama ve açıklama konusunda da birçok zaafi içerir.

Şimdiki bölümde, Henry ve Short'un saldırganlık ve engellenme teorisiyle intiharlar eylemlerini açıklama girişimine değinilecektir.

1.3.2.3. Henry ve Short'un “Engellenme” ve “Saldırganlık Teorisi”

İntiharın genel bir teorisini geliştirme çabası, Henry ve Short tarafından *Suicide and Homicide*'de geliştirildi. Bu yazarlar engelleme (frustration) ve saldırganlık (aggression) üzerine psiko-analitik gözlemlerden, iş çevrelerine kadar uzanan bir aralıkta çok çeşitli değişkenlerin toplanmasına giriştiler. Hem intiharı hem de cinayeti aynı teorik çerçeve içinde açıklama girişiminde bulunmuşlardı.

Çalışmamızın araştırma konusunun cinayet olgusunu içermemesine karşın, teorinin bütünü kavramak açısından Henry ve Short'un temel önermeleri aşağıda verilmiştir. Bu önermelere yer verildikten sonra cinayete referans göstermeksizin, Henry ve Short'un intihar teorisinin temel önermelerine geçilecektir.

Engellenme-saldırganlık teorisinin temel önermeleri şu şekildedir (Douglas, 1967: 133-139):

1. Engellenmede bir artış, saldırganlıkta bir artışa neden olacaktır. Engellenmede bir azalma ise, saldırganlıkta bir azalmaya neden olacaktır.
2. Verili bir nüfusta, saldırganlıkta bir artış, cinayette bir artışa veya intiharda bir artışa yol açar. Saldırganlıkta, bir azalma ise, cinayette bir azalmaya veya intiharda bir azalmaya neden olacaktır.

3. Genel ekonomik faydalardaki bir artış, engellenmede genel bir azalmaya yol açar; ve genel ekonomik kayıplarda bir artış engellemede bir neden olacaktır.
4. Bir birey saldırganlığını, engellenmesi konusunda sorumlu olan, genellenmiş suç yüklediği nesnelere karşı yöneltecektir.
5. Genellenmiş sorumluluğun suçlandığı yön, bireyin eylemleri üzerindeki dışsal kısıtlama derecesi tarafından belirlenir. Dışsal kısıtlamaların yüksek bir derecesi, genellenmiş sorumluluğun suçlanmasına yol açacaktır. Dışsal kısıtlamaların düşük bir derecesi, genellenmiş sorumluluğun suçunun egoya yüklenmesine yol açacaktır.

Freud ve Freud'un teorisini geliştiren Eric Fromm'un ego yaklaşımını temel olarak intihar olayını ele alan Henry ve Short; dışsal kısıtlamaların bireyler üzerinde yarattığı engelleme derecesinin, genel ekonomik faydalardaki azalma eğiliminin ve dışsal kısıtlamaların düşük bir derecesinin genellenmiş sorumluluğun suçunun egoya yüklenmesinin intihar olayını meydana getireceğini iddia etmişlerdir.

Henry ve Short'un katkısını cinayete referans göstermeksizin, ekonomik koşullardaki dalgalanmalardan kaynaklanan engellemelere karşı saldırgan bir reaksiyon olarak kabul edilen intihar eylemi, şu şekilde özetlenebilir (Gibbs, 1968: 82):

1. Bir nüfusun intihar oranı üyelerin oluşturduğu ilişkisel sistemin dayanıklılığı ile zıt biçimde değişir.
2. Bir nüfusun üyelerinin ilişkisel sistemi, onların davranışları üzerinde yer eden dışsal kısıtlamaların derecesiyle değişir.
3. Bir nüfusun üyelerinin davranışları üzerine yerleşen dışsal kısıtlamaların derecesi, onların statüleriyle (saygınlık hiyerarşisindeki kademe) zıt bir biçimde değişirdi.

Henry ve Short, Freud ve Fromm'un saldırganlık teorisini, dönemin baskın işlevselci yaklaşımıyla sentezlemeye girişerek Martin ve Gibbs'e paralel biçimde "statü" eksenli bir intihar teorisi üretmişlerdir. İntihar oranlarının artışı veya azalışa geçmesini, ilişkisel sistemin dayanıklılığı, dışsal kısıtlamaların derecesi ve statüleri arasındaki ilişkiye göre açıklamaya çalışmaları, bu ilişkileri empirik olarak destekleyebilecek kanıtları bulmada ciddi zorlukları beraberinde getirmiştir.

Gibbs'e göre, Henry ve Short'un intihara ilişkin geliştirdikleri teorik argümanları Birleşik Devletler örneği üzerinden sınamaya girişmelerine rağmen, statü hiyerarşisini empirik olarak sınavacak standart bir ölçeği üretememişlerdir (Gibbs, 1968; 82). Martin ve Gibbs'in "statü bütünleşmesi" eksenli intihar teorisiyle birçok açıdan bireyin doğasına ilişkin benzer epistemolojik ön-kabulleri paylaşan saldırganlık ve engellenme teorisi ilk olarak empirik olarak sınanma konusundaki ciddi güçlükleri içermektedir.

Şimdiki bölümde, Douglas ve takipçilerin intihar eylemlerine ilişkin bireylerin anlam dünyalarındaki kültürel temsillerini merkeze alan öznelci bir intihar sosyolojisine değinilecektir.

1.3.2.4. Douglas'ta İntiharın "Sosyal Anlamları"

Durkheim sonrası sosyolojik intihar teorilerinin temel karakteristiği toplumsal eylemi açıklama konusunda daha çok yapısalcı metodolojik kamp içerisinde konuşlanmalarıydı. Toplumsal eylemin kurucu ögesinin kimliği/neliği sorusu, öznelci sosyolojilerle nesnelci/yapısalcı sosyolojiler arasında sürekliliği olan epistemolojik ve metodolojik bir tartışmaya yol açsa da, intihar eylemlerinin bilimsel zeminde yapısalcı sosyolojilerle açıklanmaya çalışıldığı bilinen bir olgudur.

Yapısalcı sosyolojinin intihar yaklaşımlarını, öznenin anlam dünyasını merkeze alarak anlamaya ve açıklamaya çalışan Douglas, amacını "intihar üzerine hemen hemen önceki tüm sosyolojik yaklaşımların çalışmalarının teorik amaçları için kullandığı resmi intihar istatistiklerinin yetersizliğini kanıtlamak olduğunu" (Douglas, 1967: 81) ileri sürmüştür.

Douglas, Durkheim ve Durkheim sonrası intihar çalışmalarının metodolojik hatalarının temelini şu şekilde gerekçelendiriyordu (Douglas, 1967: 82):

Durkheim'in örneğini takip eden sosyologlar sosyal olguları önceden tanımlayarak çalıştılar. İstatistiklerin toplanmasında onların kullandıkları tanımlarla aynı olan, memurlar tarafından kullanılan operasyonel (işlemsel) tanımların, zımni bir şekilde doğruluğunu varsayarak, bazı genel teorik yaklaşımların doğru olduğunu varsaydılar. Ayrıca, resmi istatistiklere dayanarak oluşan teorik yaklaşımlardan geliştirilen hipotezlerin istatistiksel verilerce geçerli kılıp

kılınmadığını görmeyi test ederlerdi. Hipotetik yaklaşım fikri, intihar üzerine ilk sosyolojik yaklaşımların önemli zayıflıklarının çoğunun kökündedir.

Durkheim'dan itibaren yapısalci sosyolojik açıklamaların epistemolojik olarak en büyük açmazı, öznenin yapıların yeniden üretilmesinde veya dönüştürülmesindeki etkin rolünü ihmal etmeleridir. Sembolik etkileşimci ve hermeneutik yönelimli öznelci sosyolojiler, yapıların sosyal gerçekliğin inşasındaki pozisyonunu ihmal ederek, öznelerin anlam dünyalarına odaklandı. Öznelci bir sosyolojik perspektifi temsil eden Douglas, yapısalci sosyolojinin intihar eylemlerinin oluşumunu ve nedenlerinin anlaşılmasını örseleyen resmi tanımların sorgulanmadan kabul edilmesini ve istatistiki verilerden türettikleri teorilere dayanarak oluşturulan hipotezlerin toplanan intihar istatistikleriyle geçerliliğinin test edilmesini eleştirdi. Bunlara karşın, toplumsal gerçekliğin kavranmasına engel olan nesnelcilik-öznelcilik geriliminde öznelci bir metodolojik konumu temsil eden Douglas'ın eleştirileri yerinde olsa da, Bourdieu'nun deyişiyle, birinci düzey nesnelliğe karşılık gelen nesnel yapıları ihmal etmesi, onun intihar eylemlerini bütün olarak kavramasını engelledi.

Douglas'ın takipçileri Atkinson ve Taylor da, intihar istatistiklerini tutan resmi görevlilerin, bireylerin neden intihar ettikleri ve bu olayı nasıl gerçekleştirdiklerine ilişkin farklı kültürlerin ve alt-kültürlerin benimsenmiş kültürel fikirleriyle tutarlı bir kanıtla ulaştıklarında intihar hükmüne vardıklarını ileri sürerek (Taylor, 2008: 360) yapısalci intihar açıklamalarının karşı kutbunda yer almışlardır.

Çalışmamızda, intihar eylemleri, hem yapıların belirleyiciliği çerçevesinde hem de öznelerin bu yapıları nasıl algıladıkları ve temsil ettiklerinin anlaşılmasına imkan veren yapısal inşacı bir perspektifle ele alındığı için, Douglas'ın eleştirilerinin çoğunu kabul etmekle beraber; Douglas, intihar eylemlerinin maddi yapıların belirleyiciliğiyle anlaşılması ve açıklanmasını ihmal ettiği için eleştirilebilir.

Şimdiki bölümde, Chicago okulunun ekolojik intihar teorisinin genel argümanlarına yer verilecektir.

1.3.2.5. Ekolojik Temelli İntihar Teorileri

Amerikan sosyolojisini Batı Avrupa sosyolojisinden ayıran en önemli şey, yeni bir kıta olmasına karşın, birkaç yüzyılda inşa ettiği devasa sanayi yapılarının yarattığı kentsel ortamlarda üretilen toplumsal gerilimleri analiz etmektir. Özelde Chicago sosyoloji ekolünün Amerikan sosyolojisinde baskın olmasının en temel nedenlerinden biri, toplumsal alanı incelerken kullandıkları “ekolojik” yaklaşımdır.

Douglas’a göre, ekolojik teorinin³ başlıca tipleri, şu şekilde sıralanabilir (Douglas, 1967: 95):

Fiziksel çevre üzerinde sosyal eylemin nedensel bağımlılığına vurgu, özellikle şehir, toplum veya sosyal grup; 2. Sosyal eylemin bir nedeni olarak sosyal bütünlüklerin karşılıklı bağımlılığı üzerine vurgu (özellikle nüfus); 3. Sosyal eylemin bir nedeni olarak sosyal etkileşim gerektiren, anlamlar üzerine vurgulardan (özellikle değerler) oluşuyordu.

Chicago sosyoloji ekolünün temsil ettiği ekolojik yaklaşım, sosyal eylemin gerçekleştiği fiziksel çevre ile olan karşılıklı bağımlılık, nüfus gruplarının toplumsal karşılıklı bağımlılığının ürettiği etkileşim ve sosyal eylemlerin bireylerin öznel dünyalarında yarattığı anlamlara odaklanmalarıyla, ilişkisel ve bütünsel bir metodolojik yönelimde olmalarıdır.

Çalışmamız, ilişkisel ve bütünsel bir epistemoloji ve metodolojiyle ele alınan intihar eylemlerini, benzer metodolojik ve epistemolojik ön-kabulleri paylaşarak analiz eden ekolojik teori, “sosyal organizasyon çalışmalarıyla özellikle Amerika’daki intihar çalışmalarında bilimsel ve sistematik analizinin başarılı uygulamalarından” (Douglas, 1967: 95) birini oluşturur.

Chicago okulunun makro araştırma gündemini kentsel büyüme ve bu büyümenin kentte yarattığı sosyal düzensizlik eğilimleri oluşturdu. Kentsel büyümenin ürettiği kompleks ve farklılaşmış toplumsal alan, kentsel büyümenin sürekli yeniden ürettiği anormallikleri de beraberinde getirdi. Kentsel toplumsal alan hastalık, suç faaliyetleri, ahlaksızlık ve akıl hastalığı vakalarının yanı sıra, intihar vakalarını da

³ Chicago Okulu’nun ekolojik temelli yaklaşımının çok farklı konulara uygulanmasının titiz bir değerlendirmesi için Bkz., (Abbott, 1999).

beraberinde getirerek (Kushner, 1991: 64-65, (Kivisto, 2008: 185-186 içinde Park ve Miller, 1921).) bu anormalliklerin yüksek düzeylerde artış göstermesine yol açtı.

Chicago sosyal ekoloji okulunun en önde gelen esin kaynaklarından Simmel'in metropolün insanda yarattığı olumsuz değişimlere başlıca vurgusu (Simmel, 2003: 85-112), bireyin içinde bulunduğu ve sosyal psikolojik ortamın anlaşılması açısından ekolojik okulun intihar çalışmalarına temel dayanak oluşturdu. Kentsel ortamın birey üzerinde yarattığı sosyal ve sosyal psikolojik baskıyı Douglas şu şekilde betimlemektedir (Douglas, 1967: 96):

Hareketlilik ve anonimliğin yerleşikleştiği kentsel ortam sosyal olarak izole edici bir karakterdedir ve birey üzerinde şu etkileri yaratmıştır: “Bireyin istekleri aykırıdır. Ne güvencedir ne de tanınmıştır. O tedirgin ve yalnız başındadır. Onun davranışı üç yönelimden birini alabilir: Kendisini durumla başa çıkmada yetersiz görebilir, ve ondan kendini geri çekmeyi deneyebilir. Bu geri çekilme sıklıkla intihar formunu alabilir”

Halbwachs'ın sosyal izolasyon teorisinin kentleşmeyle olan negatif ilişkisi argümanını Ekolojik ekol, Chicago kenti özelinde yapılan intihar çalışmalarıyla başka bir bağlamda sınamaya çalıştı. Kentsel toplumsal süreçler kırsal örgütlenmelerdeki “samimilik” ve “ortak paylaşım” zıt bir biçimde bireyleri “yalnızlaştırıcı” ve “dışlayıcı” alanın içine kapatarak intihar davranışına temel zemini oluşturdu.

Chicago'daki kentsel büyümeyi intihar olgusuyla ilişkilendiren “ilk çalışmalardan biri *Dweller of Furnishing Rooms* çalışmasıyla kentin fiziksel görünümünün ve kentin nüfus ve fiziksel özelliklerinin yol açtığı sosyal ilişki tiplerinin, intiharla açık biçimde ilintili olduğunu ifade eden (Douglas, 1967; 95) Zorbaugh'tı. Chicago ekolojik ekolün bir diğer temsilcisi olan Schmid'in intihar çalışması, “Zorbaugh'un büyük kentsel alanlardaki yaşam üzerine olan çalışmasından güçlü biçimde etkilenerek kentlerin çekirdek alanlarının *suicidogenic* (intihar oluşturucu) etkilerini vurguladı ve bu etkilerin bireylerin gecekondu bölgesine doğru çekirdek alanları terk etmesiyle sabit şekilde azalışa geçtiğini” (Douglas, 1967: 97) göstermeye çalıştı.

Schmid'le berebar Cavan, Faris ve diğer bir çok ekolojik ekol temsilcisi, kentsel mekanlardaki “sosyal örgütsüzleşme” olgusunun intiharlardaki belirleyici faktör olduğunu şu şekilde gerekçelendirdi (Douglas, 1967: 97):

Sosyal değerlerin (mesela; sosyal örgütsüzleşme) nedensel etkisinde bir azalma üreten herhangi bir şey intiharda bir artışa neden olacaktır. Sosyal örgütsüzleşmenin en önemli nedeni “hareketlilik”, “sosyal anonimlik”, “sosyal ilişki temasının oranı” (yoğunluk, mutlak hacim, nüfusun karmaşıklığı) olacaktır, Bu değişkenler sosyal organizasyonun en önemli değişkenleri oldukları için, sırasıyla, sapma davranışının genelde en önemli nedenidir, böylece onlar en önemli intihar nedeni de olmaktadır”

Kentsel mekanın ürettiği fiziksel yapılanmalar, nüfus yapısı ve kentsel organizasyon ve iş bölümünü azaltan sosyal örgütsüzleşme süreçleri, genel itibariyle ekolojik teorinin bireyleri intihar eğilimine sürükleyen temel yaklaşımlarını özetledi. Kentsel mekana zıt bir fiziksel yapılanma, nüfus yapısı ve sosyal örgütlülüğü temsil eden kırsal veya kent dışı sosyal yerleşimler, ekolojik intihar teorilerinde kentsel ortamın intihar eğilimlerinin de içinde bulunduğu sapma davranışının görece azalma eğiliminde olduğu mekanlara gönderme yaptı.

İntihar eğilimlerini bireylerin içinde buldukları mekanın yapısı, niteliği ve örgütlenme derecesiyle ilişkisel ve bütünsel bir mantık ekseninde analiz eden ekolojik intihar yaklaşımları ilişkiselci ve bütünselci bir metoda yakın metodolojik bir konumu temsil etti. Buna karşın, kentsel mekansal olgu ve süreçleri ele alırken ürettikleri kentsel izolasyon, sosyal anonimlik, sosyal örgütsüzleşme vb. kavramlar, intihar olgusunu anlama ve açıklama konusunda diğer yapısalcı intihar teorilerinde içkin olan soyut/kaba kavramsal indirgemelere başvurmuştur. Bu kavramları empirik olarak sınavabilecek veya bu kavramları işlemselleştirecek çalışmaların yürütülmesi ekolojik yönelimli intihar teorilerinin metodolojik zayıflıklarını en aza indirecektir.

Durkheim’in intihar teorisini kentsel mekanın izole edici boyutları üzerinden incelemeye ve haklılaştırma çabası içinde olan Halbwachs’ın yanı sıra, özellikle kentsel bireyi intihara eğilimli kılan yapısal faktörleri vurgulayan ekolojik bir yaklaşım intihar eylemlerini makro yapısal süreçlerle açıklanmasında belli metodolojik avantajlara sahiptir. Buna karşın intihar eden bireylerin bireysel özneliklerini (toplumsal profillerini) hiçbir veri kaybına uğramaksızın ilişkisel ve bütünsel bir perspektifle inşa edilememesi, intihar eylemlerinin görünürdeki kaosu arkasında yatan düzenli sosyal determinasyonları keşfedecek düzeyde değildir. Bu teorilerin yanı sıra Martin ve Gibbs’in statü bütünleşmesi temelli intihar teorisi, Henry ve Short’un saldırganlık ve engellenme ekseninde ele aldığı intihar teorileri, intihar eden bireyin

içinde bulunduğu statü gereği uyması zorunlu görüldüğü standartlaştırılmış kişilik tipini a priori kabul ederek bireyin kolektif tarihi ve bireyin üretici ve yaratıcı bir etkinlik içerisinde olmasına imkan veren “habitus”unu anlamayı güçleştirmektedir. Son olarak, Douglas ve takipçileri, fenomenolojik düzeyde intihar eylemlerinin önceden tanımlanması ve bu tanımlar çerçevesinde intihar istatistiklerini analiz etme biçimlerini ve hipotetik-dedüktif bir yöntemle bireylerin intihar eylemlerine açıklamalarındaki benimsenmiş kültürel değerlerini ihmal etme tarzını öznelci düzeyde eleştirdi. Buna karşın belli bir kültürel daire içerisinde yaşayan bireylerin anlam dünyalarını belirleyen maddi toplumsal yapıları ihmal etmiştir.

1.4. Sağlık Sosyolojisinde Bedenin Açıklanma Biçimleri

Sosyolojinin oluşumu, 19.yy’ın ikinci yarısında, kentleşen sanayi toplumlarında ortaya çıkan yeni toplumsal biçimler ve yeni sınıfların toplumsal düzen içindeki konumlarını ve özellikle Avrupa toplumlarının artmakta olan bunalımlarını araştıran bir ortamda gerçekleşti (Gulbenkian Komisyonu, 1998: 11-27; Swingewood, 1998: 51-66; Giddens, 2005: 7-15). Bu dönemde Avrupa’da doğa bilimleri alanında “pozitivist” paradigmanın hâkimiyeti nedeniyle sosyal bilimlerde de bu eğilim güç kazandı. Toplumsal olguların ve ilişkilerin açıklamasını üstlenen sosyoloji, birçok alanda gerçekleştirilen araştırmalarla bilimsel saygınlığını ispat etmeye çalıştı.

Sosyolojinin bağımsız bir disiplin ve kendine özgü bir araştırma konusu/nesnesi elde etme süreçlerinde Emile Durkheim, temel araştırmaların birçoğunda Tiryakian’ın da belirttiği gibi “sosyolojiyi ciddi ve titiz bir bilimsel disiplin olarak kurmak, toplum bilimlerinin birleştirilmesini sağlayacak yöntemsel bir temel oluşturmak ve modern toplumların empirik, rasyonel ve sistematik bilgisini inşa etmeye çalışarak” (Tiryakian, 2002: 194) 20. yüzyıl boyunca sayısız sosyologun onun araştırma metodolojisini kılavuz edinmesine olanak sağladı.

Bu bağlamda, sağlık sosyolojisi, Durkheim’in başyapıtı “İntihar” eseri dışarıda bırakıldığında, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında gelişti. Savaş sırasında doğal çevre, insan bedeni, kamu sağlığı, aile sağlığı ve zihin sağlığı alanlarında ortaya çıkan kapsamlı sorunlar, savaştan sonra birçok disiplin içinde araştırılmaya başlandı. Özellikle insan bedeninin ve zihin sağlığının toplumsal boyutları hakkında da anlamlı düzeyde bir

inceleme sahası ortaya çıktı. Sağlık sosyolojisinin II. Dünya Savaşı sonrasında gerçekleştirdiği kurumsallaşmayı Schwartz şu şekilde özetlemektedir (Schwartz, 1987: 1-2):

Sağlık sosyolojisinin, Amerikan Sosyoloji Derneği içinde herhangi bir komitesi 1955'e kadar mevcut değildi. Komite için Amerikan Sosyoloji Derneği içinde dört yıl sonra bir yer kiralanmıştı. Komitenin resmi dergisi olan *Journal of Health and Social Behaviour*'ın kuruluşu, 1959'dan itibaren sağlık sosyolojisi alanındaki olağanüstü hızlı gelişim, artan konu ve alan sayısı, 1980'e kadar üye sayısının dernek içinde bine ulaşması ile sağlık sosyolojisi mikro, makro ve mezo düzlemlerde kuruluşunu tamamladı

Tıp pratikleri ile sosyoloji pratiğinin birbirleriyle olan ilişkisi, II. Dünya savaşı sonrasında başlasa da sosyoloji disiplinin kuruluş yılları bu ilişkinin evrimini anlamada kilit bir rol oynadı. Ne var ki, sosyolojinin kurucularının Durkheim'in dışında sağlık ve tıp alanlarının pratiklerine ilişkin yöntemsel veya empirik olarak somut çalışmalar üretmemeleri, Durkheim'a ilk bakışta ayırt edici bir pozisyon sağlıyor gibi gözükse de, sosyoloji bilimini metodolojik olarak doğa bilimlerine benzer biçimde "yasa koyucu" bir bilim statüsüne erişirme kaygıları, intiharın sosyolojinin inceleme nesnesi olarak Durkheim'ca analiz edilmesine açıklık getiriyordu. Turner bu süreci şu şekilde özetlemektedir (Turner, 1995: 6):

Sağlık sosyolojisinin bu sözde geç gelişiminin bir açıklaması, sosyolojinin kurucu babalarının yazılarında sağlık, rahatsızlık ve hastalık konusunda klâsik ifadelerin bulunmayışı olabilir... Bu iddianın temel istisnası, Durkheim'in 1897 *İntihar* araştırmasıdır. Durkheim'in Avrupa toplumlarında intihar oranlarıyla ilişki içinde toplumsal bütünleşme ve düzenlemenin önemi hakkındaki görüşünün daha sonraki intihar davranışı araştırmaları için teorik bir temel yarattığı ve bu araştırmaların depresyonun modern sosyolojik analizi bir çerçeve sağladığı kesinlikle doğrudur. Ancak, Durkheim'in sosyolojisinde temel problem, aslında intihar davranışı değil, aksine sosyolojinin bireysel davranış hakkında psikolojik açıklamalar ve ön-kabuller üzerine kurulu olmayan özerk ve bağımsız bir alan olduğu iddiasıdır. Durkheim, kısmen sosyolojinin psikolojik veya felsefi ön-kabullere başvurmadan intihar oranlarındaki farklılıkların bir açıklamasını yapabileceğini göstermek amacıyla intiharı kendisine bir konu olarak seçmiştir.

Durkheim'in *İntihar* (1897) çalışması sosyoloji tarihinde metodolojik bakımdan paradigmatik bir eser olmanın yanı sıra, son derece bireysel gibi görünen bir eylemin "sosyal belirleyicilerini" açıklama iddiası açısından dönüm noktasıdır. Bu eserini yazarken, dönemin psikiyatrist, psikolog, patolog, fizyologlarıyla intihar eylemini açıklama biçimleriyle hesaplaşarak (Durkheim, 1992: 37-132) intihar bağlamında sağlık, hastalık ve beden sorunlarının sosyolojik boyutlarını ortaya çıkarmaya çalışmıştır.

19. yy.ın ilk yarısında tıpçıların, sağlık ve hastalıkla ilgili bedensel durumların nedenlerini biyolojik veya psikolojik kökenlerle açıklama çabaları yaygın bir eğilimdi. Bu yaygın eğilim özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra kurumsallaşmaya başlayan sağlık sosyolojisinde bedeni biyolojik ve indirgemeci bir yaklaşımla ele alan biyomedikal modellerle (Giddens, 2005: 154; Turner, 1995:) temsil edildi.

Şimdiki bölümde, medikal sosyolojinin alt-alanının gerilim hatlarına değinilecektir.

1.4. 1. Medikal Sosyoloji Alt-alanının Gerilim Hatları: Sağlıkta Sosyoloji ve Sağlık Sosyolojisi

Medikal sosyoloji, sosyolojinin bir alt-alanı olarak 20.yy.ın ikinci yarısından sonra kurumsallaşmaya başladı. Bu alt-alan kendine özgü sorunlar çerçevesinde yürüngesini çizerken tıp bilimi, sağlık, hastalık ve bedeni, toplumsal ve tarihsel boyutları büyük ölçüde dışlayarak, salt biyolojik süreçlerle açıklama çabasına girişti. Bu açıklama tarzı, 19.yy.da temelleri atılan ve 20.yy.ın ikinci yarısına kadar hakim açıklama tarzı olan “işlevselcilikle”⁴ doruğuna çıktı.

Sosyal bilimlerin ve doğa bilimlerinin epistemolojisini ve metodolojisini, 1960'ların sonlarına kadar araştırma nesnesini kavramaya engel olan ikili düşünme tarzından türeyen yapay ikilikler kuşatmıştır (Bourdieu, 1991: 66-68; Bourdieu & Wacquant, 2003: 13-36; Bourdieu, 2007: 33-49). Özne-nesne, aktör-yapı, teorik-pratik, zihin-madde vb. dikotomiler çerçevesinde araştırma nesnelere inşa etmeye çalışan bilim adamları, medikal sosyoloji alanında da zihin-beden ayırımından oluşan dikotomik düşünme kalıbını devreye sokmuşlardır. İnsan bedeninin “sağlık”, “hastalık”, “normallik”, ve “anormallik” durumlarını bedenin biyolojik oluşum süreçlerine mekanik bir biçimde indirgeyerek toplumsal bağlamı geniş ölçüde ihmal etmişlerdir.

Dikotomik düşünme alışkanlığını sürdüren biyomedikal model, beden-zihin karşıtlığını yeniden üreterek, bireyin belli bir mekan içerisinde kolektif toplumsal

⁴ 1950 sonrası işlevselci ekolün medikal sosyoloji alanındaki genel yaklaşımının bir değerlendirmesi için Bkz. (Jeffreys, 1996).

süreçler içerisinde edindiği sosyal determinasyonlarını⁵ ihmal ederek insan bedenini biyolojik bir organizmaya indirgedi.

Kökenleri 19.yy.a uzanan biyolojik indirgemeci düşüncenin temel özellikleri ve bu modele yöneltilen eleştirilere şimdi yer verilecektir.

1.4.2. Biyomedikal Model ve Modele Yönelik Eleştiriler

Modern tıbbın hakim paradigması olarak bilinen medikal modelin beden-zihin karşılığının kökenleri, Kartezyenci düşüncenin babası sayılan Descartes'ın düşüncesinde içkindir. Medikal modelin klasik bir örneği; Pasteur ve Koch'un 19. yy.'daki bilimsel tıp modelinden kaynaklanan mikrop kuramıdır. Medikal model, temelde önlemeyle ilgili sorunlarla ilgilenmez, aksine hastalık sorununu oldukça müdahaleci ve özel bir tıp pratik biçimi gerektiren mikrop kuramının tecrübesiyle ele alır (Turner, 1995: 205).

Biyomedikal sağlık modelinin dayandırıldığı ana varsayımlar ve modele yönelik eleştiriler üç başlık altında toplanabilir (Giddens, 2005: 154; Coe, 1978: 6-7; Turner, 1995: 205; Barry ve Yuill, 2002: 19-20; Foucault, 2002: 19-40):

- I. Hastalık, insan bedenini “normal” varoluş durumundan saptıran bir bozulma olarak nitelendirilmektedir. Bu anlayışa göre; bedenin sağlığını yeniden kazanması için hastalığın nedeni yalıtılmalı ve tedavi edilmelidir. Medikal model zihin ve beden arasında açık bir dikotomiye varsayarak fiziksel hastalıkların sadece beden içinde konumlandığını kabul eder ve insanı diğer görünümünden izole ederek biyo-kimyasal makine olarak varsayılan bedeni anlamaya ve tedavi etmeye çalışır.
- II. Zihin ve bedenin bütünlüğü, medikal modelce birbirinden kopartılarak ayrı ayrı tedavi edilebilir düşüncesine dayanır. Hasta bütün bir birey olmak yerine, bir patolojiyi temsil etmektedir. Bireyin genel iyiliği değil, hastalığın tedavisi amaçlanmaktadır. Bu model, hasta bedenin yalıtılmış biçimde

⁵ Hastalık ve sağlık konusunda bedenin sosyal temelli bir ele alışı için Bkz. (Weiss vd., 1994).

incelenebileceğini ve tedavi edilebileceğini öne sürerek, rahatsızlığın sosyal, psikolojik ve davranışsal boyutlarını dışlar. Sonuç olarak tıp, hastalığı “bireysel beden” içine hapsederek açıklamaya çalışır. Medikal model “sosyal bedeni” veya sosyal veya duygusal yaşamının, bireyin fiziksel sağlığını nasıl etkileyebileceğinin kavramasını önler. Medikal model, hastaların düşünce ve deneyimlerini dikkate almamakla hastanın kendi durumuna ilişkin yorumlarını dinlemek için pek az neden olduğu düşünülmektedir.

- III. Medikal modelde tüm insani aksaklıkların organizmadaki belirli özel nedensel mekanizmalara bağlanması varsayımdan hareketle, farklı zihinsel rahatsızlık biçimleri de doğrudan biyomekanik değişimlerle açıklanmaktadır. Eğitilmiş tıp uzmanları hastalığın tedavisini yapabilme yetkisi ve bilgisine sahip tek yetkililer olarak görülmektedir. Medikal model ayrıca, kendi kendini yetiştirmiş iyileştiriciler ve bilimsel olmayan tıbbi uygulamaların/alternatif tıbbın geçerliliğini yok saymaktadır.

Biyomedikal modelde bireyin biyolojik süreçler içerisinde açıklanması çabası, bireyin kolektif toplumsal tarih süreci içerisinde edindiği “toplumsallık” karakterini geniş ölçüde ihmal ederek intihar bağlamında bireyi intihara hazırlayan ya da eğilimli kılan toplumsal determinasyonları (belirleyicilikler) görmezden gelmektedir. Kolektif toplumsal süreçlerin bir ürünü olan bireyin, toplumsal mekan içerisinde inşa edilen düşünsel ve toplumsal determinasyonları ve toplumsal profili, intihar oranlarındaki sabitlik/durağanlık eğiliminin ortaya çıkardığı gibi rastlantısal olmayıp inşa edilen düzenli bir toplumsal mekanın ürünüdür.

İntihar eden bireylerin de bu bağlamda kolektif tarihsel/toplumsal süreçlerin ürünü olarak diğer insan bedeninin sağlığını tehdit eden diğer hastalıklar ve toplumsal felaketler gibi, (örneğin; savaş) önde gelen bir kamu sağlığı/toplum sağlığı sorunlarından biri olarak algılanması gerekmektedir.

Şimdiki bölümde, kamu sağlığı/toplum sağlığı sorunu olarak intihar eylemlerinin nasıl bir konum olduğuna yer verilecektir.

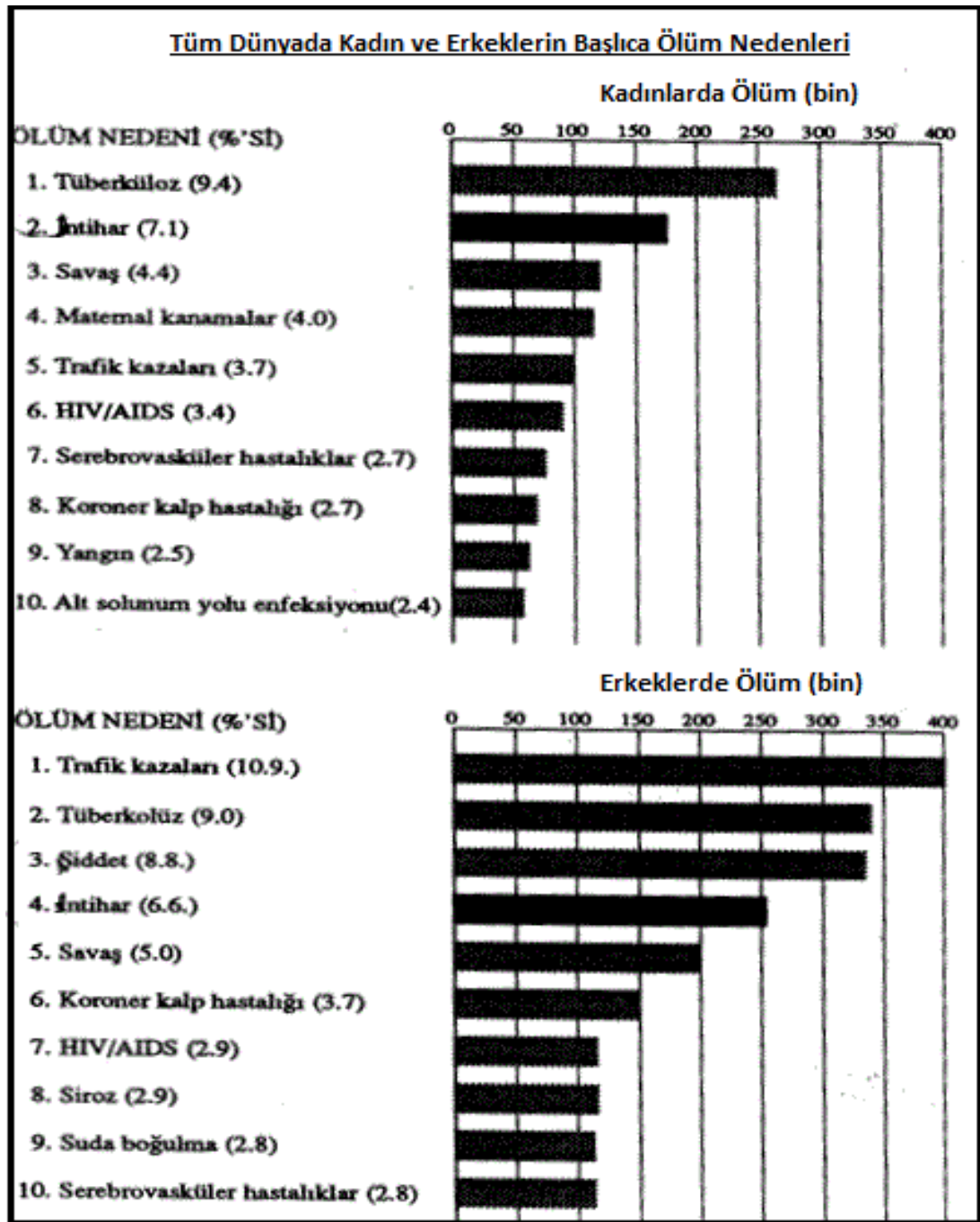
1.4.3. Kamu Sağlığı Sorunu Olarak İntihar Olgusu

Toplum içerisinde bireylerin yaşadıkları, lme yol açan kronik veya bulaşıcı hastalıklar kamu sağlığı problemi çerçevesinde ele alınmaktadır. Bedenin tümünü ortadan kaldırmaya yönelik bir eylem tipi olan intihar olgusunun bu süreçte nasıl bir konum içerisinde olduğu ve ne türden bir problem olarak anlaşılması gerektiği kamu sağlığıyla intihar olgusu arasındaki ilişkiyi gözden geçirmekle açığa çıkabilmektedir.

Kamu sağlığı veya toplum sağlığı olarak dilimize çevrilen *Public Health*, hastalıkların veya ölümle sonuçlanan hastalıkların toplumlari etkileme derecesi ve yoğunluğunu çok boyutlu olarak anlamaya ve açıklamaya çalışan bir alan olarak belirdi. İnsan bedeninin toplumsallaşmış bir beden olarak algılanması ve insan bedenini lme götüren hastalıkların, bireylerin beraber yaşadığı toplumsal kümenin bedene yönelik geliştirdiği yaşama devam etme stratejileri/tasarruflari sonucu olarak inşa edildiği, çalışmamızın temel argümanlarından birini oluşturmaktadır.

Jamison, intihari tehlikeli bir halk sağlığı sorunu olarak yorumladığı *Erken ken Karanlık: İntihari Anlamak* adlı eserinde, Dünya Sağlık rgt'nün 1998'de dünyadaki kadın ve erkeklerin ölüm nedenlerini sıralayan tablosuna yer verdi. Bu rapora göre 1998'de dünyada meydana gelen elli dört milyon ölümün % 1,8'inin nedeni intihar olarak gerçekleşmiştir (WHO, 1999). On beş ile kırk dört yaş arasındaki kadın ve erkeklerin başlıca ölüm nedenleri aşağıdaki Tablo 2'de gösterilmiştir (Jamison, 2004: 68-70):

Tablo 1: WHO'nun 1998 Yılı Tüm Dünyada Kadın ve Erkeklerin Başlıca Ölüm Nedenleri:

Dünya Sağlık Örgütü'nün 1998 yılı kadın ve erkeklerin ölüm nedenleri çizelgesinde intihar, cinsiyete göre sıralandığında ikinci ve dördüncü sırada yer almaktadır. İntihar nedenli ölümler, kadınlarda ölüm nedenleri sırasında tüberkülozdan sonra ikinci sırada yer almaktadır.

İntihar eylemlerinin diğer kamu sağlığını tehdit eden olaylarla karşılık kamuoyunda yarattığı etki daha düşüktür. Jamison bu bağlamda, isabetli bir tespitte bulunur (Jamison, 2004: 38-39):

Savaş ve HIV/AIDS yüzünden meydana gelen ölümlerin toplumda yarattığı öfke, intihar ederek ölenlere gösterilen sempatiden daha belirgin ve etkili olmuştur, oysa intiharların ardındaki dehşet ve çaresizlik de en az ötekilerde olduğu kadar gerçektir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün 1998 yılındaki on beş ile kırk dört yaş arasındaki kadın ve erkeklerin ölüm nedenleri sıralamasında intiharın üst sıralarda yer alması, tabloda yer alan diğer kamu sağlığı problemleriyle eş düzeyde ele alınarak kamuoyunun bilinçlendirilmesini gerektirmektedir. Kamuoyunun intihar olgusuna ilişkin algılama biçiminin değişmesini sağlayacak faktörlerin başında intihar olgusunu bütünüyle analiz edecek bilimsel çalışmaların üretilmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının bilimsel çalışmaların yönlendirilmesi doğrultusunda gerekli sosyal politikaların üretilmesi zorunluluğuna ihtiyaç duyulmaktadır.

1.5. Sosyoloji Disiplininin 1950 Sonrası Temel Metodolojik/Epistemolojik Açmazı: Bourdieu Sosyolojisinde Nesnelcilik ve Öznelcilik Gerilimi

Klasik sosyal teori geleneği içerisinde Marx, Durkheim, Weber ve Simmel'in metodolojik ve epistemolojik temellerini inşa ettiği sosyolojik paradigmanın takipçileri, özellikle II. Dünya savaşı sonrası sosyal bilimlerin yeniden yapılandırıldığı bir uğrakta, yapı-aktör düalizmini doğuran cepheler oluşturmak suretiyle, sosyoloji alanında sahte kamplaşmalar inşa ettiler. Sosyal teorideki nesnelcilik-öznelcilik karşıtlığının sonucu olan bu gerilim hattı, "toplumsal alanın kurucu ögesi kimdir/nedir?" sorusu (Abell, 2008; 273) etrafında şekillendi: Aktörü sosyal analizin bir odağı olarak gören girişimlere karşı, yapıyı aktörlerin sınıflandırma edim ve stratejilerinden ibaret gören yaklaşımlar ortaya çıktı. İkinci Dünya savaşı sonrası sosyal bilim araştırmalarında başat

konumu temsil eden Parsons-Lazarsfeld çizgisi, işlevselci ve soyut bir sistem anlayışıyla araştırmalarda baskın bir yer işgal etmiştir.

Fenomenolojik sosyoloji, hermenötik sosyoloji, sembolik etkileşimcilik, etno-metodolojinin temsil ettiği öznelci sosyolojiler ise aktörlerin kendi öznel dünya temsillerini merkeze alan bir sosyoloji ve sosyal psikolojik açıklama tarzını benimseyerek yapıların belirleyiciliğini ihmal eden bir anlayışı temsil ediyordu. Aktörlerin kanı, görüş, tutum ve yorumlarını anlamaya ve açıklamaya çalışarak ve toplumsal gerçekliği öznel temsillere indirgeyerek ele alan öznelci sosyoloji, toplumsal gerçekliğin bütünsel-ilişkisel yapısını gözden kaçırmaktaydı. İşlevselci ve tarih dışı bir modelle toplumsal sistemler bütününe açıklamaya çalışan aşırı-yapısalcı metodolojik konum ise, toplumsal gerçekliğin öznel temsillerini ve toplumsal yapıların bu temsiller aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini ihmal ediyordu (Bourdieu, 2007; 44-46).

1960 sonrası “bilgi”nin yapısında meydana gelen değişiklikler, sosyal bilimler ve doğa bilimlerinin birbirleriyle olan ilişkisel yapısını değişikliğe uğrattı. 19.yy.da sosyal bilimlerin Newton ve Bacon’un temellerini attığı doğa bilimleri epistemolojisi modelini esas alarak sosyal süreçleri açıklama girişimleri, 20.yy.ın ilk çeyreğinde fizikte ve matematikte yaşanan “epistemolojik kopuşla” beraber yeni bir ilişkiyi doğurdu. Prigogine başta olmak üzere, dünyanın çok daha “istikrarsız”, “karmaşık” ve “kaos” içerisinde bulunduğuna ilişkin, diğer doğa bilimcilerin yaklaşımları, dünyanın mekanik biçimde yöneten “determinist” yasaları görüşünü kökten eleştirdi (Gulbenkian Komisyon, 1998: 60-63).

Bu süreçte, doğa bilimlerinde kuantum mekaniğindeki gerçekliğin göreliliğini vurgulayan bilim anlayışının gelişmesi ve kaos teorisinin doğadaki düzensizliğin arkasında yatan üretici düzenli mekanizmaları lineer (düz çizgisel) olmayan matematiksel modellemelerle keşfeden yeni bilim anlayışı, (Byrne, 1998: 14-34; Bhaskar, 2008; 2-9) sosyal bilimlerin de bu yeni bilim yaklaşımını model almasına yol açtı.

20.yy.ın ikinci yarısından itibaren belirgin olarak inşa edilen yapısalcılık-öznelcilik sahte epistemolojik kamplaşması, 1970’lerin başlarından itibaren çalışmalarını bu sahte kamplaşmanın epistemolojik olarak geçersizliğini delillendiren

çalışmaların çoğalmasıyla zedelendi. Sosyal bilimlerdeki bu sahte epistemolojik kamplaşmanın doğurduğu yapı-aktör, madde-zihin, özne-nesne vb. ayrımları ortadan kaldırarak, toplumsal gerçekliği ilişkisel ve bütünsel bir araştırma programıyla birleştiren sosyologların en başında ise Pierre Bourdieu gelmektedir.

Bir sonraki bölümde, toplumsal olguların bütünsel ve ilişkisel gerçekliğini özelde meta-kuramsal düzeydeki çalışmalarını eş zamanlı sürdürdüğü empirik çalışmalarıyla ortaya koyan Bourdieu'nun ilişkisel yaklaşımına genel hatlarıyla yer verilecektir.

1.6. Bourdieu Sosyolojisinde Toplumsal Olguların İlişkisel Gerçekliği

1970'lerde sosyolojinin inceleme nesnesi olan toplumsal olguların çok katmanlı, kompleks ve ilişkisel doğasını kavrayabilen ve bunu araştırma programlarında yürürlüğe sokulabilen birkaç bütünsel-ilişkisel sosyal araştırma programı mevcuttu. Bütünsel ve ilişkisel araştırma programları, sosyal bilimlerdeki araştırmaların, doğa bilimlerinin kendi araştırma nesnelere ilişkin gerçekliğini açıklama konusunda ürettiği modellerle araştırmalarının gerçekleştirilebileceğinin farkına vardı.

20.yy'ın son çeyreğinde yapılan epistemolojik tartışmalar, bütünsel-ilişkisel sosyal araştırma programlarının doğa bilimlerinin kompleks açıklama modellerine yönelmesine yol açtı. Roy Bhaskar'ın "tabakalaşmış gerçeklik modeli"ni ve özellikle Gaston Bachelard'ın "uygulamalı rasyonalizmi"ni bütünsel-ilişkisel araştırma programında temel alan Pierre Bourdieu, Levi-Strauss'cu yapısal antropolojinin ve Amerika'da çok geniş araştırma alanları üretmiş olan Alfred Schutz, Erving Goffman ve Harold Garfinkel'in öncülüğünü yapmış olduğu öznelci sosyolojilerin verimliliklerini bu araştırma programında birleştirmeye çalıştı (Vandenbergh, 1999: 1-3).

Bu eleştirel hat üzerinden Bourdieu, meta-teorik düzlem ile empirik zemini birlikte işleyen bir bütünselci-ilişkiselci sosyolojik araştırma programıyla, öznelcilik-nesnelcilik, fenomenolojik-yapısalcı, mikro-makro, zihin-madde, teori-pratik vb. ikili düşünme tarzlarının bütün epistemolojik ve metodolojik hatalarını içeren Kartezyenci sosyal bilim yapma tarzını eleştirel bir biçimde açığa çıkarır. Bourdieu, nesnelci ve öznelci sosyal bilim tarzlarından nesnelci düşünme tarzının tipik temsilcileri olarak

Durkheim'in *toplumsal olgular* üzerine araştırmasını, Saussure ile Levi-Strauss'un yapısalcılığını ve yapısalcı Marksistleri nesnelci kampa yerleştirir. Nesnel yapılara odaklanan bu yapısalcı perspektifler, aktörlerin bu nesnel yapıları nasıl algıladığı, eylemlerini bu temelde nasıl sürdürdükleri ve yapıların nasıl yeniden üretildiğine ilişkin sosyal inşa sürecini göz ardı ettikleri için eleştirilir. Nesnelciler, aktörlüğü ve aktörü ihmal ederler. Oysa Bourdieu, aktörü göz ardı etmeyen yapısalcı bir konumu benimsemesini şu şekilde açıklar (Bourdieu'den aktaran, Jenkins, 1992: 18):

Benim niyetim, Lévi-Strauss ve diğer yapısalcıların, özellikle Althusser'in ellerinde ortadan kaybolan gerçek hayattaki aktörleri geri getirmektir.

Bourdieu, *Pratik Nedenler* adlı çalışmasında kendi sosyolojik perspektifini belirleyen iki eksenini şu şekilde açıklar (Bourdieu, 2006: 7-8):

1. Toplumsal gerçekliği kavramada önceliği ilişkilere veren '*ilişkisel bilim felsefesi*': Ernest Cassirer ve Gaston Bachelard'a göre tüm modern bilimin felsefesi olan bu düşünüş tarzı, sosyal bilimlerde nadiren devreye sokulmaktadır. Bunun nedeni, toplumsal dünyanın nesnel bağıntılardan çok, birey, grup vb. kullanma alışkanlığının güçlü biçimde araştırmalarda devam etmesidir.
2. Yatkinlık olarak adlandırılan, aktörlerin bedenlerinde somutlaşmış olan yaratıcı bir '*eylem felsefesi*': Habitus, alan, sermaye gibi kavramlarla işlemsel kılınan *nesnel yapılar* (toplumsal alanların yapıları) ile *katıştırılmış yapılar* (habitus'un yapıları) arasındaki döngüsel bağıntıda bulunan bu felsefe, toplumsal aktörlerin pratiği açıklamakta güvendikleri spontane ifadelerin kökten biçimde karşısında yer alır.

Bourdieu'nun sosyolojik perspektifini belirleyen eksenlerden ilkini; toplumsal olguların birey, topluluk, kadın, erkek, yaşlı, genç vb. toplumsal gerçekliği önceden verili, tanımlanmış kategorilere göre kavramaya çalışan tözcü bir sosyal bilim tarzına, toplumsal olguların ilişkiyel ve bütünsel doğası gereği, bağıntısal bir mantıkla kavranabilecek olduğu iddiası oluşturur. Perspektifini belirleyen eksenlerden ikincisi olan toplumsal gerçeklikse ne Durkheimci anlamda bireysel bilinçlerin dışında kendini var eden toplumun maddi olarak dışarıdan gözlemlenebilen, eklemleri görülebilen,

nicelleştirilebilen salt nesnelci bir ele alışla; ne de toplumsal aktörlerin içinde buldukları nesnel bağıntılar içerisinde yer aldıkları konumu görmezden gelerek aktörlerin kanı, tutum, beğeni ve yorumlarıyla anlaşılabilir bir karakterdedir. Bourdieu, *alan* içerisinde belli bir konum alan aktörün dışsal yapılar tarafından mekanik bir biçimde belirlenemeyeceğini, pratik bir yatkınlık ve yaratıcı bir potansiyeli olan *habitusun* içinde bulunduğu alanının o anki şartlarına uygun tepkiler geliştirdiğini savunur.

Bourdieu, çağdaş sosyal bilim içerisinde bütünsel-ilişkiselci bir araştırma programıyla nesnelci ve öznelci bilgi tarzları ve teori ve empirik araştırma arasındaki sahte ayrımları birleştirmeye çalışır. Yapısalcı yaklaşım ile öznelci yaklaşımı aynı araştırma içerisinde birlikte kurmaya ve düşünmeye çabalayan bütünleşmiş bir araştırma koşulunu savunur.

Bourdieu, nesne ile özneyi ayırmayı reddeden anti-kartezyen bir sosyal ontoloji temelinde, toplumsal gerçekliğin bir yandan maddi yapıların nesnelci fiziğine, diğer yandan da zihinsel formların inşacı fenomenolojisine indirgenmesini, ikisini de kapsayabilen genetik bir yapısalcılıkla aşmaya çalışır. Teori *opus operatum* (işleyiş dair eser) değil, *modus operandi* (eseri işleyiş tarzı)'dir. *Opus operatum*; toplumsal gerçekliği kavramaktan ziyade, modelin öne çıktığı bir düşünme tarzı olarak ortaya çıkarken, *modus operandi*; Bourdieu'nun sosyolojik perspektifinde toplumsal gerçekliğe hiçbir a priori modeli dayatmadan gerçekliği kendi işleyiş tarzında ortaya çıkaran bir tarz olarak belirir (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 7-15). Bourdieu'a göre sosyolojinin görevi şu şekildedir (1996: 1):

Olağan görüşe uygun olarak, sosyolojinin amacı sosyal evreni oluşturan farklı sosyal dünyaların en derine gömülü yapılarını, hem de onların yeniden üretimi ve dönüşümlerini sağlamaya eğilimli mekanizmaları açığa çıkarmaktır. Psikolojinin birleşmesiyle, en geniş çapta kabul edilen bu bilim imajından hiç şüphesiz oldukça farklı bir çeşit psikolojiye karşın, nesnel yapıların böyle bir keşfi aynı zamanda eyleyicilerin onların o şekilde yapılanmış sosyal dünyalarının pratik bilgilerine uyguladığı bilişsel yapıların bir keşfidir.

Bourdieu nesnel yapıların keşfi ve bilişsel yapıların keşfini birbirlerine tercüme ettirilebilecek karşılıklı iki okuma düzeyi olarak ortaya koyar. Birinci okuma düzeyi, bir nesnel yapı çözümlemesiyle başlar ve nesnel yapının yeniden üretimini sağlayan bilişsel yapıların/öznel yapıların çözümlenmesiyle ikinci düzey tamamlanır. Bourdieu bu ikili

okumayı, sosyal teori içerisinde verdiği örneklerle güçlü bir biçimde ortaya koyar (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 17-19):

Toplumu toplumsal fizik tarzında dışarıdan anlaşılan, eklemlemeleri maddi olarak gözlemlenebilen, ölçülebilen ve haritalandırılabilen nesnel yapı olarak ele alır. Paradigmasını Durkheim'in *İntihar* adlı eserinde sağladığı bu nesnelci perspektifin gücü "toplumsal dünyanın şeffaflığı yanılması"nın yıkılmasında yatar. Bu perspektif, ortak algılardan kopuşu, Marx'ın dediği gibi insanların "toplumsal varoluşlarını üretmek için" zorunlu olarak girdikleri tanımlanmış ilişkileri su yüzüne çıkarmasına olanak sağlar... Bu okuma tarzın tehlikesi ise; bu düzenliliklerin doğmasını sağlayan bir ilke saptayamadığı için modelden gerçekliğe kayması, inşa ettiği yapılara, aktörler biçiminde hareket etme yeteneğiyle donanmış özerk zatiyetler muamelesi yaparak onları şeyleştirme eğilimi göstermesidir. İkinci okuma şu şekildedir: Özneller ikinci düzey nesnellığe bağlıdır. Sartre'nin Varlık ve Hiçlik'inde açığa çıkan bu okuma tarzının bugünkü en önemli temsilcileri etno-metodolojinin kültüralist versiyonu ve rasyonel seçim kuramıdır. Toplumsal gerçeklik, "gündelik hayatın örgütlü pratikleri"nce (Garfinkel) toplumsal dünyalarını sürekli kuran *ehil* aktörlerin "rastlantısal ve sürekli yarattığı"dır... Bu okuma düzeyinin kusuru ise; toplumsal yapıları bireysel sınıflandırma edim ve stratejilerinin basitçe birleşmesinin ürünü olarak görmekle, bu strateji ile edimlerin kalıcılığını (nesnel oluşumların kalıcılığını) açıklayamaz. Gerçekliğin toplumsal üretiminin niçin ve hangi ilkeye göre gerçekleştirildiğini izah edemez.

Bourdieu'nun sosyolojik araştırma pratiğinde belli adımlar izlenir ve bu adımlar belli analiz momentlerine karşılık gelir. Onun sosyoloji pratiğinde araştırma nesnesi dışarıda veya doğada inşa edilmiş olarak yer almaz. Bu araştırma nesnesinin belli evrelerden geçirilip sosyolojik bir nesne düzeyine çıkarılması gerekmektedir. Bourdieu'nun erken dönemlerinde yazdığı ve sosyolojinin epistemolojisi ve metodolojisiyle ilgili kapsamlı, sistematik ve incelikli tartışmaların yer aldığı *Sosyoloji Zanaatı* adlı eserinde, sosyolojik nesnenin inşası birbirini takip eden üç düzeyde kendini gösterir.

Bu keşifsel bilim mantığıyla Bourdieu, Canguilhem'in tarihsel epistemolojisini⁶ ve Bachelard'ın uygulamalı rasyonalizmini sosyal epistemolojisine dayanak olarak alır. Bourdieu'ye göre "herhangi bilimsel bir nesne gibi sosyolojik olgular da sosyal gerçeklik için önceden hazır, verili şeyler değildir; sosyal gerçeklik ele geçirilmeli, inşa edilmeli ve betimlenmeli"dir (Wacquant, 2007: 59).

Bu bölümde Bourdieu'nun ilişkisel ve bütünsel sosyolojik araştırma pratiğine genel hatlarıyla yer verildikten sonra, Bourdieu'nun inşacı-yapısalcılık perspektifiyle intihar olgusunun açıklanma imkanına yer verilecektir.

⁶ Doktorluk mesleğinin yanı sıra Fransız tarihsel bilim tarihinin öncü isimlerinden Georges Canguilhem ile ilgili Türkçe yazılmış titiz ve kapsamlı bir çalışma için bkz. Avar (2004).

1.7. Bourdieu'nun Sosyolojik Perspektifiyle İntihar Olgusunun Açıklanma İmkânı

Bourdieu'nun, sosyal gerçekliği birbirinden yalıtarak, tözcü kategorilerle açıklamaya çalışılan hem pozitivist sosyal bilim modellerine hem de hermeneutik yönelimli sosyal bilim modellerine dönük eleştirisi, sosyolojik perspektifiyle doğrudan ilişkilidir. Sosyal gerçekliği anlamamıza aracı olan meslek, medeni durum, yaş, cinsiyet vb. sosyal kategorilerin birbiriyle olan ilişkisel gerçekliğini kavrayarak, bütünsel-ilişkisel bir programı devreye sokar.

Bourdieu, sosyal dünyanın işleyiş tarzını, önceden inşa edilmiş verili bir teorik modelle pratiği çarpıtarak ele alma girişimlerini eleştirerek sosyal gerçekliğin kendisini hiçbir apriori teorik modelin çarpıtmasına imkân vermeden ilişkisel bir mantık çerçevesinde kurmaya çalışır.

Bourdieu'nun ürettiği kavramsal araçlar, Bachelard'ın deyişiyle, “gizli olanın içinde bilimin olması” ilkesini de aklından çıkarmayarak, ilişkisel bir düşünme mantığıyla anlamaya ve açıklamaya çalıştığı sosyal gerçekliği keşfetmeye girişir. Sosyal gerçekliğin bize kendini çıplak biçimde sunmayan bir yapısı olduğu bilindiğinde, bu gerçekliği keşfetmemiz ancak sosyal dünyanın mantığına en uygun düşen bir pratik modelle sağlanabilir. Sosyal dünyanın ilişkisel gerçekliği, Bourdieu tarafından şu şekilde kurulabilir ve kavranabilir (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 229-231):

Çoklu regresyon çözümlemesi yerine daha çok mütakabiliyet (correspondance) çözümlemesini kullanmamın nedeni, bu tekniğin felsefesinin, bana göre, toplumsal dünyanın gerçekliğine tam olarak karşılık gelmesidir. Bu, benim tam da alan nosyonuyla yapmaya çalıştığım gibi, bağıntı terimleriyle düşünülen bir tekniktir.

Tezimizin araştırma nesnesi olan intihar eylemleri, Bourdieu'nun doğurgan yapısalcı sosyolojik perspektifiyle nasıl inşa edilebilir? Durkheim sonrası görece yoğun yapısalcı/nesnelci intihar teorileri, intihar eylemlerini toplumsal kurumların maddi yapılarına indirgeyerek öznenin yapıların yeniden üretilmesindeki veya dönüşümündeki etkin stratejileri ihmal etmektedir. Douglas'ın başını çektiği fenomenolojik yaklaşım ise öznelerin farklı kültürlerde ve alt kültürlerin “anlam” dünyalarının intihar olgusunun anlaşılması ve açıklanmasında belirleyici olduğunu iddia eden öznelci bir indirgemeye düşerek nesnel yapıların belirleyiciliğini ihmal etmiştir. Bourdieu'nun yanı sıra, “yapılaşma” teorisinin kurucusu olan Giddens ve “dönüştürümsel toplumsal etkinlik

modeli”yle Bhaskar, teorik olarak birey ve kolektif yapılar arasındaki dolayimli ilişkinin farkında olsalar da (Giddens, 1999: 14-16; Harvey, 2002: 172-174), Bourdieu gibi empirik araştırmalarla yapı ile eylemin birbirini karşılıklı olarak ürettiğini ispat edecek çalışmalar üretmemişlerdir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Türkiye illerinin 1985-2007 zaman serisi içerisindeki intihar eğilimlerinin analizi ve yorumlarına, Ege Bölgesinin 1985-2008 zaman serisi içerisindeki intihar eğilimlerinin analizi ve yorumlarına ve Denizli ilinin 2002-2009 zaman seri içerisindeki merkez mahallelerinin meslek gruplarına göre intihar eğilimlerinin analiz ve yorumlarına yer verilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN 1985–2007 YILLARINDAKİ İNTİHAR EĞİLİMLERİNİN İSTATİSTİKİ YORUMLARI

2.1. Mütakabiliyet Analizi ve Hiyerarşik Kümeleme Analizi

Son yıllarda sosyal bilimlerde de yoğun şekilde kullanılmaya başlanan istatistiki çözümleme tekniklerinin en yaygın sorunlarından biri, uygun teori ve kavramsal formülasyon zemini olmadan araştırmalarını sürdürmeleri ya da kapsamlı veri setlerine dayanmadan yapılan salt teorik düşünceler üretme alışkanlığıdır. Bu tür pozitivist tekniklerin en önemli kusuru, kategorileştirilmiş verileri ilişkisel ve anlamlı bir şekilde inşa edememeleridir.

Karmaşık/kompleks veri setlerinden kategorik çözümleme yapılmasına izin veren ender istatistiki çözümleme tekniklerden biri de mütakabiliyet analizi (correspondance analyze) dir. Çalışmamızda kullanılan correspondance (mütakabiliyet) analizi, karmaşık veri setlerinde çapraz tabloların indirgenmesi yoluyla ilişkisel haritalar kurulmasına imkan vermektedir. Doğa bilimlerindeki kaos teorisi tartışmalarını sosyal bilimlerde ön plana çıkaran Byrne, mütakabiliyet analizi ve hiyerarşik kümeleme tekniğinin, karmaşık süreçler tarafından yapılandırılan ilişki sistemlerini açıklama konusunda ve niceliksel verileri anlamlı bir temsil diline çevirmedeki mahirliğine vurgu yapar (Byrne, 1998: 72-86).

Çalışmamızda da kullandığımız birçok değişken hakkında toplanan kapsamlı veriler, sütun ve satırlara dizilerek çapraz tablo olarak düzenlenmiştir. Kategorik verileri (meslek, eğitim, yaş vb.) indirgeyerek çalışan mütakabiliyet analizi, toplumsal alandaki pozisyonları birbirlerine uzaklık ve yakınlıkları açısından haritalandırmayı sağlayan ilişkisel bir görsel temsil sistemidir. Çapraz tablolardaki satır ve sütunların yedi-on aralığını aştığı durumlarda kullandığımız mütakabiliyet analizi çok okunaklı haritalar oluşturamamaktadır. Özellikle kapsamlı veri setleriyle çalışıldığında “okunurluk”, “uç değerler”, “duyarlılık” ve “sayısal temsil” sorunlarının aşılması gerekmektedir (Güvenç & Kirmanoğlu, 2009: 10-17; Chauchat & Risson, 1998: 37-45). Karmaşık veri

setlerinin indirgenmesi için sınıflama işlemine gereksinim duyulmaktadır. Hiyerarşik kümeleme tekniği ile insanın bilişsel sınırını temsil eden 7-10 aralığına kadar indirgeme işlemi devam ettirilir. Sınıflanmış kategorik verilere mütekabiliyet analizi uygulanır ve çıkan sonuçlar bi-plot haritalarla temsil edilir. Bu tablolar Bertin Grafikleri'nin temelini oluşturur ve mütekabiliyet analizinin sonuçlarının ayırt edici yığılmaları YBCK tabloları aracılığıyla temsil edilebilir (Löfgren, 2007: Greenacre, 2007).

Bu çalışmada, mütekabiliyet analizi sonuçlarının temsilinde kullanılan Yön Belirtir Ki-Kare (YBCK) tabloları, pozitivist metotlardaki çapraz tabloların düşük temsil zayıflığının giderilmesi ve çapraz tablodaki kategorik değişkenlerin bütün içindeki yoğunluk düzeyleri açısından ele alınabilmesi için Gatrell tarafından geliştirilmiştir. Gatrell'in grafikleme sistemi Güvenç ve Işık tarafından geliştirilerek, pozitivist metodolojideki temsil sorunları önemli ölçüde aşılmıştır (Güvenç ve Işık, 1996: 15-19). YBCK göstergesini sosyal bilim araştırmaları açısından yeniden düzenleyen Güvenç ve Işık, elde edilen gösterge değerlerinin ne anlama geldiğini şöyle açıklamışlardır (Güvenç & Işık, 1996: 17):

Önerilen göstergenin alışılmış *chi kare* göstergesinden yegâne farkı, gözlenen ile *beklenen sıklık* değeri arasındaki farkın *yönünü belirten* bir işarete sahip olmasıdır. Eksi işaret, *chi kare* hesaplamasında gözlenen değer beklenenden düşük, *artı işaret ise* gözlenen değer beklenenden yüksek olduğunu göstermektedir. Yerleri tanımlayan özellikleri, gözlenen ve beklenen sıklık değerleri arasındaki *chi kare* sapmaları aracılığıyla betimleyen bu göstergenin yukarıda tartışılan iki standardizasyon (*pozitivist temsil biçimleri AA*) yönteminin en önemli avantajlarına sahip olduğu, buna karşılık dezavantajlarını içermediği ve ek olarak morfoloji çalışmaları için hayati önem taşıyan, manidar yığılmalara ve yokluklara son derece duyarlı olduğu görülüyor. Bu özellikleri göstergeyi süperpozisyon özelliği taşıyan yumuşak farklılaşma düzeylerine sahip toplumsal peyzajların okunması için elverişli kılmaktadır.

Birey, grup ve sınıfların toplumda ne tür konumlara ve ne tür yatkınlıklara sahip olduğu hiçbir apriori kategori kullanmadan empirik olarak belirlenebilmektedir. Çalışmamızda da kullandığımız YBCK gösterge değerleri, intihar olgusunun toplumsal mekanda nasıl konumlandığı ve ne tür ayırt ediciliklere sahip olduğu konusunda çok duyarlı bir temsil sistemini oluşturmaktadır.

2.2. 1985-2007 Yıllarında Türkiye'nin Makro İntihar Eğilimleri: YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

Türkiye illerinde yirmi üç yıllık zaman serisi içerisinde meydana gelen tamamlanmış intiharların TÜİK'ten edinilen makro intihar veri tabanı baz alınarak

YBCK (yön belirtir ki-kare) yoğunluk göstergeleri, yığılma farkları ve yapısal farklılaşması çapraz tablo olarak düzenlenmiştir. Türkiye illeri; kümeleme tekniği ve mütakabiliyet analizi aracılığıyla yedi yerleşim tipi, yirmi üç yıllık zaman serisi de tekil/özgün ve benzeşik yıllar olarak on iki kategoride kümelenmiştir. Yerleşme tipleri şu kategorilerle temsil edilmiştir: Tekil profil 1: Muğla, Tekil Profil 2: Manisa, Tekil Profil 3: Ordu-Van, Metropoller-Komşuları ve Bazı Doğu İlleri⁷, Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu illeri⁸, Yaygın profil⁹ 1, Yaygın Profil¹⁰ 2. Kümelenmiş yerleşim tipleri ve yıl gruplarının YBCK yoğunluk göstergeleri/katsayıları, yığılma payları ve yapısal farklılaşması aşağıda analiz edilecektir.

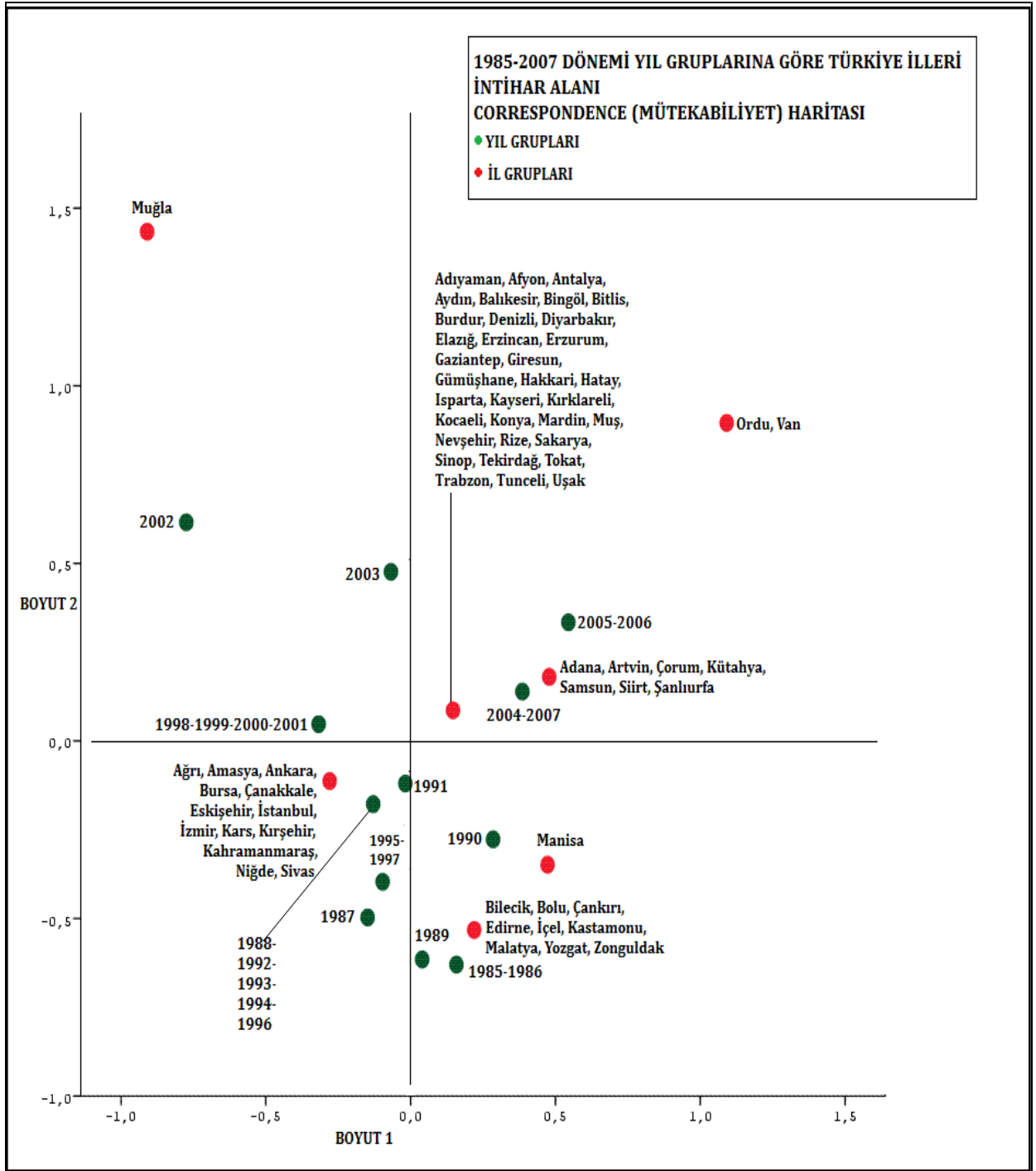
⁷ Ağrı, Amasya, Ankara, Bursa, Çanakkale, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kars, Kırşehir, Kahramanmaraş, Niğde, Sivas

⁸ Bilecik, Bolu, Çankırı, Edirne, İçel, Kastamonu, Malatya, Yozgat, Zonguldak

⁹ Adıyaman, Afyon, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bingöl, Bitlis, Burdur, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hakkari

¹⁰ Adana, Artvin, Çorum, Kütahya, Samsun, Siirt, Şanlıurfa

Harita 1 – 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı (Mütekabiliyet -Correspondence-Tablosu)

Tablo 2: 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı- YBCK Tablosu

TÜRKİYE İNTİHAR ALANI												
YILLARA GÖRE İLLERDEKİ İNTİHAR EĞİLİMLERİ: İL VE YIL GRUPLARI 1985-2007 YBCK DEĞERLERİ İTİBARIYLA												
YIL KÜMELERİ →	2002	1998-1999-2000-2001	1987	1988-1992-1993-1994-1996	1995-1997	2003	1991	1989	1985-1986	1990	2004-2007	2005-2006
İL KÜMELERİ ↓												
200_ MUĞLA	210	6	-5	-5	-48	73	3	-21	-29	-7	-7	-1
METROPOLLER, KOMŞULARI ve BAZI DOĞU İLLERİ	16	55	1	9	19	-24	0	1	-2	-4	-36	-60
YAYGIN PROFİL 1	-13	-6	-1	-1	-2	32	-6	0	-1	0	11	7
BATI KARADENİZ-DOĞU MARMARA VE ORTA-DOĞU ANADOLU	-27	-25	27	0	2	-3	5	4	125	-2	-1	0
202_Manisa	-8	-19	-4	0	-3	0	21	41	-1	106	0	0
YAYGIN PROFİL 2	-2	-27	-4	-1	-5	-7	1	-9	-2	10	51	32
201_Ordu, Van	-11	-1	-9	-25	-7	0	-4	-8	-10	-14	21	189

Kaynak: Türkiye 1985-2007 İntihar İstatistikleri üzerinden *Hierarchical Cluster Analysis* (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve *Correspondence Analysis* (Mütakabiliyet Analizi) çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

2.2.1. Tekil Profil 1: Muğla İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında Muğla ili 210 YBCK gösterge değeriyle 2002 yılında hem tekil ve ayırt edici bir profil¹¹ olarak en yüksek intihar yoğunluğunu temsil etmekte hem de yirmi üç yıllık zaman dilimi içerisinde iller arasında en yüksek intihar yoğunluğunu temsil etmektedir. 73 YBCK gösterge değeriyle 2003 yılında da ayırt edici intihar profiliyle yüksek düzeyde intihar yoğunluğunu temsil etmektedir. 1991 yılı ve 1998-1999-2000-2001 yıllar kümesi sırasıyla 3 ve 6 YBCK gösterge değeriyle eşik değerinin üzerinde bir yoğunluğu temsil etmiştir. Bu yılların dışında Muğla ili 1995-1997 : -48, 1985-1986 : -29, 1989 : -21, 1990 : -7, 2004-2007 : - 7, 1987 : -5, 1998-1999-2000-

¹¹ Muğla ili 1985-2007 zaman serisinde, Türkiye makro intihar evreninde ayırt edici/tekil bir profil olarak bulgulanmıştır. Muğla ilinin 2002 yılındaki intiharlarının toplumsal belirleyicilerinin analizi ve yorumu için bkz. 2.8.1. Tekil Profil 1: Muğla'da 2002 Yılı İntiharlarının Toplumsal Belirleyicileri

2001 : -5, 1988-1992-1993-1994-1994-1996 : -5, 2005-2006 : -1 YBCK gösterge değerlerini alarak, eşik değerinin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

2.2.2. Tekil Profil 2: Manisa İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanında Manisa ili 106 YBCK gösterge değeriyle 1990 yılında tekil ve ayırt edici/özgün bir profil¹² olarak yüksek intihar yoğunluklarından birini temsil etmektedir. Manisa ili kendi içinde en yüksek düzeyde intihar yoğunluğunu temsil ettiği 1990 yılının dışında; 1989 ve 1991 yıllarında sırasıyla 41 YBCK gösterge değeri ve 21 YBCK gösterge değeri itibariyle ayırt edici profilleriyle yüksek düzeyde intihar yoğunluklarını temsil etmiştir. Bu yılların dışında Manisa ili, sırasıyla 1985-1986, 1987, 1995-1997, 2002, 1998-1999-2000-2001 yıl kümelerinde -1, -4, -3, -8 ve -19 YBCK gösterge değerleriyle eşik değerinin altında düşük intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir. 1988-1992-1993-1994-1996, 2003, 2004-2007, 2005-2006 yıl kümelerinde "0" YBCK gösterge değeriyle beklenen düzeyde intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

2.2.3. Tekil Profil 3: Ordu-Van İl Kümesinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanında Ordu-Van illerinden oluşan il kümesi bu zaman serisi içerisinde benzeşik intihar örüntü ve eğilimlere sahip olması itibariyle tekil/özgün bir intihar profilini¹³ temsil etmiştir. Yirmi üç yıllık intihar istatistikleri veri tabanında 189 YBCK gösterge değeriyle 2005-2006 yıl kümesinde tekil ve ayırt edici/özgün bir profil olarak yüksek düzeyde yoğunluklarından birini temsil etmektedir. Ordu-Van il kümesi kendi içinde en yüksek düzeyde intihar yoğunluğunu temsil ettiği 2005-2006 yıl kümesi dışında; 2004-2007 yıl kümesinin 21 YBCK gösterge değeri itibariyle Yaygın Profil 2'nin aynı yıl kümesi içerisinde 51 YBCK gösterge değerinden sonra 21 YBCK gösterge değeriyle

¹² Manisa ili 1985-2007 zaman serisinde, Türkiye makro intihar evreninde ayırt edici/tekil bir profil olarak bulgulanmıştır. Manisa ilinin 2002 yılındaki intiharlarının toplumsal belirleyicilerinin analizi ve yorumu için bu çalışmada bkz. 2.8.2. Tekil Profil 1: Manisa İlinin 1990 Yılı İntiharlarının Toplumsal Belirleyicileri

¹³ Ordu-Van il kümesi, 1985-2007 zaman serisinde Türkiye makro intihar evreninde ayırt edici/tekil bir profil olarak bulgulanmıştır. Ordu-Van il kümesinin 2005-2006 yıl aralığındaki intiharlarının toplumsal belirleyicilerinin analizi ve yorumu için bu çalışmada bkz. 2.8.3. Tekil Profil 1: Ordu - Van İl Kümesinin 1990 Yılı İntiharlarının Toplumsal Belirleyicileri

ikinci en yüksek düzeyde intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yılların dışında Ordu-Van il kümesi sırasıyla 1990, 2002, 1987, 1988-1992-1993-1994-1996, 1995-1997, 1989, 1991, 1985-1986, 1987, yıl kümelerinde sırasıyla -14, -11, -9, -1, -7, -8, -4, -10, -9 YBCK gösterge değerleriyle eşik değerinin altında bir düşük intihar yoğunluğu temsil etmişlerdir. 2003 yılı da “0” YBCK gösterge değeriyle beklenen düzeyde intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

2.2.4. Metropoller, Komşuları ve Bazı Doğu İllerinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanında Metropoller, Komşuları ve Bazı Doğu illeri kümesi 1998-1999-2000-2001 yıllar kümesinde 55 YBCK gösterge değeriyle ayırt edici/özgün bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Muğla ilinin tekil ve ayırt edici/özgün profil olarak zaman serisi içerisinde en yüksek YBCK değerini (210) aldığı 2002 yılında ise Metropoller, Komşuları ve Bazı Doğu illeri kümesi 16 YBCK gösterge değeriyle ikinci en yüksek intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yılların dışında 1995-1997 yıl kümesi ve 1988-1992-1993-1994-1996 yıl kümesinde sırasıyla 19 YBCK gösterge değeri ve 9 YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinin üzerinde intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir. 1987 ve 1989 yıllarında 1'er YBCK gösterge değerleriyle eşik değerinin az üzerinde bir yoğunluğunu temsil etmişlerdir. Bu yılların dışında olan 1985-1986, 1990, 2003, 2004-2007, 2005-2006 yıl kümeleri sırasıyla -2, -4, -24, -36, -60 YBCK gösterge değerleriyle eşik değerinden düşük düzeyde intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir. 1991 yılında ise “0” YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

2.2.5. Yaygın Profil 2 İl Kümesinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanında Yaygın Profil 2 İller kümesi 2004–2007 yıl kümesinde 51 YBCK gösterge değeriyle ayırt edici/özgün bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. 1991, 1990 ve 2005–2006 yıllarında YBCK gösterge değerleri sırasıyla 1, 10 ve 32'dir. 1985–1986, 1989, 2003, 1995-1997, 1988-1992-1993-1994-1996, 1987, 1998, 1999-2000, 2001, 2002 yıl

kümelerinde sırasıyla, -2, -9, -7, -5, -1, -4, -27, -2 YBCK gösterge değerlerini alarak eşik değerinin altında intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

2.2.6. Yaygın Profil 1 İl Kümesinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanında Yaygın Profil 1 yerleşim kümesi 2003 yılında 32 YBCK yoğunluk gösterge değerini alarak ayır edici/özgün bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. 2004–2007 ve 2005–2006 yıl kümelerinde ise sırasıyla 11 ve 7 YBCK yoğunluk gösterge değerini almıştır. 2002, 1998, 1999, 2000, 2001, 1987, 1988-1992-1993-1994-1996, 1995-1997, 1991, 1985-1986 yıl kümeleri de YBCK gösterge değerleri sırasıyla -13, -6, -1,-1, -2, -6, -1 değerini alarak eşik değerinin altında düşük düzeyde intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir. 1989 ve 1990 yıllarında ise “0” YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir.

2.2.7. Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta-Doğu Anadolu İllerinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanında Batı Karadeniz, Doğu Marmara ve Orta-Doğu Anadolu İlleri yerleşim kümesi 1985-1986 yıl kümesi 125 YBCK yoğunluk gösterge değerini alarak ayır edici/özgün bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yıl kümesinde diğer il ve il kümelerini hiç biri eşik değerinin üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmemiştir. Bunun yanı sıra 1987 yılında da 27 YBCK gösterge değerini alarak ayır edici/özgün bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yıl kümesinde de diğer il ve il kümelerini hiç biri eşik değerinin üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmemiştir. 1991, 1989, 1995-1997 il ve il kümeleri sırasıyla 5, 4 ve 2 YBCK gösterge değerini almıştır. 1990, 2002, 2003, 2004-2007, 1998-1999-2000-2001 yıl ve yıl kümeleri sırasıyla -2, -27, -3, -1, -25 YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir.

2.3. 1985-2007 Yıllarında Türkiye'nin Makro İntihar Eğilimleri: Yıllara Göre İllerin Yığılma Farklarının Analizi

Tablo 3: 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı- Yığılma Farkları

YIL KÜMELERİ →	2002	1998-1999-2000-2001	1987	1988-1992-1993-1994-1996	1995-1997	2003	1991	1989	1985-1986	1990	2004-2007	2005-2006	Active Margin
200_ MUĞLA	7,6	3,1	1,6	2,2	0,7	5,4	3,5	0,5	0,8	1,5	2,1	2,5	2,7
METROPOLLER, KOMŞULARI ve BAZI DOĞU İLLERİ	48,6	48,6	45,5	45,6	48,1	36,9	42,2	45,1	41,2	39,6	37,8	36,3	43,1
YAYGIN PROFİL 1	27,7	30,4	30,2	31,2	30,6	38,2	28,2	31,5	31,0	32,6	34,6	34,1	32,0
BATI KARADENİZ-DOĞU MARMARA VE ORTA-DOĞU ANADOLU	5,6	7,1	13,4	8,9	9,4	7,7	10,6	10,6	15,7	7,6	8,4	8,5	8,8
202_Manisa	1,5	1,6	1,5	2,4	1,9	2,3	4,4	5,3	2,0	6,7	2,3	2,5	2,4
YAYGIN PROFİL 2	7,6	6,8	6,6	8,1	7,4	7,0	9,5	5,9	7,7	11,0	11,3	10,7	8,5
201_Ordu, Van	1,4	2,3	1,1	1,5	1,8	2,5	1,6	1,2	1,5	0,9	3,5	5,4	2,5
Active Margin	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	5,6	19,7	2,7	16,2	8,0	6,6	2,9	2,8	5,5	3,2	13,3	13,4	100

Kaynak: Türkiye 1985-2007 İntihar İstatistikleri üzerinden *Hierarchical Cluster Analysis* (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve *Correspondence Analysis* (Mütekabiliyet Analizi) çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

Türkiye illerinin yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında intihar profillerinin yıllara göre yığılma farkları şöyledir: Tekil profil 1 (Muğla) : % 2,7 Tekil Profil 2 (Manisa) : % 2,4, Tekil Profil 3 (Ordu-Van): % 2,5, Metropoller, Komşuları ve bazı Doğu İlleri : % 43,1, Batı Karadeniz, Doğu Marmara ve bazı Doğu İlleri : % 8,8, Yaygın Profil 1 : % 32, Yaygın Profil 2 : % 8,5 değerleri itibariyle yığılma farklarına sahip olmuştur. Sırasıyla il kümelerinin yığılma farkları analiz edilecektir.

2.3.1. Tekil Profil 1: Muğla İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Muğla ilinin Türkiye genelinde intihar payı % 2,7'le düşük olmasına rağmen 2002 yılında % 7,6'lık payla ayırt edici bir yığılma sergilemiştir. 2003, 1991, 1998-1999-2000-2001 yıl kümeleri sırasıyla % 5,4, % 3,5 ve % 3,1'lik yığılma paylarıyla ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

2.3.2. Tekil Profil 2: Manisa İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Manisa ilinin Türkiye genelinde intihar payı % 2,4'le düşük olmasına rağmen 1990 yılında % 6,7'lik payla ayırt edici bir yığılma sergilemiştir. 1989, 2001, 2005-2006 yıl kümeleri sırasıyla % 5,3, % 4,4, ve % 2,5'lik yığılma paylarıyla ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

2.3.3. Tekil Profil 3 : Ordu-Van İl Kümesinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Muğla ilinin Türkiye genelinde intihar payı % 2,4'le düşük olmasına rağmen 2005-2006 ve 2004-2007 yıl kümelerinde % 5,4 ve % 3,5'lük yığılma payları ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

2.3.4. Metropoller, Komşuları ve Bazı Doğu İllerinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Metropoller, Komşuları ve bazı Doğu İlleri'nin Türkiye genelinde intihar payı % 43'1 olması itibariyle Türkiye genelinde en yüksek düzeyde intihar payını temsil etmiştir. Metropollerin nüfus yoğunluğu göz önüne alındığında yığılma

farkının (% 43'1) en yüksek düzeyde olması beklenebilir bir durumdur. 2002, 1998-1999-2000-2001, 1987, 1988-1992-1993-1994-1996, 1995-1997, 1989 yıl kümeleri sırasıyla % 48,6, % 48,6, % 45,5, % 45,6, % 48,1, % 45,1'lik yığılma paylarıyla geniş bir yıl kümesi içerisinde ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

2.3.5. Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu İllerinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu illerinin Türkiye genelinde intihar payı %8,8'dir. 1987, 1988-1992-1993-1994-1996, 1995-1997, 1991,1989-1995-1986 yıl kümelerinde sırasıyla % 13,4, % 8,9, % 9,4, % 10,6, % 15,7'lik paylarla ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

2.3.6. Yaygın Profil 1 İl Kümesinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Yaygın Profil 1 il kümesi içerdiği il sayısının yüksek olmasının etkisiyle de Türkiye genelinde intihar payı % 32'dir. 2003, 1990, 2004-2007, 2005-2006 yıl kümelerinde sırasıyla % 38,2, % 32,46, % 34,6, % 34,1'lik paylarla ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. Bunun dışında kalan yıl kümeleri içerisinde Yaygın Profil 1'in Türkiye genelindeki intihar payına (% 32) çok yakın bir yığılma payını temsil etseler de anlamlı bir yığılma sergileyememişlerdir.

2.3.7. Yaygın Profil 2 İl Kümesinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi üç yıllık intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Yaygın Profil 2 il kümesinin Türkiye genelinde intihar payı % 8,5'tir. 1991, 1990, 2004-2007, 2005-2006 yıl kümelerinde sırasıyla % 9,5, % 11,0, % 11,3, % 10,7'lik payla ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

2.4. 1985-2007 Yıllarında Türkiye'nin Makro İntihar Eğilimleri: İllerin Yıllar İçindeki Yapısal Farklılaşması

Türkiye illerinin yirmi üç yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alınarak oluşturulan Türkiye intihar alanının yapısal farklılaşma oranları şöyledir: 2002: % 5,6, 1988-1999-2000-2001: %19,7, 1987: % 2,7, 1988-1992-1993-1994-1996: % 16,2, 1995-1997: % 8,0, 2003: % 6,6, 1991: 2,9, 1989: 2,8, 1985-1986: % 5,5, 1990: % 3,2, 2004-2007: 13,3, 2005-2006: % 13,4 şeklindedir.

Tablo 4: 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı- Yapısal Farklılaşma

TÜRKİYE İNTİHAR ALANI													
YILLARA GÖRE İLLERDEKİ İNTİHAR EĞİLİMLERİ: İL VE YIL GRUPLARI 1985-2007 YIĞILMA FARKLARI													
YIL KÜMELERİ →	2002	1998-1999-2000-2001	1987	1988-1992-1993-1994-1996	1995-1997	2003	1991	1989	1985-1986	1990	2004-2007	2005-2006	Active Margin
İL KÜMELERİ ↓													
200_MUĞLA	15,9	22,9	1,6	13,4	2,2	13,2	3,9	0,5	1,7	1,8	10,5	12,5	100
METROPOLLER, KOMŞULARI ve BAZI DOĞU İLLERİ	6,3	22,2	2,8	17,1	9,0	5,6	2,9	3,0	5,2	3,0	11,7	11,3	100
YAYGIN PROFİL 1	4,8	18,8	2,5	15,7	7,7	7,8	2,6	2,8	5,3	3,3	14,4	14,3	100
BATI KARADENİZ-DOĞU MARMARA VE ORTA-DOĞU ANADOLU	3,5	16,0	4,1	16,4	8,6	5,8	3,6	3,4	9,8	2,8	12,8	13,0	100
202_Manisa	3,4	13,5	1,6	16,2	6,5	6,3	5,5	6,3	4,6	9,1	13,0	14,0	100
YAYGIN PROFİL 2	5,0	15,8	2,1	15,5	7,0	5,4	3,3	2,0	5,0	4,2	17,8	17,0	100
201_Ordu, Van	3,1	18,2	1,2	9,8	5,8	6,5	1,9	1,4	3,2	1,2	18,6	29,1	100
Active Margin	5,6	19,7	2,7	16,2	8,0	6,6	2,9	2,8	5,5	3,2	13,3	13,4	100

Kaynak: Türkiye 1985-2007 İntihar İstatistikleri üzerinden *Hierarchical Cluster Analysis* (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve *Correspondence Analysis* (Mütekabiliyet Analizi) çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

2.4.1. 2002 Yılında Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

2002 yılı (mutlak intihar değeri 2301) % 5,6'lık bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Muğla ili % 15,9 değeriyle (mutlak intihar değeri 176) 2002 yılında ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Bunun yanı sıra Metropoller, Komşuları ve bazı Doğu İlleri kümesi 2002 yılında % 6,3 değeriyle (mutlak intihar değeri 1118) 2002 yılının yapısal

farklılaşma oranının (% 5,6) üzerinde ayırt edici biçimde bulgulanmasına karşın Muğla'dan daha düşük bir farklılaşma değerine (% 6,3) sahiptir. 2002 yılında bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.4.2. 1998-1999-2000-2001 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

Bu yıl kümesi (mutlak intihar değeri 8129) % 19,7'lik bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Muğla ili bu yıl kümesinde 22,9 değeriyle (mutlak intihar değeri 254) ve Metropoller, Komşuları ve bazı Doğu İlleri kümesi % 22,2 değeriyle (mutlak değer intiharı 3497) ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Muğla ilinin mutlak intihar değeri (254) Metropoller, Komşuları ve bazı Doğu İlleri kümesinin mutlak intihar değerinden (3497) çok düşük bir mutlak intihar değerine sahip olması itibariyle bu yıl kümesi içinde iller arası yapısal farklılaşmada daha yüksek düzeyde bir ayırt ediciliği temsil etmiştir.

2.4.3. 1987 Yılı'nın Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1987 yılı (mutlak intihar değeri 1098) % 2,7'lik bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu İlleri (mutlak intihar değeri 147) 1987 yılında ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Bu ilin yanı sıra Metropoller, Komşuları ve bazı Doğu İlleri kümesi % 2,8 değeriyle (mutlak değer intiharı 500) 1987 yılının yapısal farklılaşma oranının (% 2,7) üzerinde ayırt edici biçimde bulgulanmasına karşın Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu İlleri kümesinden daha düşük bir farklılaşma oranına sahiptir. 1987 yılında bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.4.4. 1988-1992-1993-1994-1996 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

Bu yıl kümesi (mutlak intihar değeri 6655) % 16,2'lik bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Metropoller, Komşuları ve bazı Doğu İlleri kümesi % 17,1'lik oranla (mutlak değer intiharı 3033), Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu İlleri ise % 16,4 oranıyla (mutlak intihar değeri 594) ayırt edici biçimde öne çıkmıştır.

1988–1992–1993–1994–1996 yıl kümesinde bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

2.4.5. 1995-1997 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

Bu yıl kümesi (mutlak intihar değeri 3310) % 8'lik bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Metropoller, Komşuları ve bazı Doğu İlleri kümesi % 9'luk oranla (mutlak intihar değeri 1593) ve Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu İlleri kümesi % 8,6 değeriyle (mutlak değer intiharı 311) ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. 1995-1997 yıl kümesinde bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

2.4.6. 2003 Yılı'nın Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

2003 yılı (mutlak intihar değeri 2705) % 6,6'lık bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Muğla ili bu yılda 13,2 (mutlak intihar değeri 146) değeriyle ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Ayrıca Yaygın Profil 1 kümesi % 8,1'lik oranla (mutlak intihar değeri 1033) ayırt edici bir farklılaşmayı temsil etmiştir. 2003 yılında bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

2.4.7. 1991 Yılı'nın Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1991 yılı (mutlak intihar değeri 1214) % 2,9'luk bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yılda Manisa ili % 5,5 (mutlak intihar değeri 54), Muğla ili % 3,9 (mutlak intihar değeri 43), Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu İlleri kümesi % 3,6 (mutlak intihar değeri 129), Yaygın Profil 2 il kümesi % 3,3 (mutlak intihar değeri 115) değerleriyle ayırt edici bir farklılaşmayı temsil etmiştir. Bu il kümeleri arasından özellikle Manisa ili temsil ettiği değerle (% 5,5) ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. 1991 yılında bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

2.4.8. 1989 Yılı'nın Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1989 yılı (mutlak intihar değeri 1172) % 2,8'lik bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yılda Manisa ili % 6,3 (mutlak intihar değeri 62), Metropoller, Komşuları ve bazı Doğu İlleri kümesi % 3 (mutlak intihar değeri 528), Yaygın Profil 1 kümesi % 2,8 (mutlak intihar değeri 369), Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu İlleri kümesi % 2,8 (mutlak intihar değeri 124) değerleriyle ayırt edici bir farklılaşmayı temsil etmiştir. Bu il kümeleri arasından özellikle Manisa ili temsil ettiği değerle (% 6,3) ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. 1989 yılında bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

2.4.9. 1985-1986 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1985-1986 yıl kümesi (mutlak değer intiharı 2255) % 5,5'lik bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yıl kümesi içerisinde % 9,8 (mutlak intihar değeri 355) değeriyle Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu İlleri kümesi ayırt edici biçimde tek başına öne çıkmıştır. Bu il kümesi dışındaki il kümelerinden hiç biri ayırt edici bir farklılaşma sergileyememişlerdir.

2.4.10. 1990 Yılı'nın Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1990 yılı (mutlak intihar değeri 1334) % 3,2'lik bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yılda Manisa % 9,1 (mutlak intihar değeri 90), Batı Karadeniz-Doğu Marmara ve Orta Doğu Anadolu İlleri kümesi % 4,2 (mutlak intihar değeri 147), Yaygın Profil il kümesi % 3,3 (mutlak intihar değeri 435) değerleriyle ayırt edici bir farklılaşmayı temsil etmiştir. Bu il kümeleri arasından özellikle Manisa ili temsil ettiği değerle (% 9,1) ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. 1990 yılında bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

2.4.11. 2004-2007 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

2004-2007 yıl kümesi (mutlak intihar değeri 5499) % 13,3 lük bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yıl kümesi içerisinde Ordu-Van il kümesi % 18,6 (mutlak intihar değeri 191), Yaygın Profil 2 il kümesi % 17,8 (mutlak intihar değeri 621), Yaygın Profil 1 il kümesi % 14,4 (mutlak intihar değeri 1900) oranlarla ayırt edici bir farklılaşmayı temsil etmişlerdir. Bununla beraber, Ordu-Van il kümesi % 18,6 ve Profil 2 il kümesi %17,8'lik oranlarla ayırt edici farklılaşmada öne çıkmıştır. 2004-2007 yıl kümesinde bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

2.4.12. 2005-2006 Yıl Kümesi

2005-2006 yıl kümesi (mutlak intihar değeri 5532) % 13,4'lük bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yıl kümesi içerisinde Ordu- Van il kümesi % 29,1 (mutlak intihar değeri 5532) değerinde ayırt edici bir farklılaşmayla öne çıkmıştır. Bu il kümesinin dışında üç il kümesi daha ayırt edici bir farklılaşmayı sergilemişlerdir. Bu üç il sırasıyla; Yaygın Profil 2 il kümesi % 17,0 (mutlak intihar değeri 299), Manisa % 14,0 (mutlak intihar değeri 138), Yaygın Profil 1 il kümesi % 14,3'lük (mutlak intihar değeri 1884) oranlarla ayırt edici bir farklılaşma sergilemişlerdir. 2005-2006 yıl kümesinde bu illerin dışındaki il kümeleri ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

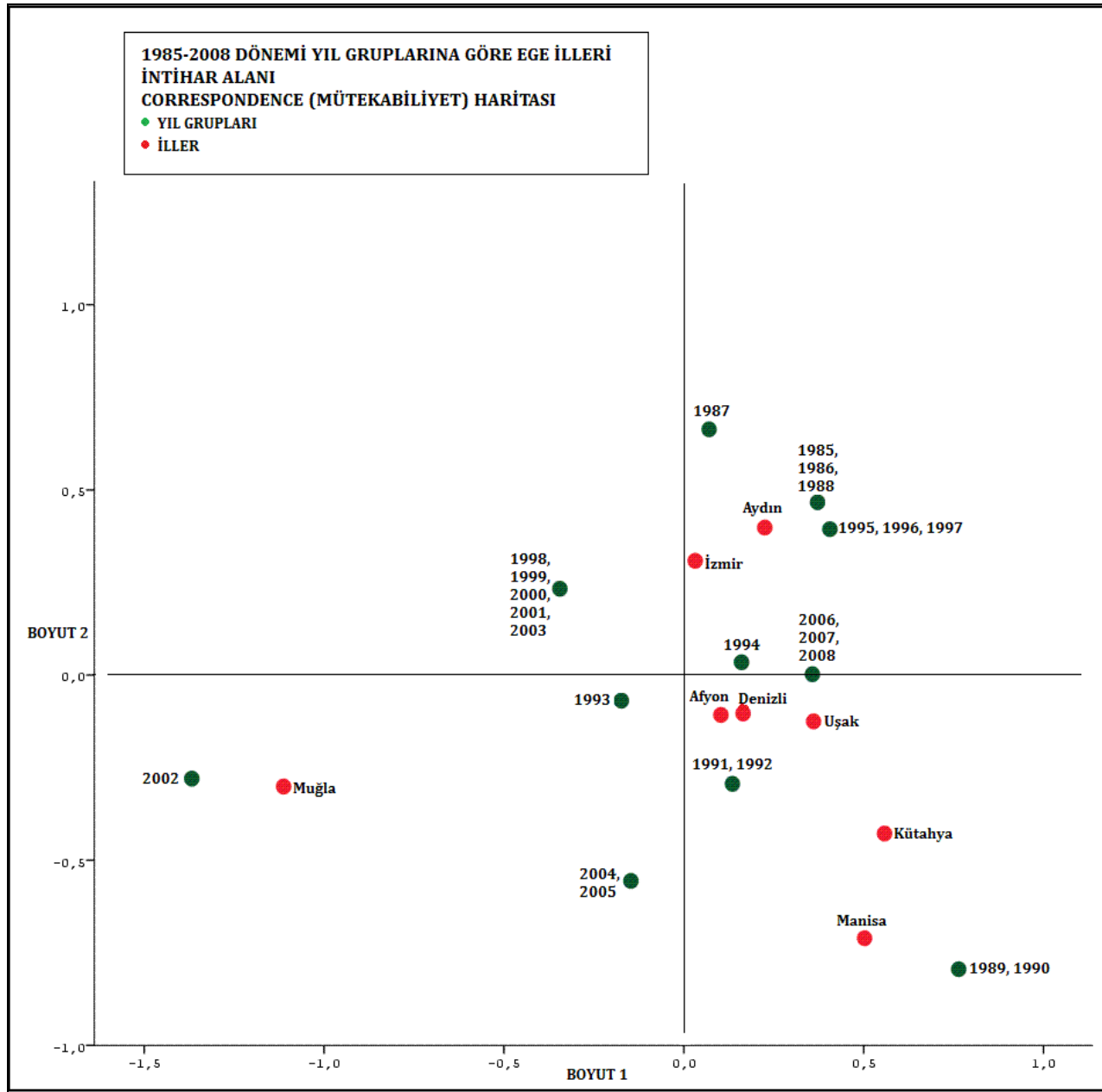
Tablo 5: 1985-2007 Türkiye İntihar Alanı- Mutlak Değerler

TÜRKİYE İNTİHAR ALANI													
YILLARA GÖRE İLLERDEKİ İNTİHAR EĞİLİMLERİ: İL VE YIL GRUPLARI 1985-2007													
YIL KÜMELERİ →	2002	1998-1999-2000-2001	1987	1988-1992-1993-1994-1996	1995-1997	2003	1991	1989	1985-1986	1990	2004-2007	2005-2006	Active Margin
İL KÜMELERİ ↓													
200_ MUĞLA	176	254	18	149	24	146	43	6	19	20	116	139	1110
METROPOLLER, KOMŞULARI ve BAZI DOĞU İLLERİ	1118	3947	500	3033	1593	999	512	528	930	528	2081	2008	17777
YAYGIN PROFİL 1	638	2475	332	2076	1014	1033	342	369	699	435	1900	1884	13197
BATI KARADENİZ-DOĞU MARMARA VE ORTA-DOĞU ANADOLU	128	579	147	594	311	209	129	124	355	102	462	471	3611
202_Manisa	34	133	16	160	64	62	54	62	45	90	128	138	986
YAYGIN PROFİL 2	175	554	73	542	245	189	115	69	174	147	621	593	3497
201_Ordu, Van	32	187	12	101	59	67	19	14	33	12	191	299	1026
Active Margin	2301	8129	1098	6655	3310	2705	1214	1172	2255	1334	5499	5532	41204

Kaynak: Türkiye 1985-2007 İntihar İstatistikleri üzerinden *Hierarchical Cluster Analysis* (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve *Correspondence Analysis* (Mütekabiliyet Analizi) çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

Şimdiki bölümde, Ege Bölgesinin 1985-2008 zaman serisindeki mütekabiliyet analizine değinilecektir.

**Harita 2 – 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı Alanı (Mütekabiliyet-
Correspondence- Tablosu)**

Ege bölgesi illerinde yirmi dört yıllık zaman serisinde meydana gelen tamamlanmış intiharların TÜİK' ten edinilen makro intihar veri tabanı baz alınarak YBCK (yön belirtir ki-kare) yoğunluk göstergeleri, yığılma farkları ve yapısal farklılaşması çapraz tablo olarak düzenlenmiştir. Yirmi dört yıllık zaman serisi de tekil/özgün ve benzeşik yıllar olarak on bir kategoride kümelmiştir. Ege bölgesinin illeri şunlardır: Afyon, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak. Bu sekiz

il 7–10 aralığı içerisinde bulunduğundan kümelenmemiştir. Yıllar (1985–2008) ise tekil/özgün ve benzeşik yıllar olarak on bir kategoride kümelenmiştir. Ege illerinin ve kümelenmiş yıl gruplarının YBCK yoğunluk göstergeleri/katsayıları, yığılma payları ve yapısal farklılaşması aşağıda analiz edilecektir.

Tablo 6: 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı- YBCK Tablosu

1985-2008 EGE BÖLGESİNDE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YÖN BELİRTİR Kİ-KARE DEĞERLERİ İTİBARIYLA											
YIL GRUPLARI →	2002	1998, 1999, 2000, 2001, 2003	1993	2004, 2005	1987	1991, 1992	1994	2006, 2007, 2008	1985, 1986, 1988	1995, 1996, 1997	1989, 1990
İLLER ↓											
Muğla	170	31	1	16	-3	0	-1	-26	-27	-42	-33
İzmir	-1	1	0	-15	13	-1	0	-8	12	15	-2
Afyon	-1	0	0	0	-1	0	-2	6	0	-2	0
Denizli	0	-4	1	-1	0	0	3	17	-3	-1	0
Aydın	-19	2	0	-3	-1	-2	0	13	1	2	-6
Uşak	-10	-1	0	3	-2	-1	17	1	1	-2	0
Manisa	-13	-24	0	13	-3	1	-1	0	0	0	99
Kütahya	-9	-21	0	1	0	21	0	8	-2	1	2

Kaynak: Türkiye 1985-2008 İntihar İstatistikleri üzerinden *Hierarchical Cluster Analysis* (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve *Correspondence Analysis* (Mütekabiliyet Analizi) çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

2.5. 1985-2007 Yıllarında Ege Bölgesi İllerinin Makro İntihar Eğilimleri: YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

2.5.1. Muğla İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibarıyla yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında Ege Bölgesinde Muğla ili 170 YBCK gösterge değeriyle 2002 yılında hem ayırt edici/özgün bir profil olarak en yüksek intihar yoğunluğunu temsil etmekte hem de yirmi dört yıl içerisinde Ege Bölgesi illeri arasında en yüksek intihar yoğunluğunu temsil etmektedir. Muğla ili ayrıca 2002 yılının dışında benzeşik intihar profiline olan 1998–1999–2000–2001–2003 yıllar kümesinde 31 YBCK gösterge

değeriyle ve 2004-2005 yıl kümesinde de 16 YBCK gösterge değeriyle ayırt edici/özgün bir profil olarak öne çıkmıştır. 1993 yılında 1 YBCK gösterge değeri ve 1991-1992 yıl kümesinde “0” YBCK gösterge değeriyle sırasıyla eşik değerinin az üzerinde ve eşik değerindeki bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Muğla ilinin YBCK yoğunluk tablosunda yüksek düzeyde intihar yoğunluğunu geniş bir yıl aralığında tek başına temsil etmesi manidardır. Muğla ili bu yıllar kümesinin dışında ki; 1987: -3, 1994: -1, 2006–2007-2008: -26, 1985-1986-1988: -27 1995-1996-1997: -42, 1989-1990:-33 YBCK gösterge değerleriyle eşik değerinin altında intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir.

2.5.2. Manisa İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, Ege Bölgesinde Manisa ili 99 YBCK gösterge değeriyle 1989-1990 yıl kümesinde yüksek düzeyde intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Muğla ilinin (170) en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğundan sonraki en yüksek intihar yoğunluğuna (99) sahip olması manidardır. Manisa ili 2004-2005 yıl kümesinde 13 YBCK gösterge değeriyle ayırt edici/özgün bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Muğla ilinin 2004-2005 yıl kümesindeki ayırt edici/özgün intihar yoğunluğundan (16) sonraki en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğunu (13) temsil etmiştir. Manisa ili 1993, 2006-2007-2008, 1985, 1985-1986-1988, 1995-1996-1997 yıl kümelerinde “0” YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinde intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir. 1991 yılında 1 YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinin biraz üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yılların dışında ki; 2002, 1998-1999-2000-2001-2003, 1987, 1994 yıl kümelerinde sırasıyla -3, -24, -3, -1 YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir

2.5.3. İzmir İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında Ege Bölgesinde İzmir ili dikkat çekici bir şekilde ayırt edici intihar profili çizmiştir. 1987 yılında 13 YBCK gösterge değeriyle ayırt edici bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yıl içerisinde diğer Ege illerinin eşik değerinde ve eşik değerinin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmesi manidardır. 1985-1986-1988 yıl

kümesinde de 12 YBCK gösterge değeriyle ayırt edici bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. İzmir ilinin 24 yıl içerisinde 15 YBCK gösterge değeriyle en yüksek düzeyde intihar yoğunluğunu temsil ettiği yıl kümesi 1995-1996-1997'tir. 1998-1999-2000-2001-2003 yıl kümesinde de 1 YBCK gösterge değeriyle eşik değerinin biraz üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. 1993 ve 1994 yıl kümelerinde "0" YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinin üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yılların dışında ki 2002, 2004-2005, 1991-1992, 2006-2007-2008, 1989-1990 yıllar kümesinde sırasıyla: -1, -15, -1, -8, -2 YBCK gösterge değerlerini alarak eşik değerinin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir.

2.5.4. Afyon İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında Ege Bölgesinde Afyon ili eşik değerinin altında ve üzerinde yüksek düzeyde intihar yoğunluklarına sahip olmaması itibariyle dikkat çekicidir. 2006-2007-2008 yıllar kümesi 6 YBCK gösterge değeriyle kendi içinde ayırt edici bir intihar yoğunluğunu temsil etse de bu yıllar içerisinde Denizli (17), Aydın (13) ve Kütahya (8) YBCK gösterge değerinden daha az yoğun bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Afyon ili 1998-1999-2000-2001-2003, 1993, 2004-2005, 1991-1992, 1985-1986-1988, 1989-1990 yıl kümelerinde "0" YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yıl kümelerinin dışında kalan; 2002, 1987, 1994, 1995-1996-1997 yıl kümelerinde sırasıyla: -1, -1, -2, -2 YBCK gösterge değerlerini alarak eşik değerinin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

2.5.5. Denizli İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında Ege Bölgesinde Denizli İli 2006-2007-2008 yıl kümesinde 17 YBCK gösterge değerini alarak ayırt edici bir profil çizmiştir. Bu yıl içerisinde hem kendi içinde hem de Ege illeri arasında en yüksek düzeyde intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. 1985-2008 zaman serisi içerisinde son üç yılı temsil eden 2006-2007-2008 yılında yüksek düzeyde intihar yoğunluğuyla öne çıkması manidardır. Denizli ili 1994 yılında 3 YBCK gösterge değerini alarak Uşak ilinden sonra (17) ayırt edici bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. 1993 yılında ise Denizli ili, Muğla iliyle beraber 1 YBCK

gösterge değerini alarak eşik değerinin biraz üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir. Diğer iller bu yıl (1993) kümesinde “0” YBCK değerini alarak eşik değerinde bir intihar yoğunluğu temsil etmişlerdir. Bu yıl kümesinin dışında Denizli ili 1998-1999-2000-2001-2003, 2004-2005, 1985-1986-1988, 1995-1996-1997 yıl kümelerinde sırasıyla: -4, -1, -3, -1 YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. 2002, 1987, 1991-1992, 1989-1990 yıl kümelerinde “0” YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

2.5.6. Aydın İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında Ege Bölgesinde Aydın ili 2006-2007-2008 yıl kümesinde Denizli ilinden sonra (17 YBCK yoğunluk gösterge değeri) 13 YBCK yoğunluk gösterge değeriyle ayırt edici bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Aydın ili 1998-1999-2000-2001-2003 ve 1995-1996-1997 yıl kümelerinde 2 YBCK yoğunluk gösterge değeriyle aynı intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. 1985-1986-1988 yıl kümesinde de 1 YBCK yoğunluk gösterge değerini almıştır. Bu yıl kümelerinin dışındaki; 2002, 1993, 2004-2005, 1987, 1991-1992, 1994, 1989-1990 yıl kümelerinde sırasıyla: -19, 0, -3, -1, -2, 0, -6 YBCK yoğunluk gösterge değerlerini alarak eşik değerinde ve eşik değerinin altında intihar yoğunluklarını temsil etmiştir.

2.5.7. Uşak İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında Ege Bölgesinde Uşak ili 1994 yılında 17 YBCK gösterge değeriyle hem iller içinde hem de kendi içinde en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bununla beraber, 2004-2005 yıl kümesinde Muğla (16 YBCK gösterge değeri) ve Manisa (13 YBCK gösterge değeri) illerinden sonra Uşak ili 3 YBCK yoğunluk gösterge değeriyle dikkate değer bir yoğunluğu temsil etmiştir. 2006-2007-2008, 1985-1986-1988 yıl kümelerinde ise 1 YBCK değerini alarak aynı yoğunluk gösterge değerini temsil etmiştir. Bu yılların dışında Uşak ili, 2002, 1998-1999-2000-2001-2003, 1993, 1987, 1991-1992, 1995-1996-1997 yıl kümelerinde

sırasıyla: -10, -1, 0, -2, -1, -2, 0 YBCK yoğunluk gösterge değerini alarak eşik değerinde ve eşik değerinin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir

2.5.8. Kütahya İlinin YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi

YBCK gösterge değerleri itibariyle yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında Ege Bölgesinde Kütahya ili 1991-1992 yıl kümesinde 21 YBCK yoğunluk gösterge değeriyle ayırt edici biçimde en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Uşak ili 1991-1992 yılında anlamlı biçimde öne çıkmıştır. 2006-2007-2008 yıl kümesinde Denizli (YBCK gösterge değeri 17) ve Aydın (YBCK gösterge değeri 13) illerinden sonra Kütahya ili 8 YBCK yoğunluk gösterge değeriyle ayırt edici biçimde intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yıl içerisinde Afyon ili de 6 YBCK gösterge değeriyle dikkate değer bir şekilde intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. 1989-1990 yıl kümesinde de Manisa ilinin 99 YBCK yoğunluk gösterge değerinden sonra Kütahya ili 2 YBCK gösterge değeriyle eşik değerinin üzerindeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu yılların dışındaki 2004-2005 ve 1995-1996-1997 yıl kümelerinde ise 1 YBCK değerini alarak aynı yoğunluk gösterge değerini temsil etmiştir. Kütahya ili sırasıyla 2002, 1998-1999-2000-2001-2003, 1993, 1987, 1994, 1985- 1986- 1988, yıl kümelerinde sırasıyla: -9, -21, 0, 0, 0, 0, -2 YBCK yoğunluk gösterge değerlerini alarak eşik değerinde ve eşik değerinin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

2.6. 1985-2008 Yıllarında Ege Bölgesi İllerinin Makro İntihar Eğilimleri: Yıllara Göre İllerin Yığılma Farklarının Analizi

Ege Bölgesi illerinin yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında intihar profillerinin yıllara göre yığılma farkları şöyledir: Muğla: % 14,1, İzmir: % 42,0, Afyon: % 5,4, Denizli: % 7,1, Aydın: % 10,7, Uşak: %2,8, Manisa: %12,9, Kütahya: %5,0 değerleri itibariyle yığılma farklarına sahip olmuştur. Sırasıyla illerin yığılma farkları analiz edilecektir.

Tablo 7: 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı- Yığılma Payları

1985-2008 EGE BÖLGESİNDE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: İLLERİN İNTİHAR PAYLARI												
YIL GRUPLARI →	2002	1998, 1999, 2000, 2001, 2003	1993	2004, 2005	1987	1991, 1992	1994	2006, 2007, 2008	1985, 1986, 1988	1995, 1996, 1997	1989, 1990	TOPLAM
İLLER ↓												
Muğla	36,4	18,6	17,1	19,1	9,3	13,5	11,8	8,8	6,1	6,0	4,9	14,1
İzmir	39,5	43,7	40,8	33,9	58,5	39,1	41,2	37,1	51,3	50,4	37,7	42,0
Afyon	4,1	5,5	4,4	5,6	4,1	5,4	3,3	6,9	5,2	4,2	5,8	5,4
Denizli	6,4	6,0	9,2	6,1	6,2	7,5	9,9	10,2	5,2	6,5	7,1	7,1
Aydın	4,1	11,8	9,2	8,7	8,3	8,8	9,9	13,9	12,3	12,2	7,1	10,7
Uşak	0,4	2,5	2,6	3,8	1,0	2,0	7,0	3,3	3,6	2,1	2,8	2,8
Manisa	7,0	9,1	11,4	17,1	8,3	14,4	11,0	12,9	12,7	12,7	28,4	12,9
Kütahya	1,9	2,8	5,3	5,7	4,1	9,3	5,9	6,8	3,6	5,8	6,3	5,0
Active Margin	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Active Margin	5,9	26,5	2,8	11,6	2,4	6,9	3,3	15,8	7,1	11,1	6,6	100

Kaynak: Türkiye 1985-2008 İntihar İstatistikleri üzerinden *Hierarchical Cluster Analysis* (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve *Correspondence Analysis* (Mütakabiliyet Analizi) çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

2.6.1. Muğla İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Muğla ili Ege Bölgesinde %14,1'lik bir oranla ayırt edici bir yığılma sergilemiştir. 2002, 1998-1999-2000-2001-2003, 1993, 2004-2005 yıl kümelerinde sırasıyla % 36,4, %18,6, % 17,1, % 19,1 yığılma paylarıyla ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. Bu yıl kümeleri, 24 yıllık zaman serisi içindeki geniş bir zaman aralığında Muğla ilinin yığılma paylarıyla öne çıktığını da göstermektedir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

2.6.2. İzmir İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle İzmir ili Ege Bölgesinde % 42,0'lık bir oranla metropol nüfus yoğunluğunun da etkisiyle en yüksek düzeyde intihar payını sergilemiştir. 1998-1999-2000-2001-2003, 1987, 1985-1986-1988, 1995-1996-1997 yıl kümelerinde sırasıyla % 43,7, % 58,5, % 51,3, % 50,4'lük oranlarla ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. Bu

yıl kümeleri, yirmi dört yıllık zaman serisi içindeki geniş bir zaman aralığında öne çıktığını da göstermektedir. Bunların dışında kalan yıl kümelerinde anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

2.6.3. Afyon İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Afyon ili Ege Bölgesinde % 5,4'lük intihar payıyla düşük yığılma farkı olan illerden birini temsil etmiştir. Afyon ili 1998-1999-2000-2001-2003, 2004-2005, 2006-2007-2008, 1989-1990 yıl kümelerinde sırasıyla % 5,5 , % 5,6 , % 6,9 , % 5,8'lik oranlarla ayırt edici bir yığılma sergilemiştir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

2.6.4. Denizli İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Denizli ilinin Ege Bölgesindeki intihar payı % 7,1'le düşük olmasına rağmen 1993, 1994, 2006-2007-2008 yıl kümelerinde sırasıyla % 9,2, % 9,9, % 10,2'lik yığılma paylarıyla ayırt edici bir yığılma farkını temsil etmiştir. 1991-1992 yıl kümesinde de % 7,5'lik yığılma payını temsil etmiştir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma farkını temsil etmemiştir.

2.6.5. Aydın İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Aydın ilinin Ege Bölgesindeki intihar payı % 10,7'yle yüksek yığılma farkı olan illerden birini temsil etmiştir. 2006-2007-2008 yıl kümesinde % 13,9 değeriyle ayırt edici bir yığılma farkını temsil etmiştir. Bu yıl kümesinin (2006-2007-2007) yanı sıra, 1998-1999-2000-2001-2003, 1985-1986-1988, 1995-1996-1997 yıl kümelerinde sırasıyla % 11, % 8, % 12,3 ve % 12,2'lik yığılma paylarıyla da ayırt edici bir yığılma sergilemiştir. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma farkını temsil etmemiştir.

2.6.6. Uşak İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Uşak ilinin Ege Bölgesindeki intihar payı %2,8'le en düşük yığılma farkını oluşturmuştur. Ege illeri arasında yirmi dört yıllık zaman serisi içinde en düşük yığılma farkını oluşturmasına rağmen 1994 yılında % 7,0'lık yığılma payıyla ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. 2004-2005, 2006-2007-2008, 1985-1986-1988 yıl kümelerinde sırasıyla % 3,8, % 3,3 ve % 3,6'lık yığılma paylarıyla ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Bunların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma farkını temsil etmemiştir.

2.6.7. Manisa İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Manisa ilinin Ege Bölgesindeki intihar payı %12,9'la İzmir (%42) ve Muğla (%14,1) illerinden sonra en yüksek düzeydeki yığılma farkını temsil etmiştir. Manisa ili 1989-1990 yıl kümesinde % 28,4'lük intihar payıyla ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Bunun yanı sıra 2004-2005 ve 1991-1992 yıl kümelerinde sırasıyla % 17,1 ve % 14,4'lük yığılma paylarıyla ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Bu yılların dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma farkını temsil etmemiştir.

2.6.8. Kütahya İlinin Yıllara Göre Yığılma Farklarının Analizi

Yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında yığılma farkları itibariyle Kütahya ilinin Ege Bölgesindeki intihar payı % 5,0'la Uşak ilinin Ege Bölgesindeki en düşük yığılma farkından sonra (%2,8) en düşük yığılma farkını temsil etmiştir. 1991-1992 yıl kümesinde Kütahya ili % 9,3 lük intihar payıyla ayırt edici bir yığılma payını temsil etmiştir. Kütahya ili, en düşük orandaki yığılma farklarından birini temsil etse yıl kümeleri arasında ayırt edici biçimde yığılma paylarının en çok olduğu ili temsil etmiştir. 1991-1992 yıl kümesi dışındaki, 1993, 2004-2005, 1994, 2006-2007-2008, 1995-1996-1997, 1989-1990 yıl kümeleri de sırasıyla % 5,3, 5,7, % 9,3, % 5,9, % 6,8, % 5,8, % 6,3'lük yığılma paylarıyla ayırt edici bir yığılma payını temsil etmişlerdir. Bu yıl kümelerinin dışında kalan yıl kümeleri anlamlı bir yığılma farkını sergilememişlerdir.

2.7. 1985-2008 Yıllarında Ege Bölgesi İllerinin Makro İntihar Eğilimleri: İllerin Yıllar İçindeki Yapısal Farklılaşması

Ege Bölgesi illerinin yirmi dört yıllık makro intihar istatistikleri veri tabanı baz alınarak oluşturulan Ege intihar coğrafyasının/alanının yapısal farklılaşma oranları şöyledir: 2002: % 5,9, 1998-1999-2000-2001,2003: % 26,5, 1993: 2,8, 2004-2005: % 11,6, 1987: 2,4, 1991-1992: % 6,9, 1994: % 3,3, 2006-2007-2008: % 15,8, 1985-1986-1988: %7,1, 1995-1996-1997: 11,1, 1989-1990: 6,6 şeklindedir.

Tablo 8: 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı- Yapısal Farklılaşma

1985-2008 EGE BÖLGESİNDE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: İNTİHAR EĞİLİMLERİNDE YILLARA GÖRE YAPISAL FARKLIŞMA												
YIL GRUPLARI →	2002	1998, 1999, 2000, 2001, 2003	1993	2004, 2005	1987	1991, 1992	1994	2006, 2007, 2008	1985, 1986, 1988	1995, 1996, 1997	1989, 1990	TOPLAM
İLLER ↓												
Muğla	15,3	34,8	3,4	15,7	1,6	6,5	2,8	9,8	3,0	4,7	2,3	100
İzmir	5,6	27,5	2,7	9,4	3,3	6,4	3,3	13,9	8,7	13,3	5,9	100
Afyon	4,6	27,1	2,3	12,2	1,8	6,9	2,1	20,4	6,9	8,7	7,1	100
Denizli	5,4	22,4	3,6	10,1	2,1	7,3	4,7	22,7	5,2	10,1	6,6	100
Aydın	2,3	29,2	2,4	9,5	1,8	5,7	3,1	20,7	8,2	12,7	4,4	100
Uşak	0,9	23,7	2,6	15,8	0,9	4,8	8,3	18,9	9,2	8,3	6,6	100
Manisa	3,2	18,6	2,5	15,4	1,5	7,6	2,9	15,9	7,0	10,9	14,5	100
Kütahya	2,2	14,8	3,0	13,3	2,0	12,8	4,0	21,5	5,2	12,8	8,4	100
Active Margin	5,9	26,5	2,8	11,6	2,4	6,9	3,3	15,8	7,1	11,1	6,6	100

Kaynak: Türkiye 1985-2008 İntihar İstatistikleri üzerinden *Hierarchical Cluster Analysis* (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve *Correspondence Analysis* (Mütakabiliyet Analizi) çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

2.7.1. 2002 Yılında Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

2002 yılı (mutlak intihar değeri 483) %5,9'luk bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Muğla ili % 15,3 değeriyle (mutlak intihar değeri 176) 2002 yılında ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Muğla ili 2002 yılında yapısal farklılaşma değeriyle tekil bir profili temsil etmiştir. 2002 yılında bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.7.2. 1998–1999–2000–2001–2003 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1998–1999–2000–2001–2003 yıl kümesi toplam beş ilden oluşan bir yıl kümesi özelliğine sahip olması itibariyle mutlak intihar değeri (2148) ve yapısal farklılaşma oranı (%26,5) en yüksek mutlak değeri ve en yüksek farklılaşma oranını temsil etmiştir. Bu yıl kümesi içerisinde Muğla ili % 34,8 değeriyle en yüksek farklılaşma oranıyla ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Muğla ili dışındaki İzmir ili, Afyon ili ve Aydın ili sırasıyla % 27,5, % 27,1 ve % 29,2 farklılaşma değerlerini temsil etmiştir. Muğla ilinin mutlak intihar değeri (400) bu yıl kümesinde İzmir ilinin mutlak intihar değerinin yarısından daha az bir değeri temsil etmesine rağmen (939) daha yüksek bir yapısal farklılaşma oranını temsil etmesi manidardır. 1998–1999–2000–2001–2003 yıl kümesinde bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.7.3. 1993 Yılı'nın Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1993 yılı % 2,8'lik bir oranla (mutlak intihar değeri 228) 1987 (%2,4) il kümesinden sonra en düşük farklılaşma oranına sahiptir. 1993 yılında Denizli ili % 3,6 değeriyle en yüksek yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Denizli ilinden sonra Muğla ili ve Aydın ili sırasıyla % 3,4 ve % 3,0'lık değerleriyle Denizli ilinden sonra ayırt edici farklılaşma değerlerini temsil etmiştir. İzmir ili 93 mutlak intihar değeriyle en yüksek intihar değerine sahip olsa da 1993 yılında ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir. 1993 yılında bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.7.4. 2004-2005 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

2004–2005 yıl kümesi (mutlak intihar değeri 228) % 11,6'lık yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu farklılaşma oranıyla 1998–1999–2000–2001–2003 yıl kümesi (% 26,5) ve 2006–2007–2008 yıl kümesinden (% 15,8) sonra en yüksek yapısal farklılaşma oranını temsil etmektedir. 2004-2005 yıl kümesinde Uşak ili en yüksek yapısal farklılaşma oranına (% 15,8) sahiptir. Uşak ili 2004-2005 yıl kümesinde en düşük mutlak intihar değerine (36) sahip olmasına karşın en ayırt edici farklılaşmayı temsil etmiştir. Bu ilin dışındaki; Muğla ili, Manisa ili, Kütahya ili, Afyon ili, sırasıyla % 15,7, % 15,4, % 13,3 ve % 12,2'lik değerlerle Uşak ilinden sonra ayırt edici farklılaşma

oranlarını temsil etmiştir. 2004-2005 yıl kümesinde bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.7.5. 1987 Yılı'nın Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1987 yıl kümesi (mutlak değer intiharı 193) % 2,4 oranıyla Ege Bölgesi illeri arasında en düşük yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yıl kümesinde İzmir ili (mutlak intihar değeri 193) 3,4 değeriyle ayırt edici bir farklılaşmayla öne çıkmıştır. İzmir ilinin dışındaki Ege Bölgesi illerinin hiç biri 1987 yılının farklılaşma payının üzerinde bir değeri temsil etmemiştir. İzmir ili 1987 yılındaki farklılaşma değeriyle tekil/özgün bir profili temsil etmiştir. Bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir. 1987 yılında İzmir ilinin dışındaki Ege illeri ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.7.6. 1991-1992 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1991-1992 yıl kümesi (mutlak intihar değeri 557) % 6,9'lık yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yıl 1992 yıl kümesi (mutlak değer intiharı 557) % 6,9'luk bir kümesi içerisinde Kütahya ili % 12,8 (mutlak değer intiharı 52) değeriyle en yüksek farklılaşma değerine sahiptir. Manisa ili (mutlak değer intiharı 80) ve Denizli ili (mutlak değer intiharı 42) sırasıyla % 7,6 ve % 7,3'lük farklılaşma değerleriyle ayırt edici farklılaşmaları temsil etmişlerdir. Bu illerin mutlak değer intiharları İzmir ilinden (218) çok düşük olmasına karşın ayırt edici farklılaşma değerlerini temsil etmişlerdir. 1991–1992 yıl kümesinde bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.7.7. 1994 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1994 yılı (mutlak değer intiharı 272) %3'lük yapısal farklılaşma oranına sahiptir. 1993 (%2,8) ve 1987 (%2,4) yıllarından sonra Ege Bölgesi illeri içinde en düşük yapısal farklılaşma oranına sahiptir. 1994 yılında 8,3'lük farklılaşma (mutlak intihar değeri 19) payıyla Uşak ili ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Uşak ilinden sonra Denizli ili (mutlak değer intiharı 27) ve Kütahya ili (mutlak değer intiharı 16) sırasıyla

% 4,7 ve % 4,0'lık değerlerle ayırt edici yapısal farklılaşmaları temsil etmişlerdir. İzmir ilinin mutlak değer intiharı 112 olmasına karşın % 3,3'lük değerle ayırt edici bir farklılaşmayı temsil edememiştir. 1994 yılında bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.7.8. 2006–2007–2008 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

2006-2007-2008 yıl kümesi (mutlak değer intiharı 1284) %15,8'lik değerle oranıyla 1998-1999-2000-2001-2003 yıl kümesinden sonra (% 26,5) en yüksek yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yıl kümesinde Denizli ili % 22,7'lik değerle (mutlak intihar değeri 131) ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Denizli ilinin dışındaki; Afyon ili, Aydın ili, Uşak ili, Manisa ili, Kütahya ili sırasıyla % 20,4, % 20,7, % 18,9, % 15,9 ve % 21,5'lik değerlerle ayırt edici farklılaşmaları temsil etmişlerdir. 2006–2007–2008 yıl kümesinde Ege Bölgesindeki Muğla (% 9,8) ve İzmir (% 8,7) illeri dışındaki tüm iller ayırt edici bir farklılaşmayı temsil etmiştir. Bu yıl kümesinde ayırt edici farklılaşmayı temsile eden illerin en fazla olması manidardır.

2.7.9. 1985 -1986 -1988 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1985–1986–1988 yıl kümesi (mutlak intihar değeri 577) %7,1'lik bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bu yıl kümesinde Uşak ili % 9,2'lik (mutlak intihar değeri 21) farklılaşmayla ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. İzmir ili ve Aydın ili sırasıyla % 8,7 ve % 8,2'lik değerlerle ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Uşak ili 21 mutlak intihar değeriyle bu yıl kümesi içinde en düşük değeri (Kütahya'yla birlikte) temsil etse de ayırt edici biçimde öne çıkması manidardır. 1985–1986–1988 yıl kümesinde bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.7.10. 1995-1996-1997 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1995-1996-1997 yıl kümesi (mutlak intihar değeri 898) % 11,1'lik yapısal farklılaşma oranına sahiptir. İzmir ili (mutlak değeri 453) % 13,3'lük değerle en yüksek

yapısal farklılaşmasıyla ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Bu yıl kümesinde Kütahya ili ve Aydın ili sırasıyla % 12,8 ve % 12,7'lik değerlerle ayırt edici farklılaşmaları temsil etmektedirler. 1995–1996–1997 yıl kümesinde bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

2.7.11. 1989-1990 Yıl Kümesinin Türkiye İlleri Arasındaki Yapısal Farklılaşmasının Analizi

1989-1990 yıl kümesi (mutlak intihar değeri 536) % 6,6'lık yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Manisa ili (mutlak intihar değeri 152) % 14,8'lik değerle en yüksek yapısal farklılaşma oranına sahiptir ve ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Kütahya ve Afyon ili sırasıyla % 8,4 ve % 7,1'lik değerlerle ayırt edici farklılaşma değerlerini temsil etmişlerdir. 1989–1990 yıl kümesinde bu illerin dışındaki iller ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

Tablo 9: 1985-2008 Ege Bölgesi İntihar Alanı- Mutlak Değerler

1985-2008 EGE BÖLGESİNDE İNTİHAR EĞİLİMLERİ												
YIL GRUPLARI →	2002	1998, 1999, 2000, 2001, 2003	1993	2004, 2005	1987	1991, 1992	1994	2006, 2007, 2008	1985, 1986, 1988	1995, 1996, 1997	1989, 1990	TOPLAM
İLLER ↓												
Muğla	176	400	39	180	18	75	32	113	35	54	26	1148
İzmir	191	939	93	320	113	218	112	476	296	453	202	3413
Afyon	20	118	10	53	8	30	9	89	30	38	31	436
Denizli	31	129	21	58	12	42	27	131	30	58	38	577
Aydın	20	253	21	82	16	49	27	179	71	110	38	866
Uşak	2	54	6	36	2	11	19	43	21	19	15	228
Manisa	34	195	26	161	16	80	30	166	73	114	152	1047
Kütahya	9	60	12	54	8	52	16	87	21	52	34	405
Active Margin	483	2148	228	944	193	557	272	1284	577	898	536	8120

Kaynak: Türkiye 1985-2008 İntihar İstatistikleri üzerinden *Hierarchical Cluster Analysis* (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve *Correspondence Analysis* (Mütakabiliyet Analizi) çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

2.8. 1985-2007 Yıllarında Türkiye İllerindeki Tekil/Özgün İntihar Profilleri: Muğla, Manisa ve Ordu-Van İl Kümesi

1985-2007 zaman serisi baz alındığında 2002 yılında Muğla ili¹⁴, 1990 yılında Manisa ilinde ve 2005-2006 yıl kümesinde Ordu-Van il kümesi ilişkiyel-bütünsel bir araştırma programı/metodu olan mütakabiliyet analizi (correspondance analyze) ve hiyerarşik kümeleme (hierarchical cluster) aracılığıyla tekil/özgün profiller olarak keşfedilmiştir. Bu bölümde tekil/özgün intihar profiline sahip bu illerin intiharlar eğilimlerinin altındaki sosyal belirleyicilikler analiz edilecektir.

2.8.1. Tekil Profil 1: Muğla'da 2002 Yılı İntiharlarının Toplumsal Belirleyicileri

Muğla ilinin Türkiye'nin öteki illerine benzemeyen tekil/özgün profilinin keşfedilmesi, bu ilin 2002 yılı içerisindeki tamamlanmış intihar vakalarının sosyal mantığını anlamamıza temel oluşturan Türkiye 2002 İntihar İstatistikleri kitapçığına bakmamızı zorunlu kıldı. Sadece Muğla iline odaklanıldığında; 176 intihar vakasının yaş grupları, cinsiyet, intihar nedeni, intihar şekli kategoriler çerçevesinde nasıl bir kompozisyon ortaya koyduğu betimlenebilir. Bu sosyal belirleyicilerin keşfedilmesi de, Muğla ilinin intihar profilleri açısından özgünlüğünde ileriki çalışmalarda nereye odaklanmamız konusunda dikkate değer ipuçları vermektedir.

Muğla ilinde 2002 yılında meydana gelen 176 intiharın 69'u erkeklere, 107'si ise kadınlara aittir. Kadın intihar sayısı, erkek intihar sayısının neredeyse bir buçuk katıdır. 176 intiharın yaş gruplarına göre dağılım oranlarına bakıldığında % 60'a yakınının 15-29 yaş aralığında gerçekleştiği gözlenmektedir. Bu yaş aralığının yüksek bir intihar oranını temsil etmesi, ergenlik döneminde olan erkek ve kızlarla beraber, ergenlik sonrası dönemi kapsayan yetişkinlik öncesi dönemde olan erkek ve kızların yüksek intihar eğiliminde olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Anlamalı bir diğer veri ise; 15-

¹⁴ Başkanlığını Muğla Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Nurgün Oktik'in yürüttüğü komisyon 2003 yılında "Muğla ilinde İntiharların Nedenleri ve Çözüm Önerileri" adlı araştırma raporunu yayınlamıştır. Bu çalışmada, bin üç yüz otuz bir intihar ve intihar girişimi olayının resmi kayıtları incelenerek seksen dört kişi ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Bu görüşmelerin çoğunluğu intihar girişiminde bulunan aktörlerin birinci derece yakınları ve intihar girişiminde bulunanların kendileriyle yapılmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Sonuç raporunda, sağlık hizmetlerinden yoksunluk, kadınların jinekolojik hastalıklarının yarattığı yüksek düzeydeki yaşam kalitesizliği, aile içi geçimsizlik, evli erkeklerin kumar ve içkiye düşkün olmasına karşı kadınların içine girdiği çözümsüzlük, aile baskısı, okul ve duygusal kaynaklı intiharlar ve Muğla'daki arazi kullanım hakkındaki kısıtlamalardan dolayı insanların arazi kullanım hakkındaki sınırlamalar öne çıkan intihar nedenlerini oluşturmaktadır.

29 yaş aralığında Muğla'da gerçekleşen tamamlanmış intiharların yaklaşık % 75'ini kadınların oluşturmasıdır.

2002 resmi intihar istatistiklerine göre; 176 intiharın resmi olarak kayıtlara geçen nedenleri şöyledir:

Hastalık: Erkek (24), Kadın (34)

Aile Geçimsizliği: Erkek (20), Kadın (45)

Geçim Zorluğu: Erkek (11), Kadın (3)

Ticari başarısızlık: Erkek (1), Kadın (0)

Hissi ilişki ile istediği ile evlenememe: Erkek (7), Kadın (10)

Öğrenim Başarısızlığı: Erkek (3), Kadın (11)

Diğer: Erkek (3), Kadın (4)

Kadınların ticari başarısızlık ve geçim zorluğundan kaynaklanan intiharlarında, sadece erkeklerin daha fazla olduğunu (erkeklerin toplumda genellikle aile geçimini sağlamakla yükümlü kişi olarak bilindiği gerçeğini de kabul ederek); diğer beş nedende ise kadınların intihar oranlarının çoğu zaman bir buçuk katı, iki katı veya fazlası bir oranla erkeklerin önünde olduğu gözlemlenmektedir. Kadınların en çok intihar etme nedeninde ilk sırayı 45 kişiyle aile geçimsizliği almıştır. Kadınların en çok intihar ettikleri nedenler sıralamasında ikinci, üçüncü ve dördüncü sırayı sırasıyla; hastalık, öğrenim başarısızlığı ve hissi ilişki ile istediği ile evlenememe almıştır. Erkeklerde ise; hastalık, aile geçimsizliği, geçim zorluğu ve hissi ilişki ile istediği ile evlenememe nedenli intiharlar ilk dört sırayı almıştır.

2002 resmi intihar istatistiklerine göre; 176 intiharın resmi olarak kayıtlara geçen şekilleri ise şöyledir:

Asarak: Erkek (12) Kadın (16)

Kimyevi madde kullanarak: Erkek (40) Kadın (90)

Yüksekten atarak: Erkek (4) Kadın (4)

Suya atarak: Erkek (2) Kadın (1)

Ateşli silah kullanarak: Erkek (6) Kadın (2)

Yakarak: Erkek (0) Kadın (1)

Kesici bir alet kullanarak: Erkek (4) Kadın (1)

Doğalgaz Tüpgaz vb. kullanarak: Erkek (0) Kadın (0)

Tren veya başka motorlu bir araç altına atarak: Erkek (0) Kadın (0)

Diğer: Erkek (1) Kadın (2)

İntihar etme şekillerinde erkek ve kadınlarda kimyevi madde kullanarak intihar etme şekli dışında dikkat çekici farklılıklar gözlenmemektedir. Kimyevi madde kullanarak intihar etme şeklinin Muğla 2002 intiharlarında baskın bir oranda olması dikkatleri bu intihar şekline çekmektedir. Kimyevi madde kullanarak intihar etme şeklinin Muğla 2002 toplam intiharının (176) neredeyse % 75'ini (130) oluşturması, bu intihar şeklinin bu ilde ayırt edici bir intihar şekli olduğunu göstermiştir. Bununla beraber kimyevi madde kullanılarak gerçekleşen yüz otuz intiharın, doksan tanesinin kadınlarda öne çıkması dikkatleri kimyevi madde kullanımı nedeni intiharlara ve özellikle kadın cinsiyetinin bu intiharlarda oldukça baskın olmasına çekmektedir. Ege bölgesinin birçok ilinde yaygın bir meslek kolu olan tütün yetiştiriciliğinin ve seracılıkta öldürücü nitelikteki kimyevi maddelerin gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak yer etmesi, özellikle kırsal alandaki intiharların baş tetikleyicisi olma olasılığını yükseltmektedir. Bununla beraber, burada yaşayan ve geçimini tütüncülük ile sağlayan insanların çoğu, gündelik yaşamlarında son derece sıradan nesnelere yer alan kimyevi ilaçların, üzerlerinde nasıl bir etki bırakabileceğini çocukluklarından beri bilmektedirler.

2.8.2. Tekil Profil 2: Manisa'da 1990 Yılı İntiharlarının Toplumsal Belirleyicileri

Muğla ilinin tekil/özgün intihar profilinin yanında, 1985-2007 zaman serisi içerisindeki ikinci tekil profilin 1990 yılındaki intihar eğilimiyle Manisa ili olduğu keşfedilmiştir. 1990 yılına ait TÜİK istatistiklerini incelediğimizde; Manisa ilinin, yaş değişkeni ve intihar nedeni değişkenine göre düzenlenmiş çapraz tabloları olduğu gözlemlenmiştir. Manisa ilinin 1990 yılındaki tekil profilini ortaya çıkaran sosyal mantığı, bahsedilen değişkenler aracılığıyla betimlenebilir.

Manisa ilinde, 1990 yılındaki tamamlanmış intiharların yaş gruplarına göre dağılım oranlarına bakıldığında; toplam doksan intiharın elli beş tanesinin 15-44 yaş aralığında olduğu gözlemlenmektedir. TÜİK'in 1990 intihar istatistiklerinde 2002 yılına ait tutulan istatistiklerde olduğu gibi kadın ve erkek değişkenine göre çapraz intihar

tabloları düzenlenmemiştir. Bu yüzden bu intiharların cinsiyet değişkenine göre dağılımları verilememektedir.

1990 TÜİK'in resmi intihar istatistiklerine göre Manisa ilinde intihar etme nedenleri şöyle bir dağılım sergilemektedir:

Hastalık: 27

Aile Geçimsizliği: 30

Geçim Zorluğu: 5

Ticari Başarısızlık: 1

Hissi İlişki ile İsteddiği ile Evlenememe: 15

Öğrenci Başarısızlığı: 3

Diğer: 6

Bilinmeyen: 3

1990 yılında Manisa ilinde gerçekleşen tamamlanmış intiharlarda ilk sırayı; aile geçimsizliği, ikinci sırayı; hastalık, üçüncü sırayı ise; hissi ilişki ile istediği ile evlenememe almaktadır. Aile içi geçimsizlik ve hastalığın, Manisa ilindeki intiharların resmi baskın nedeni olduğu gözlenmiştir. Bu iki intihar nedeninin yanı sıra hissi ilişki ile istediği ile evlenememeden kaynaklanan intiharlarda azımsanmayacak sayıdadır.

2.8.3. Tekil Profil 3: 2005-2006 Yıl Kümesinde Ordu ve Van İntiharlarının Toplumsal Belirleyicileri

2002 yılında Muğla ili ve 1990 yılında Manisa ilinin tekil intihar profillerinin yanı sıra, üçüncü tekil profili, 2005-2006 yıl kümesinde Ordu-Van illeri oluşturmaktadır. Ordu ve Van illerinin 2005-2006 yıllarındaki intihar İstatistiklerini birlikte vermek daha anlamlı gözükmektedir. İlk olarak, Ordu ve Van illerinin 2005 TÜİK intihar istatistiklerindeki yaş grupları, intihar şekli ve intihar nedeni değişkenleriyle düzenlenen çapraz tablolara yer ver verilecektir.

2.8.3.1. Ordu İli 2005-2006 İntiharlarının Toplumsal Belirleyicileri

Ordu ilinde, 2005-2006 yılındaki TÜİK intihar istatistiklerine göre tamamlanmış toplam intiharların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında; toplam 139 intihardan,

erkeklerin 48, kadınlarinsa hemen hemen iki katı bir oranı temsil ederek 91 olduğu gözlenmiştir. Yaş gruplarına göre dağılım oranlarına bakıldığında ise; 15-29 yaş aralığındaki intiharların toplam intiharların yarısından daha fazla olduğu gözlenmiştir. 15-19, 20-24, 25-29 yaş aralığındaki intiharların cinsiyetlere göre dağılımına bakıldığında; kadın intiharlarının erkek intiharlarının dört katından daha fazla olması anlamlıdır.

Bu yaş aralıklarının cinsiyetlere göre dağılımı şöyledir:

15-19: Erkek (3), Kadın (21)

20-24: Erkek (8), Kadın (19)

25-29: Erkek (2), Kadın (17)

2005-2006 TÜİK'in resmi intihar istatistiklerine göre Ordu ilinde intihar etme nedenleri şöyle bir dağılım sergilemektedir:

Hastalık: Erkek (13), Kadın (18)

Aile Geçimsizliği: Erkek (6), Kadın (33)

Geçim Zorluğu: Erkek (3), Kadın (2)

Ticari Başarısızlık: Erkek (0), Kadın (0)

Hissi İlişki ile İsteddiği ile Evlenememe: Erkek (1), Kadın (4)

Öğrenim Başarısızlığı: Erkek (0), Kadın (2)

Diğer: Erkek (1), Kadın (1)

Bilinmeyen: Erkek (24), Kadın (31)

2005-2006 yılında Ordu'da gerçekleşen tamamlanmış intiharlarda ilk sırayı; bilinmeyen nedenler, ikinci sırayı; aile geçimsizliği, üçüncü sırayı; hastalık almaktadır. Bilinmeyen nedenler intihar nedenleri sıralamasında en önde gelmektedir. Aile içi geçimsizlik ve hastalık nedenli intiharların da nedeni belli olmayan intiharlardan sonra en baskın intihar nedenleri olduğu gözlenmiştir. Bunların dışında kalan intihar nedenlerinin çok düşük oranları temsil ettiği gözlenmektedir.

2005-2006 resmi intihar istatistiklerine göre; Ordu ilindeki toplam 139 intiharın resmi olarak kayıtlara geçen intihar şekilleri şöyle bir dağılım sergilemektedir:

Asarak: Erkek (14) Kadın (18)

Kimyevi madde kullanarak: Erkek (13) Kadın (41)

Yüksekten atarak: Erkek (1) Kadın (1)

Suya atarak: Erkek (3) Kadın (3)

Ateşli silah kullanarak: Erkek (16) Kadın (6)

Yakarak: Erkek (0) Kadın (0)

Kesici bir alet kullanarak: Erkek (1) Kadın (3)

Doğalgaz, Tüpgaz vb. kullanarak: Erkek (0) Kadın (0)

Tren veya başka motorlu bir araç altına atarak: Erkek (0) Kadın (0)

Diğer: Erkek (0) Kadın (0)

İntihar etme şekillerinde toplamda ilk sırayı, kimyevi madde kullanımı, ikinci sırayı; asma, üçüncü sırayı ise; ateşli silah kullanımı almaktadır. Diğer intihar şekillerinde baskın bir intihar şekli belirmemesiyle beraber, cinsiyet değişkenine göre değişen bir farklılık da gözlenmemiştir. İntihar etme şekillerinde en baskın olan kimyevi madde kullanımında da kadınların erkeklerden üç katından daha fazla olması, kadın cinsiyetinde bu intihar şeklinin ayırt ediciliğini ortaya koymaktadır. Ateşli silah kullanımında ise erkeklerin kadınlardan 2 katından daha fazla bir orana ulaşması ise erkek cinsiyetinde bu intihar şeklinin ayırt ediciliğini ortaya koymaktadır. Asarak intihar etme şekli, 2005-2006 yıllarında kimyevi madde kullanarak intihar etme şeklinden bir sonraki en baskın intihar şekli olmakla beraber, kadınların erkeklere nispeten biraz daha baskın olduğu gözlenirse de önemli bir ayırt edicilik cinsiyetler arasında gözlenmemektedir.

2.8.3.2. Van İli 2005-2006 İntiharlarının Toplumsal Belirleyicileri

Ordu ilinde, 2005-2006 yılındaki TÜİK intihar istatistiklerine göre tamamlanmış toplam intiharların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında; toplam 160 intihardan, erkeklerin 63, kadınların ise erkeklerin bir buçuk katını aşan bir oranı temsil ederek 97 olduğu gözlenmiştir. Yaş gruplarına göre dağılım oranlarına bakıldığında ise; 15-29 yaş aralığındaki intiharların toplam intiharların üçte ikisi kadar bir oranı temsil ettiği gözlenmiştir. 15-19, 20-24, 25-29 yaş aralığındaki intiharların cinsiyetlere göre dağılımına bakıldığında; kadın intiharlarının erkek intiharlarının hemen hemen iki katı kadar bir oranı temsil etmesi anlamlıdır.

15-19: Erkek (17), Kadın (30)

20-24: Erkek (14), Kadın (25)

25-29: Erkek (7), Kadın (14)

2005-2006 TÜİK'in resmi intihar istatistiklerine göre Van illinde intihar etme nedenleri şöyle bir dağılım sergilemektedir:

Hastalık: Erkek (3), Kadın (6)

Aile Geçimsizliği: Erkek (6), Kadın (19)

Geçim Zorluğu: Erkek (3), Kadın (1)

Ticari Başarısızlık: Erkek (0), Kadın (0)

Hissi İlişki ile İsteddiği ile Evlenememe: Erkek (2), Kadın (4)

Öğrenim Başarısızlığı: Erkek (2), Kadın (1)

Diğer: Erkek (1), Kadın (2)

Bilinmeyen: Erkek (46), Kadın (64)

2005-2006 yılında Van'da gerçekleşen tamamlanmış intiharlarda ilk sırayı; bilinmeyen nedenler, ikinci sırayı; aile geçimsizliği, üçüncü sırayı ise; hastalık almaktadır. 2005-2006 yılında intihar etme nedenlerindeki sıralamanın aynı olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Bilinmeyen nedenler, intihar nedenleri sıralamasında en önde gelmektedir ve şaşırtıcı derecede yüksek bit oranı temsil etmektedir. Aile içi geçimsizlik ve hastalık nedenli intiharların da nedeni belli olmayan intiharlardan sonra en baskın intihar nedenleri olduğu gözlenmiştir. Bunların dışında kalan intihar nedenlerinin çok düşük oranları temsil ettiği gözlenmektedir. Cinsiyet değişkenine göre 2005-2006 yılında ise, Van'da gerçekleşen tamamlanmış intiharlarda, kadın cinsiyetinin en önde gelen üç intihar nedeninde ayırt edici bir biçimde öne çıktığı gözlenmektedir.

2005-2006 resmi intihar istatistiklerine göre; Van ilindeki gerçekleşen tamamlanmış intiharların resmi olarak kayıtlara geçen intihar şekilleri şöyle bir dağılım sergilemektedir:

Asarak: Erkek (31) Kadın (27)

Kimyevi madde kullanarak: Erkek (12) Kadın (46)

Yüksekten atarak: Erkek (0) Kadın (3)

Suya atarak: Erkek (1) Kadın (1)

Ateşli silah kullanarak: Erkek (11) Kadın (14)

Yakarak: Erkek (0) Kadın (1)

Kesici bir alet kullanarak: Erkek (8) Kadın (5)

Doğalgaz, Tüp gaz vb. kullanarak: Erkek (0) Kadın (0)

Tren veya başka motorlu bir araç altına atarak: Erkek (0) Kadın (0)

İntihar etme şekillerinde toplamda ilk sırayı aynı mutlak değere sahip olan; asarak ve kimyevi madde kullanarak intihar etme şekli almaktadır. İkinci sırayı; ateşli silah kullanma, üçüncü sırayı ise; kesici bir alet kullanma almaktadır. Diğer intihar şekillerinde baskın bir intihar cinsiyet değişkenine değişen bir ayırt edicilik gözlenmemektedir. İntihar etme şekillerinde en baskın olan intihar şekillerinde kimyevi madde kullanımında da kadınların erkeklerin üç katından daha fazla olması, kadın cinsiyetinde bu intihar şeklinin ayırt ediciliğini ortaya koymaktadır. Ordu ilinde de bu intihar şeklinde kadın cinsiyetinin ayırt ediciliği gözden kaçırılmamalıdır. Ateşli silah kullanımında ise oranlar birbirine yakın olduğundan dolayı ayırt edicilik gözlenmemektedir. Asarak intihar etme şekli, 2005-2006 yıllarında kimyevi madde kullanarak intihar etme şekliyle beraber en baskın intihar şekli olmakla beraber cinsiyetler arasında kadınların ayırt ediciliği gözlemlenmektedir.

Bir sonraki bölümde, 2002-2009 mikro intihar veri tabanı baz alınarak Denizli ilinin merkez mahallelerinin meslek gruplarına göre mütekabiliyet tablosu elde edilmiştir. Mütekabiliyet tablosu da YBCK (yön belirtir ki-kare) yoğunluk göstergeleri, yığılma farkları ve yapısal farklılaşması Bertin Grafikleriyle aracılığıyla formelleştirilecektir.

2.9. Meslek Gruplarına Göre Denizli Merkez Mahallelerinin 2002-2009 Yılları Arasındaki İntihar Eğilimleri

Tezimizin mikro sosyal uzayını oluşturan Denizli İlinin 2002-2009 zaman aralığı içerisindeki intihar istatistikleri veri tabanı, Denizli İl Emniyet müdürlüğünce Excel programında işlenebilir hale getirildikten sonra SPSS programında analiz edilmek üzere düzenlenmiştir. Denizli İl Emniyet Müdürlüğü'nün tuttuğu mikro intihar istatistikleri 2002 yılına kadar geriye gittiği için, Denizli iline ait tamamlanmış intihar

eylemlerinin sosyal belirleyicileri bu zaman serisi baz alınarak hiyerarşik kümeleme (hierarchical cluster) tekniği ve mütakabiliyet analizi correspondance analyze ile keşfedilmiştir.

Denizli ilinin mikro intihar istatistikleri veri tabanında intihar eden aktörlere ait sosyal değişkenler şöyledir: 1. İntihar eden aktörün cinsiyeti, 2. İntihar eden aktörün yaşı, 3. İntihar eden aktörün medeni hali, 4. İntihar eden aktörün mesleği, 5. İntihar eden aktörün öğrenim durumu, 6. İntihar eden aktörün intihar ettiği yıl, tarih ve saati, 7. İntihar eden aktörün ikamet ettiği mahalle ve cadde, 8. İntihar eden aktörün intihar şekli 9. İntihar eden aktörün intihar nedeni.

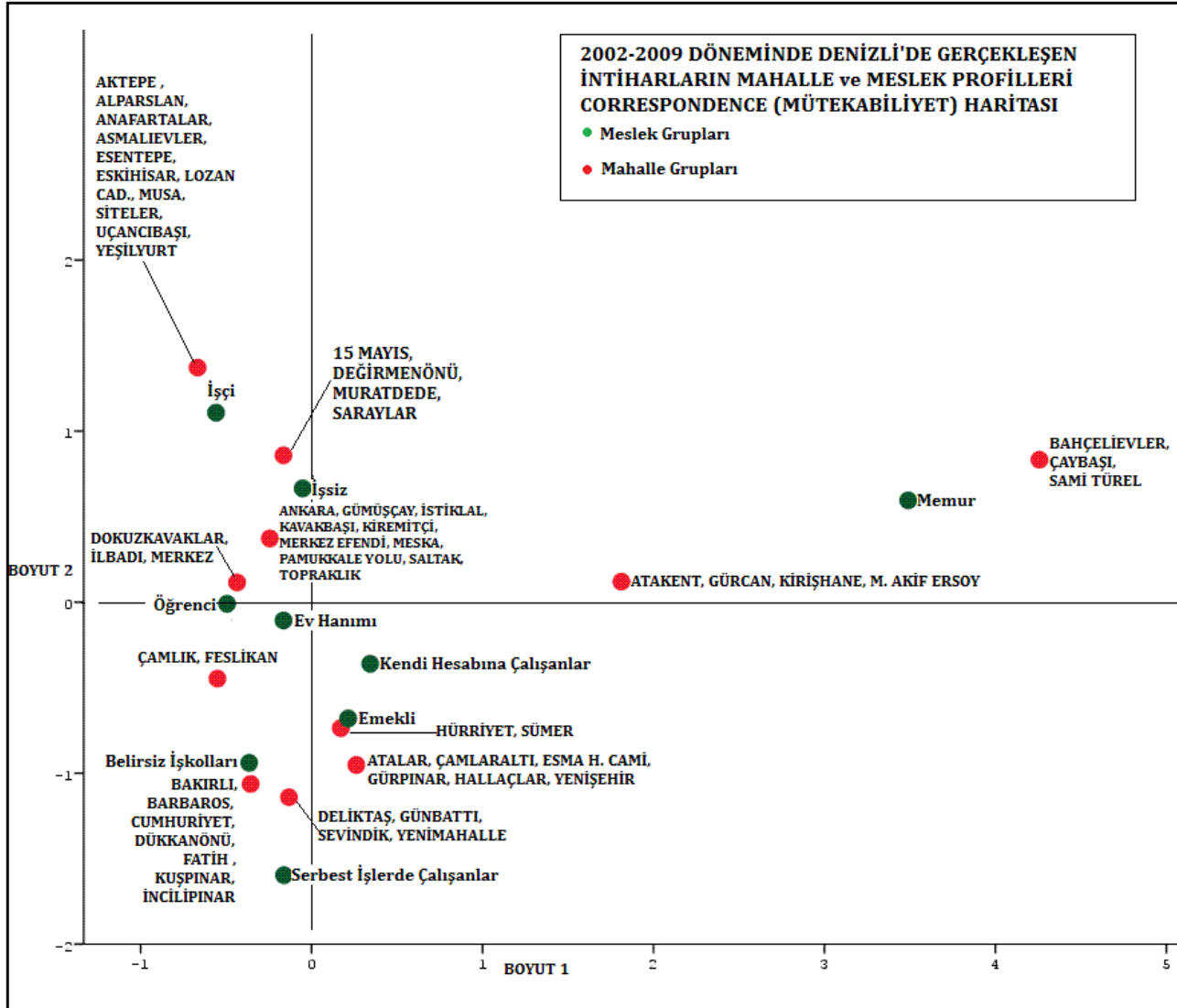
Denizli iline ait mikro intihar istatistiklerindeki kategorik değişkenlerden Denizli merkez mahalleleri meslek değişkenine göre 2002-2009 zaman serisi baz alınarak YBCK (yön belirtir ki-kare) yoğunluk göstergeleri, yığılma farkları ve yapısal farklılaşması ortaya çıkarılacaktır. Sekiz yıllık zaman serisinde Denizli merkez mahalleleri meslek grubuna göre intihar profillerinin tekilliği ve benzeşikliğince on bir mahalle kümesi olarak kategorize edilmiştir. Denizli Emniyet Müdürlüğü'nce tutulan intihar istatistikleri, intihar eden aktörlerin ikametgah adresleri baz alınarak kayıtlara geçilmiştir. İntihar eden aktörlere ait tutulan resmi istatistiklerin bazılarında mahalle adı verilmeyip, cadde ismine, yol ismine veya intihar mahalline yer verilmiştir. Denizli ilinde 2002-2009 yılları arasında meydana gelmiş tamamlanmış intiharların ikametgah adreslerinin bağlı olduğu mahalle sayısı 53 olarak tespit edilmekle beraber; bir cadde ismi, bir yol ismi ve bir intihar mahali (çalışmamızda Esma Hatun cami) de mahalle olarak düşünülerek elli altı mahalle intihar profillerinin tekilliği veya benzeşikliğince on bir mahalle kategorisi olarak keşfedilmiştir. Bazı mahalle kümelerinin yaygın profillerin içinde yer almasına karşın, bazı mahalle kümeleri de birkaç mahalleden oluşan bir benzer intihar profilleri veya örüntülerine sahip olan özgün profilleri temsil etmektedir.

Meslek grupları Denizli merkezinde intihar eden aktörlerin ikamet ettikleri mahallelere göre kümelendirilmiştir. TÜİK'in Türkiye'de bulunan İl Emniyet Müdürlüklerine gönderdikleri intihar tutanak formları, Denizli İl Emniyet Müdürlüğü'nün ilgili birimlerince bu formun kategorileri çerçevesinde doldurulmuştur. Fakat çalışmamızda derli toplu bir meslek kategorisi elde etmek için emniyet müdürlüğünce meslek gruplarına ilişkin tutulan bazı istatistik verileri tarafımızca

yeniden düzenlenmiştir. Toplam otuz iki adet iş kolu, dokuz adet meslek grubu içerisinde kategorize edilerek yeniden düzenlenme yapılmıştır. Düzenlenen meslek grupları şöyledir: İşçi; Öğrenci; Belirsiz iş kolları; Ev Hanımı; Serbest İşlerde Çalışanlar; İşsiz; Emekli; Kendi Hesabına Çalışan ve Memur.

Denizli ilinin 2002-2009 yılları içerisinde intihar eden aktörlerin ikamet ettikleri mahalleler ve bu mahallelerde intihar eden aktörlerin meslek profilleri mütakabiliyet analizi aracılığıyla keşfedilmiştir. Bu mütakabiliyet haritası (correspondance map) Bertin Grafiklerince YBCK yoğunluk göstergeleri/katsayıları, yığılma payları ve yapısal farklılaşması görsel olarak temsil edilmiştir. İlk olarak mahallelerin YBCK (yön belirtir ki-kare) yoğunluk göstergeleri analiz edilecektir. Bu analizden sonra; mahalle profillerinin meslek profillerine göre yığılma payları ve meslek profillerinin mahalle profillerine göre yapısal farklılaşması analiz edilecektir.

Harita 3 – 2002-2009 Denizli Merkez Mahalle İntihar Alanı (Mütekabiliyet - Correspondence- Tablosu)

2.9.1. 2002-2009 Yıllarında Denizli Merkez Mahallelerinin Meslek Gruplarına Göre Mikro İntihar Eğilimleri: YBCK Gösterge Değerlerinin Analizi ve Yorumları

Tablo 10: 2002-2009 Denizli İli Merkez Mahalle İntihar Alanı- YBCK Tablosu

2002-2009 YILLARI ARASINDA MERKEZ MAHALLE KÜMELERİNİN MESLEK GRUPLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: KI-KARE DEĞERLERİ İTİBARIYLA YBCK YOĞUNLUK DEĞERLERİ									
Meslek Grupları →	İşçi	Öğrenci	Belirsiz İşkolları	Ev Hanımı	Serbest İşler	İşsiz	Emekli	Kendi Hesabına Çalışan	Memur
Mahalleler ↓									
303- Aktepe , Alparslan, Anafartalar, Asmalevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancobaşı, Yeşilyurt	29,0	-0,6	-1,5	-1,3	-0,5	-1,5	-2,3	-1,5	-0,9
305- Çamlık, Feslikan	-0,8	29,5	0,3	-0,2	-0,1	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2
309- Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez	0,1	0,4	0,1	15,1	-0,4	-1,2	-1,9	-1,2	-0,7
306- Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih , Kuşpınar, İncilipınar	-3,8	-0,6	27,0	0,0	-0,5	-0,1	-0,6	-1,4	-0,8
310- Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık	1,1	0,7	-2,3	0,0	-0,5	0,6	0,0	0,6	-1,6
304- 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar	0,0	-0,4	-1,8	-0,7	-0,5	30,5	-0,1	-0,9	-0,5
308- Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle,	-2,1	-0,6	0,3	0,0	25,5	-1,4	1,6	-0,1	-0,8
307- Hürriyet, Sümer	-1,8	-0,3	0,3	-0,6	-0,1	-0,7	-1,0	27,9	-0,4
302- Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir	-1,5	-0,2	-1,2	-0,5	-0,1	-0,6	30,5	-0,6	-0,3
301- Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy	-2,6	-0,4	-2,0	0,1	-0,5	0,0	0,2	1,1	21,1
300- Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel	-0,8	-0,1	-0,6	-0,2	-0,1	-0,3	-0,4	-0,3	47,7

Kaynak: Denizli İl Emniyet Müdürlüğü'nün 2002-2009 Denizli Kent Merkezi İntihar İstatistikleri üzerinden *Hierarchical Cluster Analysis* (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve *Correspondence Analysis* (Mütekabiliyet Analizi) çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

2.9.1.1. Memurların İntihar Profilleri

YBCK gösterge değerleri itibarıyla 2002-2009 mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında memurlar, 47,7 YBCK gösterge değeriyle ayırt edici bir profil olarak hem Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesinde en yüksek intihar yoğunluğunu temsil etmekte, hem de sekiz yıllık zaman serisi içerisinde en yüksek intihar yoğunluğunu temsil eden meslek grubunu oluşturmaktadır. 21,1 YBCK gösterge değeriyle Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesinde memurlar, ayırt edici bir profil olarak ikinci en yüksek intihar yoğunluğunu temsil etmektedir. Bu

iki mahalle kümesinin dışında yer alan dokuz mahalle kümesi eşik değerinin altına düşen intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

Bu mahalle kümelerinin demografik profiline bakıldığında; ayırt edici memur intiharlarının bulgularıldığı bu iki mahalle kümesinde, memur tabakasının diğer mahalle kümelerine görece yoğun olarak ikamet ettiği bilinmektedir. Memur tabakasının bu mahalle kümelerinde görece yoğun olarak ikamet etmesi, Denizli merkez mahallelerinin intihar evreninde memur intiharlarının burada konuşlanmasına doğal olarak yol açabilmektedir. Aynı zamanda, bu iki mahalle kümesinin dışındaki mahalle kümelerinde memur intiharlarının seyrek temsil edilmesi, Denizli merkez mahalle evrenindeki bu mahallelerde memur tabakasının seyrek ikamet etmesi olgusuyla açıklanabilir.

Memur tabakasının intiharlarda düşük düzeyde temsil edildiği mahalle kümelerinin yoğunluk değerleri şu şekildedir: Eşik değerinin altına düşen intihar yoğunluklarını temsil eden mahalle kümeleri sırasıyla şu YBCK gösterge değerlerini temsil etmiştir: Aktepe , Alparslan, Anafartalar, Asmalievler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesi: -0,9; Çamlık, Feslikan mahalle kümesi: -0,2; Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesi: -0,7; Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih , Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi -0,8; Ankara ,Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi -1,6; 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi -0,5; Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi -0,8; Hürriyet, Sümer mahalle kümesi -0,4; Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi: -0,3 gösterge değerleriyle birbirlerine yakın değerleri alarak eşik değerinin altında bir intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

2.9.1.2. Emeklilerin İntihar Profilleri

YBCK gösterge değerleri itibariyle 2002-2009 mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında emekliler 30,5 YBCK gösterge değeriyle Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesinde, ayırt edici intihar profiliyle en yüksek intihar yoğunluklarından ikincisini temsil etmiştir. Emekliler, 30,5

YBCK gösterge değeriyle memurlardan sonraki (47,7 YBCK gösterge değeri) en yüksek YBCK gösterge değeriyle ikinci ayırt edici profiliyle öne çıkmıştır.

Bu mahalle kümesinin demografik profiline bakıldığında; ayırt edici emekli intiharlarının bulgulandığı bu iki mahalle kümesinde, emekli olan tabakanın diğer mahalle kümelerine görece yoğun olarak ikamet ettiği gözlemlenmektedir. Emekli kesiminin bu mahalle kümelerinde görece yoğun olarak ikamet etmesi, Denizli merkez mahallelerinin intihar evreninde yüksek düzeyde intiharları temsil etmesini de beraberinde getirmesi mümkün görülmektedir. Emekli intiharlarının ayırt edici bir yoğunlukta temsil edildiği bu mahalle kümesinin dışında yer alan mahalle kümelerinde, memur intiharlarının çok düşük düzeyde temsili, Denizli merkez mahalle evrenindeki bu mahallelerde memur tabakasının seyrek ikamet etmesi olgusuyla açıklanabilir.

Emekli kesiminin intiharlarının düşük düzeyde temsil edildiği mahalle kümelerinin yoğunluk değerleri şu şekildedir: Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi 1,5'lik YBCK gösterge değeriyle; Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi 0,2'lik YBCK gösterge değeriyle eşik değerinin biraz üzerindeki bir profille düşük düzeyde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi ise; 0,0'luk YBCK gösterge değeriyle eşik değerini alarak beklenen düzeyde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu mahalle kümelerinin dışında yer alan mahalle kümelerinde emekliler, eşik değerinin biraz altında olan bir profille düşük düzeyde bir intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir. Eşik değerinin altındaki intihar yoğunluklarını temsil eden mahalle kümeleri sırasıyla şu YBCK gösterge değerlerini temsil etmiştir: Aktepe, Alparıslan, Anafartalar, Asmahevler, Esentepe, Eskihisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesi: -2,3; Çamlık, Feslikan mahalle kümesi: -0,4; Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesinde: -1,9; Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi: -0,6; 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi: -0,1; Hürriyet, Sümer mahalle kümesi: -0,1; Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesi: -0,4; YBCK gösterge değerleriyle beklenen düzeyin altında bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

2.9.1.3. İşsizlerin İntihar Profilleri

YBCK gösterge değerleri itibariyle 2002-2009 mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında işsizler 30,5 YBCK gösterge değeriyle 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede mahalle kümesinde, ayırt edici intihar profiliyle en yüksek intihar yoğunluklarından ikincisini emekliler de 30,5 YBCK gösterge değeriyle aynı sırada yer almıştı- temsil etmiştir. 30,5 YBCK gösterge değeriyle memurlardan sonraki (47,7 YBCK gösterge değeri) en yüksek YBCK gösterge değeriyle ikinci ayırt edici profiliyle öne çıkmıştır.

15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede mahalle kümesinin demografik profiline bakıldığında; bu mahalle kümesinde alt gelir grubuna ait, kırsal kökenli ve işsiz bireylerin yoğun olarak ikamet ettiği gözlemlenmektedir. Bu mahalle kümesinde işsiz kesimin yoğun olarak ikamet etmesi, Denizli merkez mahallelerinin intihar evreninde işsiz intiharlarının bu mahalle kümesinde yüksek temsilini de beraberinde getirebilmektedir. İşsiz intiharlarının ayırt edici bir yoğunlukta temsil edildiği bu mahalle kümesinin dışında yer alan mahalle kümelerinde, işsiz intiharlarının çok düşük düzeyde temsili, Denizli merkez mahalle evrenindeki bu mahallelerde işsiz tabakasının seyrek ikamet etmesi olgusuyla açıklanabilir.

İşsiz tabakasının intiharlarının düşük düzeyde temsil edildiği mahalle kümelerinin yoğunluk değerleri şu şekildedir: Ankara, Gümüştay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesinde 0,6 YBCK gösterge değerini alarak eşik değerinin biraz üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Aktepe, Alparıslan, Anafartalar, Asmalievler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesinde ise 0,0 YBCK gösterge değerini alarak beklenen düzeyde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu mahalle kümelerinin dışında yer alan mahalle kümeleri eşik değerinin altında olan YBCK gösterge değerlerini almışlardır. Bu mahalle kümelerinin YBCK gösterge değerleri şöyledir: Aktepe , Alparıslan, Anafartalar, Asmalievler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler mahalle kümesi: -1,5; Çamlık, Feslikan mahalle kümesi: -0,3; Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesi: -1,2; Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih , Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi -0,1; Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi: 1,4; Hürriyet, Sümer mahalle kümesi:

-0,7; Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Grnar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi: -0,6; Bahçelievler,aybaşı, Sami Türel mahalle kümesi: -0,3 YBCK gösterge değerlerini alarak beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmiştir.

2.9.1.4. İşçilerin İntihar Profilleri

YBCK gösterge değerleri itibariyle 2002-2009 mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında işsizler 29,5 YBCK gösterge değeriyle Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmalıevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesinde, ayırt edici intihar profiliyle en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmalıevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt kümesinin demografik profiline bakıldığında; gecekodu tipi yerleşimlerde alt gelir grubuna ait bireylerin görece yoğun olarak ikamet ettiği gözlemlenmektedir. Bu mahalle kümesinde işçi kesimin yoğun olarak ikamet etmesi, Denizli merkez mahallelerinin intihar evreninde işçi intiharlarının bu mahalle kümesinde yüksek temsilini de beraberinde getirebilmektedir. İşçi intiharlarının ayırt edici bir yoğunlukta temsil edildiği bu mahalle kümesinin dışında yer alan mahalle kümelerinde, işsiz intiharlarının düşük düzeyde temsili, Denizli merkez mahalle evrenindeki bu mahallelerde işsiz tabakasının seyrek ikamet etmesi olgusuyla açıklanabilir.

İşsiz kesimin intiharlarının düşük düzeyde temsil edildiği mahalle kümelerinin yoğunluk değerleri şu şekildedir: Ankara, Gmşay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesinde de 1,1'lik YBCK gösterge değeriyle beklenenin üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Dokuzkavaklar, İlbadi, Merkez mahalle kümesi de 0,1'lik YBCK gösterge değerini alarak beklenen düzeyin çok az üzerinde olan bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede mahalle kümesinde de 0,0'lık YBCK gösterge değeriyle eşik değerini alarak beklenen düzeyde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu mahalle kümelerinin dışında yer alan mahalle kümelerinde eşik değerinin altında yer alan YBCK gösterge değerlerini alarak beklenen düzeyin altında olan intihar

yoğunluklarını temsil etmiştir. Eşik değerinin altındaki intihar yoğunluklarını temsil eden mahalle kümeleri sırasıyla şu YBCK gösterge değerlerini temsil etmiştir:

Çamlık, Feslikan mahalle kümesi: -0,8; Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi: -3,8; Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi: -2,1; Hürriyet, Sümer mahalle kümesi: -1,8; Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi: -1,5; Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi: -2,6; Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesi:-0,8 YBCK gösterge değerlerini alarak beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

2.9.1.5. Belirsiz İş Kollarında Çalışanların İntihar Profili

YBCK gösterge değerleri itibariyle 2002-2009 mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında belirsiz iş kollarında çalışanlar 27,0'lık YBCK gösterge değeriyle Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesinde ayırt edici intihar profiliyle en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesinin demografik profiline bakıldığında; belirsiz iş kollarına sahip bireylerin, işçi ve işsizlerin görece yoğun olarak ikamet ettiği gözlemlenmektedir. Bu mahalle kümesinde belirsiz iş kollarında çalışanların kesimin yoğun olarak ikamet etmesi, Denizli merkez mahallelerinin intihar evreninde belirsiz iş kollarında çalışanların intiharlarının bu mahalle kümesinde yüksek temsilini de beraberinde getirebilmektedir. Belirsiz iş kollarında çalışanların ayırt edici bir yoğunlukta temsil edildiği bu mahalle kümesinin dışında yer alan mahalle kümelerinde, işsiz intiharlarının düşük düzeyde temsili, Denizli merkez mahalle evrenindeki bu mahallelerde işsiz tabakasının seyrek ikamet etmesi olgusuyla açıklanabilir.

Belirsiz iş kollarında çalışan tabakanın intiharlarının düşük düzeyde temsil edildiği mahalle kümelerinin yoğunluk değerleri şu şekildedir: Belirsiz iş kollarında çalışanlar, bu mahalle kümesinin dışında yer alan dört mahalle kümesinde beklenen

düzeyin üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir. Çamlık, Feslihan mahalle kümesi, Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi ve Hürriyet Sümer mahalle kümesi 0,3'lük değerle aynı YBCK gösterge değerini alarak beklenen düzeyin biraz üzerinde olan intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir. Bu üç mahalle kümesinin dışında yer alan mahalle kümelerinden Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesi de 0,1'lik YBCK gösterge değeriyle eşik değerinin biraz üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Bu mahalle kümelerinin dışında yer alan mahalle kümelerinde eşik değerinin altında yer alan YBCK gösterge değerlerini alarak beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmiştir. Eşik değerinin altındaki intihar yoğunluklarını temsil eden mahalle kümeleri sırasıyla şu YBCK gösterge değerlerini temsil etmiştir: Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmalıevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesi: -1,5; Ankara ,Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi: -2,3; 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi: -1,8; Atalar, Çamlaraltı, Esma H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi: -1,2; Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi: -2,0; Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesi: -0,6 YBCK gösterge değerlerini alarak beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

2.9.1.6. Serbest İşlerde Çalışanların İntihar Profilleri

YBCK gösterge değerleri itibariyle 2002-2009 mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, serbest işlerde çalışanlar 25,8'lik YBCK gösterge değeriyle Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesinde ayırt edici intihar profiliyle en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle kümesinin demografik profiline bakıldığında; gecekondü tipi yerleşimlerde yaşayan, kırsal kesimden göç etmiş alt gelir grubuna ait bireylerin görece yoğun olarak ikamet ettiği gözlemlenmektedir. Bu mahalle kümesinde serbest işlerde çalışanların yoğun olarak ikamet etmesi, Denizli merkez mahallelerinin intihar evreninde serbest işlerde çalışan bireylerin intiharlarının bu mahalle kümesinde yüksek temsilini de beraberinde getirebilmektedir. Belirsiz iş kollarında çalışanların intiharlarının ayırt edici bir yoğunlukta temsil edildiği bu mahalle kümesinin dışında yer alan mahalle kümelerinde, işsiz intiharlarının düşük

düzeyde temsili, Denizli merkez mahalle evrenindeki bu mahallelerde işsiz tabakasının seyrek ikamet etmesi olgusuyla açıklanabilir.

Belirsiz iş kollarında çalışan tabakanın intiharlarının düşük düzeyde temsil edildiği mahalle kümelerinin yoğunluk değerleri şu şekildedir: Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesinin dışında yer alan mahalle kümeleri eşik değerinin altında yer alan YBCK gösterge değerlerini alarak, beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmiştir. Eşik değerinin altındaki intihar yoğunluklarını temsil eden mahalle kümeleri sırasıyla şu YBCK gösterge değerlerini temsil etmiştir: Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmalıevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesi: -0,5; Çamlık, Feslikan mahalle kümesi: -0,1; Dokuzkavaklar, İlbadi, Merkez mahalle kümesi:-0,4; Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih , Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi: -0,5; Ankara ,Gümüştay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi: -0,9; 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar:-0,3; Hürriyet, Sümer mahalle kümesi: 0,2; Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi: 0,2; Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi: -0,3; Bahçelievler,Çaybaşı, Sami Türel: -0,1 YBCK gösterge değerlerini alarak beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

2.9.1.7. Kendi Hesabına Çalışanların İntihar Profilleri

YBCK gösterge değerleri itibariyle 2002-2009 mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, kendi hesabına çalışanlar 27,9'luk YBCK gösterge değeriyle Hürriyet, Sümer mahalle kümesinde ayırt edici intihar profiliyle en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

Hürriyet, Sümer mahalle kümesinin demografik profiline bakıldığında; kırsal kesimden göç etmiş alt gelir grubuna ait bireylerin görece yoğun olarak ikamet ettiği gözlemlenmektedir. Bu mahalle kümesinde serbest işlerde çalışanların intiharlarının yüksek bir temsil yoğunluğuna sahip olduğu bulgulanmaktadır. Belirsiz iş kollarında çalışanların intiharlarının ayırt edici bir yoğunlukta temsil edildiği bu mahalle

kümesinin dışında yer alan mahalle kümelerinde, kendi hesabına çalışan bireylerin intiharlarının düşük düzeyde temsil edilmesi dikkate değerdir.

Kendi hesabına çalışan tabakanın intiharlarının düşük düzeyde temsil edildiği mahalle kümelerinin yoğunluk değerleri şu şekildedir: Kendi hesabına çalışanlar bu mahalle kümesinin dışında yer alan iki mahalle kümesinde de beklenen düzeyin üzerindeki bir profille eşik değer üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir. Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi: 0,6; Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi: 1,1'lik YBCK gösterge değerini alarak eşik değer üzerindeki intihar yoğunluklarını temsil eden iki mahalle kümesini oluşturmaktadır. Bu mahalle kümelerinin dışında yer alan mahalle kümeleri eşik değerinin altında yer alan YBCK gösterge değerlerini alarak, beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmiştir. Eşik değerinin altındaki intihar yoğunluklarını temsil eden mahalle kümeleri sırasıyla şu YBCK gösterge değerlerini temsil etmiştir: Aktepe , Alparslan, Anafartalar, Asmalıevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesi: -1,5; Çamlık, Feslikan: -0,3; Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesi: -1,2; Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih , Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi: -1,4; 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi: -0,9; Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi: -0,1; Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir: -0,6; Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel: -0,3 YBCK gösterge değerlerini alarak beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

2.9.1.8. Öğrencilerin İntihar Profilleri

YBCK gösterge değerleri itibariyle 2002-2009 mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında öğrenciler, 29,5'lik YBCK gösterge değeriyle Çamlık, Feslikan mahalle kümesinde, ayırt edici intihar profiliyle en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

Çamlık, Feslikan mahalle kümesinin demografik profiline bakıldığında, Çamlık mahallesinin Feslikan mahallesine görece üst gelir grubuna ait bireylerin ikamet ettiği bir alan olduğu gözlemlenmektedir. Feslikan mahallesi görece yoğun öğrencilerde dahil

bir çok iş kolunu içinde barındıran görece düşük gelir grubuna ait bireylerin ikamet alanının temsil etmektedir. Öğrencilerin merkez mahalle kümelerinin her birinde birbirine yakın bir biçimde ikamet etmesine karşın Çamlık ve Feslikan bölgesinde ayırt edici intihar yoğunluklarının olması dikkate değerdir.

Öğrenci intiharlarının düşük düzeyde temsil edildiği mahalle kümelerinin yoğunluk değerleri şu şekildedir: Çamlık, Feslikan mahalle kümesi dışında yer alan iki mahalle kümesini oluşturan Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesi 0,4'lük YBCK gösterge değeriyle, Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi 0,7'lik YBCK gösterge değeriyle eşik değer üzerindeki intihar profilleriyle beklenen düzeyin üzerinde intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir. Bu mahalle kümelerinin dışında yer alan mahalle kümeleri eşik değerinin altında yer alan YBCK gösterge değerlerini alarak, beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmiştir. Eşik değerinin altındaki intihar yoğunluklarını temsil eden mahalle kümeleri sırasıyla şu YBCK gösterge değerlerini temsil etmiştir: Aktepe, Alparıslan, Anafartalar, Asmalıevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesi: -0,6; Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih , Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi: -0,6; 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi: -0,4; Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi: -0,6; Hürriyet, Sümer mahalle kümesi: -0,3; Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi: -0,2; Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi: -0,4; Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesi: -0,1'lik YBCK gösterge değerlerini alarak beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

2.9.1.9. Ev Hanımlarının İntihar Profilleri

YBCK gösterge değerleri itibariyle 2002-2009 mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında ev hanımları, 15,1'lik YBCK gösterge değeriyle Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesinde ayırt edici intihar profiliyle en yüksek düzeydeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

Dokuzkavaklar, İlbadı merkez mahalle kümesinin demografik profiline bakıldığında, her bir mahalle kümesinin alt gelir, ortanın altı ve orta düzey gelir

grubunun ikamet ettiği homojen bir ikamet alanı olduğu gözlemlenmektedir. Çok çeşitli meslek gruplarını içinde barındırabilen bu mahalle kümelerinde ev kadınları ayırt edici bir intihar yoğunluğunu temsil etmektedir. Ev hanımları kategorisinin Denizli merkez mahalle evreninde neredeyse eşit olarak dağıldığı varsayıldığında Dokuzkavaklar, İlbadi merkez mahalle kümesinde ev kadınlarının yüksek temsile sahip olması dikkate değerdir.

Ev hanımı intiharlarının düşük düzeyde temsil edildiği mahalle kümelerinin yoğunluk değerleri şu şekildedir: Ev Hanımları; Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesinde 0,1'lik YBCK gösterge değeriyle eşik değerinin üzerinde bir değeri temsil ederek beklenenin biraz üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Ev hanımları; üç mahalle kümesinde 0,0'lık YBCK gösterge değeriyle eşik değerini alarak, beklenen düzeyde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. (Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar) mahalle kümesi, (Ankara ,Gümüştay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık) mahalle kümesi ve (Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle) eşik değerini alan üç mahalle kümesidir. Bu mahalle kümelerinin dışında yer alan mahalle kümeleri eşik değerinin altında yer alan YBCK gösterge değerlerini alarak, beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmiştir. Eşik değerinin altındaki intihar yoğunluklarını temsil eden mahalle kümeleri sırasıyla şu YBCK gösterge değerlerini temsil etmiştir: Aktepe , Alparslan, Anafartalar, Asmahevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt: -1,3; Çamlık, Feslikan mahalle kümesi: -0,2; 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi: -0,7; Hürriyet, Sümer mahalle kümesi: -0,6; Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi: -0,5; Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesi: -0,2'lık YBCK gösterge değerlerini alarak beklenen düzeyin altında olan intihar yoğunluklarını temsil etmişlerdir.

2.10. 2002-2009 Yıllarında Denizli Mikro İntihar Eğilimleri: Merkez Mahalle Kümelerine Göre Meslek Gruplarının Yığılma Farklarının Analizi ve Yorumları

Tablo 11: 2002-2009 Denizli İli Merkez Mahalle İntihar Alanı- Yığılma Payları

2002-2009 YILLARI ARASINDA MERKEZ MAHALLE KÜMELERİNİN MESLEK GRUPLARINA GÖRE İNTİHAR PAYLARI										
Meslek Grupları →	İşçi	Öğrenci	Belirsiz İşkolları	Ev Hanımı	Serbest İşler	İşsiz	Emekli	Kendi Hesabına Çalışan	Memur	Toplam
Mahalleler ↓										
303- Aktepe , Alparslan, Anafartalar, Asmalievler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt	46,9	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,8
305- Çamlık, Feslikan	0,0	40,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,4
309- Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez	12,5	20,0	12,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,4
306- Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih , Kuşpınar, İncilipınar	0,0	0,0	48,0	10,0	0,0	8,3	5,6	0,0	0,0	12,0
310- Ankara ,Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık	31,3	40,0	8,0	20,0	0,0	33,3	22,2	33,3	0,0	22,4
304- 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar	6,3	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	5,6	0,0	0,0	7,2
308- Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle,	3,1	0,0	16,0	10,0	0,0	0,0	22,2	8,3	0,0	12,0
307- Hürriyet, Sümer	0,0	0,0	8,0	0,0	0,0	0,0	0,0	41,7	0,0	5,6
302- Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	4,8
301- Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy	0,0	0,0	0,0	10,0	0,0	8,3	11,1	16,7	57,1	8,0
300- Bahçelievler,Çaybaşı, Sami Türel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	42,9	2,4
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Toplam	25,6	4,0	20,0	8,0	3,2	9,6	14,4	9,6	5,6	100

Kaynak: Denizli İl Emniyet Müdürlüğü'nün 2002-2009 Denizli Kent Merkezi İntihar İstatistikleri üzerinden Hierarchical Cluster Analysis (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve Correspondence Analysis (Mütakabiliyet Analizi) çözümlemesiyle elde edilmiştir.

Denizli merkez mahallelerinin sekiz yıllık (2002-2009) mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, intihar profillerinin meslek gruplarına göre yığılma farkları şöyledir: Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmalievler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesi: %12,8, Çamlık, Feslikan mahalle kümesi: % 2,4, Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesi: %10,4, Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih , Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi: %12,0; Ankara ,Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi: % 22,4 , 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi: %7,2, Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi: %12,0, Hürriyet, Sümer mahalle kümesi: %5,6, Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi: %4,8, Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi:

%8,0, Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesi: %2,4 değerleri itibariyle yığılma farklarına sahip olmuşlardır. Sırasıyla mahalle kümelerinin yığılma farkları analiz edilecektir.

2.10.1. Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmaievler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt Mahalle Kümesinin Meslek Gruplarına Göre Yığılma Farklarının Analiz ve Yorumu

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yığılma farkları itibariyle Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmaievler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesi, içerdiği mahalle sayısının yüksek olmasının etkisiyle de Denizli merkez mahalle evreninde intihar payı %12,8'dir. Bu mahalle kümesi işçi meslek grubunda % 46,9'luk payla ayırt edici ve anlamlı bir yığılma sergilemiştir. İşçi meslek grubu dışındaki meslek grupları, bu mahalle kümesinin intihar payının epey altında bir yığılma payına sahip olduklarından dolayı anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir: Belirsiz işkollarında çalışanlar % 0,4 lük yığılma payı sergilemiştir. Öğrenciler, ev hanımları, serbest işlerde çalışanlar, işsizler, emekliler, kendi hesabına çalışanlar, memurlar ise % 0,0'lık yığılma payını temsil etmişlerdir.

İşçi meslek grubunun Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmaievler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesinde ayırt edici bir yığılma sergilemesi, bu alandaki işçileri diğer mahalle kümelerindeki işçilerden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki işçilerin sınıfsal ve kültürel profillerini keşfedilmesi işçi intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılmasına imkan verebilecektir.

2.10.2. Çamlık, Feslikan Mahalle Kümesinin Meslek Gruplarına Göre Yığılma Farklarının Analiz ve Yorumu

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yığılma farkları itibariyle Çamlık, Feslikan mahalle kümesi, içerdiği mahalle sayısının düşük olmasının da etkisiyle de Denizli merkez mahalle evrenindeki yığılma farkı % 2,4'tür. Bu mahalle

kümesi öğrenci grubunda % 40'lık payla ayırt edici ve anlamlı bir yığılma sergilemiştir. Öğrenciler dışındaki belirsiz işkollarında çalışanlar da % 4,0'lık payla ayırt edici bir yığılma sergilemiştir. Bu iki grubun dışındaki meslek grupları Çamlık, Feslikan mahalle kümesinin intihar payının altında bir yığılma payını temsil ettiklerinden dolayı anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir: İşçiler, ev hanımları, serbest işlerde çalışanlar, işsizler, emekliler, kendi hesabına çalışanlar, memurlar aynı yığılma payını alarak % 0,0'lık yığılma payını temsil etmişlerdir.

Öğrenci grubunun Çamlık, Feslikan mahalle kümesinde ayırt edici bir yığılma sergilemesi, bu alandaki öğrencileri diğer mahalle kümelerindeki öğrencilerden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki öğrencilerin sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, öğrenci intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.10.3. Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar Mahalle Kümesinin Meslek Gruplarına Göre Yığılma Farklarının Analiz ve Yorumu

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yığılma farkları itibariyle Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi Denizli merkez mahalle evreninde % 12,0'lık bir yığılma farkını temsil etmiştir. Belirsiz iş kollarında çalışanlar bu mahalle kümesinde % 48,0'lık bir yığılma payıyla en ayırt edici ve anlamlı yığılmayı sergilemişlerdir.

Bu mahalle kümesinde belirsiz iş kolları dışındaki meslek grupları, Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesinin intihar payının (%12,0) altında bir yığılma payını temsil ettiklerinden dolayı anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir: Bu meslek grupları yığılma payları şöyledir: İşçiler, öğrenciler, serbest işlerde çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar, memurlar aynı yığılma payını alarak % 0,0'lık yığılma payını temsil etmişlerdir. Ev hanımları, işsizler, emekliler sırasıyla; %10, %8,3, %5,6'lık yığılma paylarını almışlardır.

Belirsiz iş kollarında çalışan kesimin Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi ayırt edici bir yığılma sergilemesi, bu

alandaki çalışan bu kesimi diğer mahalle kümelerindeki belirsiz iş kollarında çalışan kesimden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki belirsiz iş kollarında çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, belirsiz iş kollarında çalışan kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttırabilecektir.

2.10.4. Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık Mahalle Kümesi

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yığılma farkları itibariyle Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi içerdiği mahalle sayısının yüksek olmasının etkisiyle de, Denizli merkez mahalle evreninde % 22,4'lük payla en yüksek orandaki yığılma farkını temsil etmiştir. Öğrenciler bu mahalle kümesinde % 40'luk yığılma payıyla en ayırt edici yığılmayı sergilemişlerdir. İşçiler, işsizler, kendi hesabına çalışanlar da sırasıyla; % 31,3, % 33,3, % 33,3'lük yığılma paylarını alarak bu mahalle kümesinde ayırt edici bir yığılmayı sergilemişlerdir.

Bu meslek gruplarının dışındaki meslek grupları belirsiz işkollarında çalışanlar, ev hanımları, serbest işlerde çalışanlar, emekliler, kendi hesabına çalışanlar, memurlardır. Sırasıyla; % 8,0, % 20,0, % 0,0, % 22,2, % 0,0'lük yığılma paylarıyla Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesinin evrendeki intihar payının (% 22,4) altında bir yığılma payını temsil ettiklerinden dolayı anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

Öğrenciler, işçiler ve işsizlerin Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesinde ayırt edici bir yığılma sergilemesi, bu alandaki bu kesimleri diğer mahalle kümelerinden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerektirmektedir. Bu mahalle kümesindeki bu kesimlerin sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, niçin ayırt edici bir profil sergilediklerinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttırabilecektir.

2.10.5. 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar Mahalle Kümesinin Meslek Gruplarına Göre Yığılma Farklarının Analiz ve Yorumu

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yığılma farkları itibariyle 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi, Denizli merkez mahalle evreninde % 7,2'lik bir yığılma farkını temsil etmiştir. İşsizler bu mahalle kümesinde % 50'lik yığılma payıyla en ayırt edici ve anlamlı yığılmayı temsil etmişlerdir.

İşçiler ve emekliler sırasıyla % 6,3 ve % 5,6'lık yığılma payıyla Denizli merkez mahalle evreninin biraz altında bir yığılma payına sahip olduklarından anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir. Öğrenciler, belirsiz iş kollarında çalışanlar, ev hanımları, serbest işlerde çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar ve memurlar % 0,0'lık yığılma payıyla aynı oranları temsil ederek anlamlı bir yığılma sergilememişlerdir.

İşsizlerin 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesinde ayırt edici bir yığılma sergilemesi, bu alanda çalışan bu kesimi diğer mahalle kümelerindeki işsiz kesimden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki belirsiz iş kollarında çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, işsiz kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.10.6. Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle Mahalle Kümesinin Meslek Gruplarına Göre Yığılma Farklarının Analiz ve Yorumu

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yığılma farkları itibariyle Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi, Denizli merkez mahalle evreninde içerdiği mahalle sayısı az olmasına rağmen % 12'lik bir yığılma farkını temsil etmiştir. Serbest işlerde çalışanlar bu mahalle kümesinde % 100'lük bir yığılma payıyla en ayırt edici ve anlamlı yığılma payını temsil etmiştir.

Serbest işlerde çalışanlar dışında kalan, belirsiz iş kollarında çalışanlar ve emekliler sırasıyla; % 16,0 ve % 22,2'lik yığılma paylarıyla ayırt edici bir yığılma sergilemişlerdir. İşçiler, ev hanımları, kendi hesabına çalışanlar sırasıyla % 3,1, %10,0,

% 8,3'lük yığılma payıyla bu mahalle kümesinin yığılma farkının (%12) altında bir yığılma payına sahip olduklarından anlamlı bir yığılma sergileyememiştir. Öğrenciler, işsizler ve memurlarda % 0,0'luk aynı yığılma payını alarak anlamlı bir yığılma sergileyememişlerdir.

Serbest işlerde çalışanların Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesinde ayırt edici bir yığılma sergilemesi, bu alanda çalışan bu kesimi diğer mahalle kümelerindeki serbest işlerde çalışan kesimden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki serbest işlerde çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, serbest işlerde çalışanların intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.10.7. Hürriyet, Sümer Mahalle Kümesinin Meslek Gruplarına Göre Yığılma Farklarının Analiz ve Yorumu

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yığılma farkları itibariyle Hürriyet, Sümer mahalle kümesi, Denizli merkez mahalle evreninde içerdiği mahalle sayısı en az olmasına rağmen, % 5,6'luk bir payla çok yüksek bir yığılma farkını temsil etmiştir. Kendi hesabına çalışanlar % 41,7'lik yığılma payıyla bu mahalle kümesinde en ayırt edici ve anlamlı yığılmayı sergilemişlerdir. Belirsiz iş kollarında çalışanlar da % 8,0'luk yığılma payıyla anlamlı bir yığılma sergilemişlerdir. Bu meslek gruplarının dışında kalan meslek grupları % 0'0'luk yığılma paylarıyla anlamlı bir yığılma sergileyememiştir. Bu meslek gruplarını; işçiler, öğrenciler, ev hanımları, serbest işlerde çalışanlar, emekliler, işsizler, kendi hesabına çalışanlar ve emekliler oluşturmaktadır.

Kendi hesabına çalışanların Hürriyet, Sümer ayırt edici bir yığılma sergilemesi, bu alanda çalışan bu kesimi diğer mahalle kümelerindeki kendi hesabına çalışan kesimden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki kendi hesabına çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, kendi hesabına çalışanların intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.10.8. Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir Mahalle Kümesinin Meslek Gruplarına Göre Yıgılma Farklarının Analiz ve Yorumu

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yıgılma farkları itibariyle Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi % 4,8'lik bir yıgılma farkını temsil etmiştir. Emekliler % 33,3'lk yıgılma payıyla en ayırt edici ve anlamlı yıgılmayı sergilemişlerdir. Bu mahalle kümesinde diğerk meslek grupları % 0,0'lık yıgılma paylarıyla anlamlı bir yıgılma sergileyememişlerdir. Bu meslek gruplarını; işçiler, öğrenciler, belirsiz iş kollarında çalışanlar, ev hanımları, serbest işlerde çalışanlar, işsizler, kendi hesabına çalışanlar ve memurlar oluşturmaktadır.

Emeklilerin Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesinde ayırt edici bir yıgılma sergilemesi, bu alandaki bu kesimi diğerk mahalle kümelerindeki emekli kesimden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki emeklilerin sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, emekli kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.10.9. Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy Mahalle Kümesi

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yıgılma farkları itibariyle Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi, Denizli merkez mahalle evreninde % 8,0'lık bir yıgılma farkını temsil etmiştir. Memurlar % 57,1'lik yıgılma payıyla bu mahalle kümesinde en ayırt edici ve anlamlı yıgılmayı sergilemişlerdir. Kendi hesabına çalışanlar, emekliler, ev hanımlar, işsizler sırasıyla; % 16,7, % 11,1, % 10,0 , % 8,3'lk yıgılma paylarıyla anlamlı bir yıgılma sergilemişlerdir. Bunların dışındaki meslek grupları % 0,0'lık yıgılma paylarıyla anlamlı bir yıgılma sergilememişlerdir. Bu meslek grupları, işçiler, belirsiz iş kollarında çalışanlar ve öğrencilerden oluşmaktadır.

İşsizlerin Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesinde ayırt edici bir yıgılma sergilemesi, bu alanda çalışan bu kesimi diğerk mahalle kümelerindeki işsiz kesimden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu

mahalle kümesindeki belirsiz iş kollarında çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, işsiz kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.10.10. Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel Mahalle Kümesi

Sekiz yıllık mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, yığılma farkları itibariyle Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesi, Denizli merkez mahalle evreninde % 2,4'lük bir yığılma farkını temsil etmiştir. Memurlar % 42,9'luk yığılma payıyla en ayırt edici ve anlamlı yığılmayı sergilemişlerdir. Memurların dışındaki tüm meslek grupları % 0,0'lık yığılma paylarıyla anlamlı bir yığılma sergileyememişlerdir. Bu meslek grupları işçiler, öğrenciler, belirsiz iş kollarında çalışanlar, ev hanımları, serbest işlerde çalışanlar, işsizler ve kendi hesabına çalışanlardan oluşmaktadır.

Memurların Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesinde ayırt edici bir yığılma sergilemesi, bu alanda çalışan bu kesimi diğer mahalle kümelerindeki memur kesimden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki belirsiz iş kollarında çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, işsiz kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.11. 2002-2009 Yıllarında Denizli Mikro İntihar Eğilimleri: Meslek Gruplarının Merkez Mahalle Kümeleri İçindeki Yapısal Farklılaşmasının Analizi ve Yorumları

Denizli ilinin sekiz yıllık (2002-2009) mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, meslek gruplarının intihar profillerinin, merkez mahalle kümeleri içindeki yapısal farklılaşması şöyledir: Denizli ilinin 8 yıllık (2002-2009) mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, Denizli mahalle evreninin yapısal farklılaşma oranları sırasıyla şöyledir: İşçiler: % 25,6, Öğrenciler: % 4,0, Belirsiz İş Kolları: % 20,0, Ev Hanımları: % 8,0, Serbest İşlerde Çalışanlar: % 3,2, İşsizler: % 9,6, Emekliler: % 14,4, Kendi Hesabına Çalışanlar: % 9,6, Memurlar: % 5,6'lık yapısal farklılaşma oranların sahiptir.

Tablo 12: 2002-2009 Denizli İli Merkez Mahalle İntihar Alanı- Yapısal Farklılaşma

2002-2009 YILLARI ARASINDA MESLEK GRUPLARI İNTİHARLARININ MERKEZ MAHALLE KÜMELERİNE FARKLI LAŞMASI										
Meslek Grupları →	İşçi	Öğrenci	Belirsiz İşkolları	Ev Hanımı	Serbest İşlerde	İşsiz	Emekli	Kendi Hesabına Çalışan	Memur	Active Margin
Mahalleler ↓										
303- Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmahevler, Esentepe, Eskihsar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt	93,8	0,0	6,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100
305- Çamlık, Feslikan	0,0	66,7	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100
309- Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez	30,8	7,7	23,1	38,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100
306- Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilpınar	0,0	0,0	80,0	6,7	0,0	6,7	6,7	0,0	0,0	100
310- Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık	35,7	7,1	7,1	7,1	0,0	14,3	14,3	14,3	0,0	100
304- 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar	22,2	0,0	0,0	0,0	0,0	66,7	11,1	0,0	0,0	100
308- Deliktaş, Günbattı, Sevinçlik, Yenimahalle,	6,7	0,0	26,7	6,7	35,7	0,0	26,7	6,7	0,0	100
307- Hürriyet, Sümer	0,0	0,0	28,6	0,0	0,0	0,0	0,0	71,4	0,0	100
302- Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	100
301- Atakent, Gürcan, Kırışhane, M. Akif Ersoy	0,0	0,0	0,0	10,0	0,0	10,0	20,0	20,0	40,0	100
300- Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	100
Active Margin	25,6	4,0	20,0	8,0	3,2	9,6	14,4	9,6	5,6	100

Kaynak: Denizli İl Emniyet Müdürlüğü'nün 2002-2009 Denizli Kent Merkezi İntihar İstatistikleri üzerinden Hierarchical Cluster Analysis (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve Correspondence Analysis (Mütakabiliyet Analizi) çözümlemesiyle elde edilmiştir.

Denizli ilinin sekiz yıllık (2002-2009) mikro intihar istatistikleri veri tabanı baz alındığında, meslek gruplarının mahalle kümelerine göre yapısal farklılaşması sırasıyla aşağıda analiz edilecektir:

2.11.1. İşçi Meslek Grubu

İşçiler, Denizli mahalle evreninde % 25,6 oranında bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmahevler, Esentepe, Eskihsar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı ve Yeşilyurt mahalle kümesi % 93.8'lik oranla memur meslek grubunda ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesi ve Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak ve Topraklık mahalle kümesi sırasıyla % 30,8

ve % 35,7'lik oranları temsil ederek ayırt edici özelliği olan iki ayrı mahalle kümesini daha temsil etmiştir. Bu üç mahallenin dışındaki mahalle kümeleri memur meslek grubunun Denizli mahalle evrenindeki yapısal farklılaşma oranının altındaki oranları temsil ettiğinden, ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir. Bu mahalle kümeleri sırasıyla şu farklılaşma oranlarını temsil etmiştir: Çamlık, Feslikan: % 0,0, Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar: % 0,0, 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar: % 22,2, Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle: % 6,7, Hürriyet, Sümer: % 0,0, Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir: Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy: % 0,0, Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel: % 0,0, 'lık değerlerle ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

İşçilerin Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmalievler, Esentepe, Eskihisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı ve Yeşilyurt mahalle kümesinde ayırt edici bir farklılaşma sergilemesi, bu alanda çalışan işçi kesimin diğer mahalle kümelerindeki işçi kesiminden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki belirsiz iş kollarında çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, işçi kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttırabilecektir.

2.11.2. Öğrenciler

Öğrenciler, Denizli mahalle evreninde % 4,0 oranında bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Çamlık, Feslikan mahalle kümesi % 66,7'lik oranla öğrenci grubunda ayırt edici bir biçimde öne çıkmıştır. Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez ve Ankara, Gümüştay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümeleri sırasıyla % 7,7 ve % 7,1'lik oranları temsil ederek öğrencilerin Denizli mahalle evrenindeki farklılaşma oranının az üzerinde bir farklılaşma oranını temsil ederek öne çıkan iki mahalle kümesini daha oluşturmaktadır. Bu üç mahallenin dışındaki mahalle kümeleri öğrenciler grubunda, % 0,0'lık aynı değeri alarak Denizli mahalle evrenindeki yapısal farklılaşma oranının altındaki oranları temsil ettiğinden ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdi.

Öğrencilerin Çamlık, Feslikan mahalle kümesinde ayırt edici bir farklılaşma sergilemesi, bu alanda çalışan memur kesimin diğer mahalle kümelerindeki öğrenci

kesiminden ayırt eden özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesinde ikamet eden öğrencilerin sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, öğrenci kesiminin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.11.3. Belirsiz İş Kolları

Belirsiz iş kollarında çalışanlar, Denizli mahalle evreninde % 20,0'lık bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi % 80,0'lık oranla belirsiz iş kollarında ayırt edici bir biçimde öne çıkmıştır. Çamlık, Feslikan, Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yeni mahalle kümesi % 33,3, Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesi % 23,1, mahalle kümesi % 26,7 ve Hürriyet, Sümer mahalle kümesi % 28,6'lık oranları temsil ederek belirsiz iş kollarında çalışanların Denizli mahalle evrenindeki farklılaşma oranının üzerinde bir farklılaşma oranını temsil ederek öne çıkan dört mahalle kümesini oluşturmaktadır. Aktepe, Alparslan, Anafartalar, Asmalievler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı, Yeşilyurt mahalle kümesi % 6,3, Ankara ,Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi % 7,1'lik oranları temsil ederek ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir. Ayrıca bunların dışındaki mahalle kümeleri de % 0,0'lık değerlerle Denizli mahalle evrenindeki yapısal farklılaşma oranının altındaki oranları temsil ettiğinden ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

Belirsiz iş kollarında çalışanların Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesinde ayırt edici bir farklılaşma sergilemesi, bu alandaki belirsiz iş kollarında çalışanların diğer mahalle kümelerindeki belirsiz iş kollarında çalışanlardan ayırt edici özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesinde belirsiz iş kollarında çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, bu kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.11.4. Ev Hanımları

Ev hanımları Denizli mahalle evreninde % 8,0'lık bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesi % 38,5'lik oranla ev hanımlarında ayırt edici bir biçimde öne çıkmıştır. Bu mahalle kümesiyle beraber Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi de % 10'luk oranla Denizli mahalle evrenindeki farklılaşma oranının az üzerinde bir farklılaşma oranını temsil ederek öne çıkmıştır. Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi % 6,7, Ankara, Gümüştay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi % 7,1, Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi % 6,7 değerlerini alarak ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir. Bu mahalle kümelerinin dışındaki mahalle kümeleri, % 0,0'lık farklılaşma oranını olarak ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

Ev hanımlarının Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez mahalle kümesinde ayırt edici bir farklılaşma sergilemesi, bu alandaki ev hanımlarının diğer mahalle kümelerindeki ev hanımlarından ayırt edici özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Ev hanımları spesifik olarak belirli bir bölgede yoğunlaşma özelliğine sahip olmayan genel bir sosyal kategoridir. Bu mahalle kümesindeki ev hanımlarının sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, bu kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.11.5. Serbest İşlerde Çalışanlar

Serbest işlerde çalışanlar Denizli mahalle evreninde % 3,2'lik bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle % 26,7'lik oranla serbest işlerde çalışanlarda ayırt edici bir biçimde öne çıkmıştır. Bu mahalle kümelerinin dışındaki mahalle kümeleri % 0,0'lık değerlerle aynı oranını paylaşarak Denizli mahalle evrenindeki yapısal farklılaşma oranının altındaki oranları temsil ettiğinden ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

Serbest işlerde çalışanların Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesinde ayırt edici bir farklılaşma sergilemesi, bu alandaki serbest işlerde

çalışanların diğer mahalle kümelerindeki serbest işlerde çalışanlardan ayırt edici özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki serbest işlerde çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, bu kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttırabilecektir.

2.11.6. İşsizler

İşsizler Denizli mahalle evreninde % 9,6'lık bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi % 66,7'lik oranla işsizlerde ayırt edici bir biçimde öne çıkmıştır. Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi % 14,3 ve Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi % 10,0'lık oranla Denizli mahalle evrenindeki farklılaşma oranının az üzerinde bir farklılaşma oranını temsil ederek öne çıkmışlardır. Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi % 6,7 ve kalan diğer mahalle kümeleri % 0,0'lık aynı oranı almıştır ve Denizli mahalle evrenindeki yapısal farklılaşma oranının altındaki oranları temsil ettiğinden ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

İşsiz kesimin 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesinde ayırt edici bir farklılaşma sergilemesi, bu alandaki işsiz kesimin diğer mahalle kümelerindeki işsiz kesimden ayırt edici özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki işsizlerin sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, bu kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttırabilecektir.

2.11.7. Emekliler

Emekliler Denizli mahalle evreninde % 14,4'lük bir yapısal farklılaşma oranına sahiptir. Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesi % 100'lük bir oranla emeklilerde ayırt edici bir biçimde öne çıkmıştır. Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi % 26,7 ve Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi % 20,0'lık oranla Denizli mahalle

evrenindeki farklılaşma oranının az üzerinde bir farklılaşma oranını temsil ederek öne çıkmışlardır. Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar, İncilipınar mahalle kümesi % 6,7, Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi % 14,3 ve 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar mahalle kümesi % 11,1'lik değerleri olarak ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir. Bu mahallelerin dışındaki mahalle kümeleri de % 0,0'lık oranı paylaşarak ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

Emekli kesimin Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir mahalle kümesinde ayırt edici bir farklılaşma sergilemesi, bu alandaki emekli kesimin diğer mahalle kümelerindeki emekli kesimden ayırt edici özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki emeklilerin sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, bu kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.11.8. Kendi Hesabına Çalışanlar

Kendi hesabına çalışanlar Denizli mahalle evreninde % 9,6'lık bir farklılaşma oranına sahiptir. Hürriyet, Sümer mahalle kümesi %71,4'lük bir oranla kendi hesabına çalışanlarda ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi % 20 ve Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık mahalle kümesi % 14'3'lük oranlarla ayırt ediciliği olan iki mahalleyi temsil etmiştir. Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi % 6,7 ve kalan diğer mahalle kümeleri % 0,0'lık oranı paylaşarak ayırt edici bir farklılaşma sergilememiştir.

Kendi hesabına çalışanların Hürriyet, Sümer mahalle kümesinde ayırt edici bir farklılaşma sergilemesi, bu alandaki kendi hesabına çalışanların diğer mahalle kümelerindeki kendi hesabına çalışanlardan ayırt edici özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki kendi hesabına çalışanların sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, bu kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

2.11.9. Memurlar

Memurlar Denizli mahalle evreninde % 5,6'lık bir farklılaşma oranına sahiptir. Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi % 100'lük bir oranla kendi hesabına çalışanlarda ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi de % 40,0'lık değerlerle ayırt edici biçimde öne çıkan diğer mahalle kümesini temsil etmiştir. Bu iki mahalle kümesinin dışındaki mahalle kümeleri, % 0,0'lık oranı paylaşarak ayırt edici bir farklılaşma sergilememişlerdir.

Memurların bu iki mahalle kümesinde ayırt edici farklılaşmaları sergilemesi bu alandaki memurların diğer mahalle kümelerindeki memurlardan ayırt edici özelliklerinin saptanması gerekliliğini getirmektedir. Bu mahalle kümesindeki memur kesimin sınıfsal ve kültürel profillerinin keşfedilmesi, bu kesimin intiharlarının niçin ayırt edici bir profil sergilediğinin toplumsal kökenlerinin anlaşılması imkanını arttıracaktır.

Tablo 13: 2002-2009 Denizli İli Merkez Mahalle İntihar Alanı- Mutlak Değerler

2002-2009 YILLARI ARASINDA MERKEZ MAHALLE KÜMELERİNİN MESLEK GRUPLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: MUTLAK DEĞERLER										
Meslek Grupları →	İşçi	Öğrenci	Belirsiz İşkolları	Ev Hanımı	Serbest İşler	İşsiz	Emekli	Kendi Hesabına Çalışan	Memur	Active Margin
Mahalleler ↓										
303- Aktepe , Alparslan, Anafartalar, Asmalevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancobaş, Yeşilyurt	15	0	1	0	0	0	0	0	0	16
305- Çamlık, Feslikan	0	2	1	0	0	0	0	0	0	3
309- Dokuzkavaklar, İlbadı, Merkez	4	1	3	5	0	0	0	0	0	13
306- Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih , Kuşpınar, İncilipınar	0	0	12	1	0	1	1	0	0	15
310- Ankara ,Gümüüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak, Topraklık	10	2	2	2	0	4	4	4	0	28
304- 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede, Saraylar	2	0	0	0	0	6	1	0	0	9
308- Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle,	1	0	4	1	4	0	4	1	0	15
307- Hürriyet, Sümer	0	0	2	0	0	0	0	5	0	7
302- Atalar, Çamlaraltı, Esma H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar, Yenişehir	0	0	0	0	0	0	6	0	0	6
301- Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy	0	0	0	1	0	1	2	2	4	10
300- Bahçelievler,Çaybaşı, Sami Türel	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Active Margin	32	5	25	10	4	12	18	12	7	125

Kaynak: Denizli İl Emniyet Müdürlüğü'nün 2002-2009 Denizli Kent Merkezi İntihar İstatistikleri üzerinden Hierarchical Cluster Analysis (Hiyerarşik Kümeleme Analizi) ve Correspondence Analysis (Mütakabiliyet Analizi) çözümlemesiyle elde edilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Denizli ilinin kırsal ve kentsel yerleşimlerinde 1998-2009 yılları arasında intihar etmiş dokuz bireyin aile yakınlarıyla gerçekleştirilen derinlemesine mülakatlara değinilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DENİZLİ İLİNDE İNTİHAR EDEN BİREYLERİN AİLE YAKINLARIYLA DERİNLEMESİNE MÜLAKAT GÖRÜŞMELERİ

3.1. İntihar Eylemlerine İlişkin Geliştirilen Öznel Temsillerin Yapısal-İnşacı Perspektifle Analizi

Sosyalleşmiş bedenin kendine yönelik en yüksek düzeydeki tehditlerinden biri olan intihar eylemlerinin nasıl anlaşıldığı ve açıklandığına ilişkin geliştirilen öznel temsillerin yapısal-inşacı bir perspektifle analizi, epistemolojik olarak bazı avantajlara sahiptir. Çalışmanın temel epistemolojik pozisyonu olan yapısal-inşacı bir perspektifle intihar eylemlerinin analizi, Bourdieu'nun deyişiyle; birinci düzeydeki nesnellığe karşılık gelen maddi yapıların nesnelci boyutunun analizinin yanı sıra, ikinci düzeydeki nesnellığe karşılık gelen öznel temsillerin de açığa çıkarılmasını gerektirmektedir.

Toplumsal gerçekliği kavramaya çalışan yapısalci/nesnelci epistemolojik tutum, toplumsal gerçekliğin çıplak gözle görülebilir şeffaflığı yanılmasından hareket ederek, bu gerçekliği inşa eden kolektif bireylerin içinde yer aldıkları ilişki ağını ortaya çıkarmak zorundadır. Buna karşın, yapısalci/nesnelci epistemolojik konumun dezavantajı, Wacquant'a göre şu şekildedir (Wacquant, 2003: 18):

Nesnelci bakış açısının esas tehlikesi, bu düzenliliklerin doğmasını sağlayan bir ilke saptayamadığı için modelden gerçekliğe kayması, inşa ettiği yapılara, tarihsel eyleyiciler şeklinde hareket etme yeteneğiyle donanmış özerk kendilikler (entite) muamelesi yaparak onları şeyleştirme eğilimi göstermesidir.

Toplumsal gerçekliği kavramamız için epistemolojik bakımdan yapısalci/nesnelci ele alışın yetersizliği, toplumsal gerçekliğin ikinci düzeydeki nesnellığıne karşılık gelen kolektif bireylerin öznel temsillerinin açığa çıkarılmasıyla giderilebilir. Yapısalci nesnelciliğe zıt bir biçimde öznelci bakışın temel ilkesi ve toplumsal gerçekliğin bütün olarak kavranmasına engel olan epistemolojik yetersizlikler, Wacquant'a göre şu şekildedir (Wacquant, 2003: 19):

Toplumsal gerçekliğin gündelik hayatın örgütlü pratikleri yoluyla toplumsal dünyalarını sürekli olarak ehl toplumsal aktörlerin "olumsal ve sürekli yaratısı" olduğunu öne sürer. Bu toplumsal fenomenolojinin inşa eden becerikli toplumsal aktörlerin "olumsal ve sürekli yaratısı" olduğunu öne sürer. Bu toplumsal fenomenolojinin gözünde toplum, dünyanın doğrudan doğruya tanıdık ve anlamlı olarak verildiği bilinçli bireylerin kararlarının, eylemlerinin ve bilme edimlerinin ürünü olarak görünür...Bourdieu'ye göre toplumsal hayatın bu tür bir fenomenolojisi, en azından iki temel kusur taşır. Birincisi bu tür bir toplumsal marjinalizm, toplumsal yapıları, bireysel edim

ve stratejilerinin basitçe bir araya gelmesinin bir ürünü olarak görmekle, bu strateji ile bu edimlerin kalıcılığını, bu stratejilerin sürdürdüğü ya da karşı koyduğu nesnel oluşumların kalıcılığını açıklayamaz. Gerçekliğin toplumsal üretiminin niçin ve hangi ilkeye göre gerçekleştirildiğini açıklayamaz.

Toplumsal gerçekliğin ne maddi toplumsal yapıların belirleyiciliği çerçevesinde ne de öznelerin sürekli kendi pratik becerileriyle inşa ettikleri çerçevede anlaşılabilmesi, toplumsal gerçekliğin birbirine tercüme edilebilecek bu iki düzeyin ilişkisel ve bütünsel biçimde ele alınmasını epistemolojik bakımdan zorunlu kılmaktadır.

Çalışmamızda, 1998-2009 yılları arasında intihar etmiş bireylerin aile yakınlarıyla derinlemesine görüşmelerde bulunulmasıyla, bu eylemlerin toplumsal gerçekliğin maddi/nesnel toplumsal yapıların belirleyiciliği çerçevesinde konum tutan bireylerce öznel olarak nasıl temsil edildiği ortaya çıkarılacaktır. Bir başka deyişle, intihar eylemlerinin “anlamlandırılma çerçevelerinin” nasıl inşa edildiği, maddi toplumsal yapıların “belirleyiciliği” etrafında ortaya çıkarılacaktır.

Bu bölümde, intihar eylemlerine ilişkin geliştirilen öznel temsillerin yapısal-inşacı perspektif analiziyle ilgili bilgilere yer verildikten sonra, intihar eden bireylerin aile yakınlarıyla yapılan derinlemesine görüşmelerin hazırlanmasının alt yapısına ve görüşmelerdeki metodolojik tutuma yer verilecektir.

3.2. İntihar Eden Bireylerin Yakınlarıyla Mülakat Görüşmelerinin Hazırlık Evresi

Sosyal bilim çalışmalarında genellikle pozitivist metodolojinin öznenin yorumlama şemalarını ve temsillerini dışlayan nicel araştırma geleneğinde, fenomenolojik ya da öznelci sosyal bilim metodolojisinin yaygın olarak kullandığı nitel görüşmeler karşıt bir biçimde konumlandırılır. Sosyal bilimin araştırma pratiğinde kullanılan bu sahte/yapay metodolojik ayrımlar, epistemolojik/ontolojik ayrımlar olarak hatalı biçimde kavranılır.

Çalışmamızda, derinlemesine görüşme yapılan öznelerin araştırma nesnesine ilişkin yorumları ve temsillerinin açığa çıkarılmaya çalışıldığı uygulama safhası, çalışmanın metodolojik pozisyonu olan yapısal-inşacı perspektifin yapı tarafından belirlenen ve yapıyı yeniden üreten öznelerin yorum ve temsillerinin açığa çıkarılmasını

gerektirmektedir. Sosyal bilim metodolojisinde, öznel temsilleri ortaya çıkarmaya çalışan birçok teknik olmakla beraber, yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerin araştırma nesnesinin inşasına daha uygun/elverişli olduğu belirlenmiştir.

Çalışmamızda, Türkiye illerinin 1985-2007, Ege Bölgesi illerinin 1985-2008 ve Denizli ilinin merkez mahalle kümelerine göre meslek gruplarının 2002-2009 zaman serileri içindeki yapısal intihar profilleri bulgulanmıştır. Çalışmamızın temel odak noktasını oluşturan Denizli ilinde, intihar eden bireylerin aile yakınlarıyla yarı-yapılandırılmış derinlemesine mülakat görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bu mülakat görüşmelerinde çalışmanın nitel araştırma düzeyine karşılık gelen intihar eylemlerinin aile bireyleri tarafından nasıl yorumlandığı ve temsil edildiğinin ortaya çıkarılmasının yanı sıra intihar eden bireylerin yakınlarının bu yorum ve temsillerini belirleyen nesnel toplumsal yapılar da ortaya çıkarılacaktır.

Denizli Emniyet Müdürlüğü'nün "vukuat istatistiklerini" tutan birim tarafından çalışmada kullanılmasına izin verilen 2002-2009 yılı intihar istatistiklerinde, intihar eden bireylerin demografik verilerinin yanı sıra, intiharıyla ilgili tutulan detaylı istatistikler yer almıştır. İntihar eden bireylerin aile yakınlarıyla derinlemesine görüşmelerde bulunulacağı için, istatistiklerde tutulan adresler kanalıyla bireylerin yakınlarına ulaşılmaya çalışılmıştır. İntihar eden bireylerin çoğunun intihar eyleminden sonra aile yakınlarının belli nedenlerden dolayı taşınma ihtiyacı hissetmesi görüşmelerde karşılaşılan pratik sorunların başında gelmektedir. Emniyet Müdürlüğü'nün tuttuğu istatistiklerin dışında daha önceki senelere ait intihar eylemlerinin bazılarında da aile yakınları veya tanıdıklarının intihar ettiklerini beyan eden bireyler aracılığıyla ulaşılmıştır.

Denizli ilinin kent merkezi ve kırsal yerleşimlerinde toplam dokuz adet derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Kırsal alandaki görüşmelerin biri Tavas ilçesinde, diğer dört tanesi ise Beyağaç ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Kent merkezindeki görüşmeler ise Denizli merkez mahallelerinden seçilmiştir.

Görüşmelerde çalışmanın amacına uygun biçimde formüle edilen sorular, yarı yapılandırılmış mülakat sorularından oluşmuş olup, görüşülen bireyin toplumsal profili ve görüşme sürecinde görüşen bireyin ya da görüşülen bireyin öngöremediği söylemler doğrultusunda, sorulan sorular farklılaşarak esnetilebilmiştir. Nitel görüşmenin bu

özelliğine dikkat çeken Herbert Rubin ve Irene Rubin'in açıklamaları şu şekildedir (Rubin ve Rubin'den aktaran, Kuşçu, 2009: 88)

Rubin ve Rubin, görüşmelerin her defasında yeniden keşfedilebildiklerinden, önceden kestirilemez olduklarını belirtirler. Görüşülen kişi, görüşmenin kontrolünü ele geçirebilir ve konuyu değiştirebilir, ya da görüşmeciye yanlış sorular soruyor olarak gösterebilirler. Görüşülenler, bazen mesafeli ve soğuk bazen de arkadaşça olabilirler. Dolayısıyla nitel araştırmacı karşılaştığı farklı durumlara çabukça uyabilmelidir.

İkilinin vurguladığı nokta sürekli hatırlanması ve uygulanması gereken bir metodolojik öneri olup, çalışmanın araştırma pratiğini yönlendirici bir pratik ilke işlevini görmüştür. Araştırma süreci boyunca yapılan derinlemesine görüşmelerde bu pratik ilkenin metodolojik verimliliği kendisini göstermiştir.

İntihar eden bireylerin aile yakınlarıyla yapılan derinlemesine görüşmelerin hazırlanmasının alt yapısına ve görüşmelerdeki metodolojik tutuma yer verildikten sonra, diğer bölümde Denizli ilinin kentsel ve kırsal yerleşimlerinde gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerin analizine yer verilecektir.

3.3. İntihar Eden Bireylerin Aile Yakınlarıyla Mülakat Görüşmelerinin Yapısal-İnşacı Bir Analizi

Çalışmamızın uygulama safhasına karşılık gelen derinlemesine görüşmelerde intihar eden bireylerin içinde buldukları “alanın” genel özelliklerinin ortaya koyulması, intihar eden aile bireyinin yakınlarının bu olaya ilişkin geliştirdikleri öznel temsillerden epistemolojik bir kopuşu gerektirmektedir. Bunun sonrasında öznelerin intihar olgusuna ilişkin içeriden yapılandırılan temsilleri ve algı kategorileri, içinde buldukları alandan yola çıkılarak açığa çıkarılacaktır.

İntihar olgusu yapısal inşacı bir perspektifle ele alınırken, toplumsal yapılar ile zihinsel yapılar arasındaki Bourdieu tarafından keşfedilen ilişkinin hipotezleri (çalışma boyunca hatırlanması suretiyle) Wacquant tarafından şu şekilde sıralanmıştır (Wacquant, 2003: 21-23):

1. Toplumsal yapılar ile zihinsel yapılar arasında, toplumsal dünyanın nesnel bölünmeleri özellikle de farklı alanlardaki tahakküm edenler ve edilenler ile eyleycilerin onlara uyguladıkları, görme ve bölme ilkeleri arasında bir tutarlılık vardır.

2. Toplumsal bölünmeler ile zihinsel yapılar arasındaki örtüşmenin siyasal işlevleri vardır.
3. Toplumsal bölünmeler ile zihinsel şemalar yapısal olarak türdeşirler. Çünkü zihinsel şemalar toplumsal bölünmelerin somutlaşmasından ibarettir.
4. Toplumsal düzenin korunmasında toplumsal dünyanın algılanma kategorilerinin uyum içinde düzenlenmesi belirleyici bir rol oynar. Kurulu düzenin (dolayısıyla ona hâkim olanın çıkarlarının) bölmelerine uyarlanması ve bu yapılara uygun olarak yapılaşmış zihinlerin tümünde ortak olan söz konusu kategoriler, nesnel zorunluluk görünümünde kendilerini dayatırlar.

Şimdiki bölümde kırsal yerleşimlerde gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerin analizine ve yorumuna değinilecektir.

3.3.1. Denizli İlinin Kırsal Yerleşimlerinde İntihar Eden Bireylerin Aile Yakınlarıyla Yapılan Mülakat Görüşmelerinin Analizi

Denizli'nin kırsal yerleşim alanlarından Tavas ve Beyağaç ilçelerinde son on yıl içerisinde intihar etmiş bireylerin aile yakınlarıyla derinlemesine görüşmeler yapıldı. Tavas ilçesinde bir aile yakınıyla görüşülmesine karşın Beyağaç ilçesinde dört aile yakınıyla derinlemesine görüşmeler yapıldı. Bu alt kısımda, bu ilçelerdeki ekonomik alanın ve kültürel alanın bireylerin intihar etme süreçlerinde nasıl bir sosyal yapı inşa ettiği ve bu sosyal yapı içerisinde belli pozisyon tutan aile yakınlarının intihar eylemlerini nasıl yorumladığı ve temsil edildiğine odaklanılacaktır.

Genellikle gündelik hayatın sıradan bilgisinin gündelik hayata ilişkin ürettiği kanaatler; kırsal hayatın sessizliğine, tekdüzeliğine ve dinginliğine gönderme yapan bir dil üretmiştir. Gündelik hayatta yaşayan sıradan bireylerle beraber sosyal bilimciler de ürettikleri tek tip model ve kavramsallaştırmalarla “kırsal”ın sürekli büyük bir iç huzurluğu ve yaşama sevinci verdiği apriorik bilgisini sürekli yeniden üreterek, zihinlerin bu şekilde düşünme alışkanlığı edinmesine yol açarlar.

Kırsal yerleşimlerde intihar eden bireylerin yakınlarıyla yapılan görüşmelerin çoğunluğu Beyağaç kırsalında gerçekleşti. Muğla ilinden on yıllar önce ayrılan bu ilçe, Denizli merkezinden uzak mesafedeki bir konumu temsil etmesinin yanı sıra, ekonomik olarak görece düşük bir potansiyeli de içermektedir. Ormanlık bir bölge olan Beyağaç

kırsalındaki en önde gelen ekonomik iş kollarından birisini *tütüncülük* oluşturmaktadır. Tütün ekme işleminin yazın yapıldığı Beyağaç kırsalında, genellikle bir yıllığına kiralanen ekim toprağı yüksek maliyet ve düşük kazanç getiren en yaygın ekonomik iş kolunu oluşturmaktadır. Tütüncülük iş kolunun yanı sıra, ormanlık bölgelerde kesimleri yapılan ağaçlar, işlenilmek üzere büyükşehirler'e gönderilir. Bu iş kollarının yanı sıra, çoğu Beyağaçlı birey avcılıkla da uğraşmaktadır. Ekonomik bir iş kolundan ziyade Beyağaç kırsalının ekolojik olarak avlanmaya uyumlu bir doğal çevreye sahip olması, avcılık etkinliğinin de yaygın olarak sürdürülmesine açıklık getirmektedir.

Beyağaç kırsalının coğrafi konumu/profilini ve ekolojik potansiyeli, ekonomik alanını inşa eden temel iş kollarıyla birlikte bu yerleşim biriminde bireylerin yoğun ve stres dolu iş yüklerine zorunlu olarak bağımlı kılınmıştır. Özellikle tütüncülük iş kolu, kırsalda yaşayan bireylerin bir yıl içerisindeki tüm zamanını alan yoğun nitelikli bir iş kolunu oluşturmaktadır. Beyağaç kırsalında tütüncülük iş koluyla uğraşan ya da uğraştığı iş kollarından biri tütüncülük olan intihar etmiş bireylerde bu iş kolunun baskın olması ekonomik alanın belirlemelerinden kaynaklanmaktadır. Ekonomik alanın temel kurucu iş kolu olan tütüncülüğün bireylerin salt geçimlerini sağladıkları bir iş kolu olmasının yanında, hayatlarının tüm evrelerini (evlenme, mülk edinme) kapsayan bir iş kolu olması, ekonomik alanın dışsallaşmasının ürünü olan “habituslarını”, tütüncülük iş kolunun yoğun olarak belirlediği bir profili temsil etmelerini de beraberinde getirmiştir. Tütüncülük iş kolunun madencilikle beraber kırsal alandaki en ağır iş yüklerinden (intihar özelinde yaygın olarak kullandıkları tütün ilaçlarının ölümcül etkilerini bilmelerine rağmen) biri olduğu kırsal yerleşimlerdeki bireyler tarafından çok iyi bilinmektedir. Buna karşın ‘sudaki balık’ benzetmesinde olduğu gibi, *habituslarına* kazınmış *alanın* yüksek düzeydeki ölümcül risklerinin farkında değillermiş izlenimi vermeleri, görüşmelerimizde yoğun biçimde gözlenmektedir. Bu bağlamda Bourdieu, “alan” ile “habitus” arasındaki ilişkiyi hatırlatmakta yarar var (Vandenberghe, 1999: 49):

Habitus ve alan arasında ‘ontolojik’ bir suç ortaklığı vardır. Habitus ürünü olduğu toplumsal dünyayla ilişkiye girdiğinde sudaki balık gibi kendini evinde hisseder.

Beyağaç’ta ekonomik alanın başlıca iş kolu olan tütüncülük mesleğinin ağır iş yükünü ve doğası gereği ürettiği ölümcül etkiler on sekiz yaşında tütün ilacı içerek intihar etmiş olan H.Y.’nin annesiyle yapılan derinlemesine görüşmelerde kendini açığa çıkarmıştı. Ailenin tütüncülük iş koluyla hayatını sürdürdüğünü aktaran anne G.Y.’ye

ekonomik durumlarının kötülüğünden dolayı ortaokula kadar okuyabilen ve sağlık durumu iyi bilinen kızı H.Y.’nin intiharıyla ilgili sorular yönelttiğimizde intiharın nedenine ilişkin herhangi bir yorumda bulunmamasına rağmen tütünün intihar eden bireyce nasıl algılandığına ilişkin getirdiği cevaplar şu şekildedir:

Yalnız deyip dururdu bu. Bir şeye kızdı mı ilaç içeceğim derdi bu. Çocukluktan derdi. Hiçbir şey demez ilaç içeceğim derdi. Çocuk derdik biz gari hep. Babası gari ‘kızım öyle mi olur, babam ben sene bir şey mi ediyorum’ der. Çok derdi gari bize. Ne olduğumuzu bilemedik yani. Tütünlere atıyoruz Tabi sürekli kullanıyoruz. Bilemedik gari. (G.Y., 45, Tütün İşçisi, Beyağaç/Denizli)

İntihar eden H.Y.’nin gündelik hayatında herhangi bir problemle yüz yüze gelsin veya gelmesin, ailesine tütün ilacı içerek kendini öldüreceğini sürekli yinelemesi, tütünlere atılan öldürücü ilaçların ne gibi öldürücü sonuçlar doğuracağını küçük yaşlarda öğrenebildiği bir *ekonomik alanla* doğrudan ilgiliydi. Tütüncülük iş kolunun bedene yönelik öldürücü etkisi bulunan üretim araçlarına sahip olması, bu iş kolunun yaygın olduğu Beyağaç’ta, bireylerin gündelik hayatlarında ölüme çok yakın olduklarına ilişkin varsayımı güçlendirebilirdi. H.Y.’nin annesi G.Y.’nin intiharın nedenini bilmemesine rağmen, tütüncülüğün ürettiği ölümcül etkilere ilişkin olumsuz bir yorumda bulunmaması, alanın ürettiği tehlikeleri içselleştiren bir *habitusla* ilişkilendirilebilirdi.

Bir diğer görüşmemiz, 15-24 yaş aralığında intihar eden E.G.’nin intihar eylemiyle ilgili olarak babası M.A.G. ve ağabeyi A.G. ile yapılan derinlemesine görüşme oldu. On yedi yaşında tütün ilacı içerek intihar eden E.G.’nin intiharına ilişkin babası ve ağabeyiyle bir mülakat gerçekleştirildi.

Ortaokuldan sonra eğitimini yarım bırakan E.G.’nin Beyağaç’ın kırsal yerleşim biriminden ilk kez dışarı çıkmasına ağabeyi A.G. ile turistik mekanlarda çalışması olanak sağladı. İntihar eden bireyin intiharına ilişkin babasının ve abisinin zihinlerinde intihar olayı Beyağaç kırsalının ekonomik yapısıyla açıklanmadığı gibi “psikolojist” ve “geleneksel” söylemlerle temsil edilir.

Sessizdi Enver. Uyumsuzluk yoktu. Var, ceplerinde paraları. Taksimiz var altımızda, motosikletlerimiz var. Adam hani *nazardan* mı oldu bilmem hocam bak. Allah’ı var bak öyle bir durumlarımız vardı. Ekonomik durumumuz da çok iyiydi. Yıkıldık emme. (Babası: M.A.G. , 65, Emekli, Beyağaç/Denizli)

Özentiye sahip olduğumu biliyorum. Artı şöyle söyleyeyim, çok *içine kapanık* bir çocuktu. Yani bir saat bir insanı dinlemek kolay değildir. Bir adama anlattırsan, evet ya da hayır beklersin, bu adam, bir saat karşısında konuş, bir saat dinler seni, olumlu olumsuz hiçbir şey söylemez sana... Aslında iyiydi yani, ben onu hiç intihar edebilecek gibi görmüyordum. Zaten ben kendim *bunalımdaydım* yani o zamanlar... Yani zaman, bazen çalıştığı ortamlardan dolayı mutluluğu

bulamayıp bazen *depresyona* girebiliyorduk. Bazen kendimizi bazı şeylere atarak onu atmaya çalışıyorduk. (Ağabeyi: A.G., 30, Fırıncı, Beyağaç, Denizli)

Görüldüğü üzere, tütün ilacıyla intihar eden E.G.’nin intiharıyla ağabeyi A.G.’nin geliştirdiği öznel temsiller intihar eylemini bireyin psikolojik hal ve tavır alışlarına indirgeyen “psikolojist” bir anlama tarzına işaret eder. Bunun yanı sıra E.G.’nin babası M.A.G. ise intihar eylemini sosyo-kültürel yapıya dayalı geleneksel söylemle yorumlamaya çalışır. İntihar olayının yapısal/nesnel determinasyonlarını dışlayıcı bir açıklama biçiminin hakim olduğu bu söylemlerde intihar olayı, “psikolojist” ve “geleneksel” yorumlarla açıklanmaya çalışılmıştır.

Tütüncülük iş koluyla uzun yıllardır uğraşmakta olan aile üyelerinden intihar eden E.G.’nin *intihar edimi* bir önceki H.Y.’nin intihar pratiğiyle aynı *toplumsal alanı* paylaştıklarından benzerlikler göstermektedir. Tütüncülük iş koluyla küçüklüklerinden beri uğraştıklarını anlatan ailenin üyelerinin tümü tütüncülük iş kolunun doğası gereği ürettiği ölümcül etkilerin farkında olmuşlardır. İntiharların nedenlerine ilişkin aile yakınlarının net yorumlar getirmemesine karşın, intihar edimlerinin öznelerin zihinlerindeki temsilleri iki intihar olayında da kendini açığa vurmaktadır.

Birincisi; tütüncülük iş kolunun ürettiği ölümcül üretim aracı olan tütün ilaçlarına olan yakınlık, alanın ürettiği *işçi habitusuna* sahip bireyler tarafından doğal olarak görüşmelerde sorun edilmemektedir. İkinci bir durum ise, intihar olgusu yapısal inşacı bir perspektifle ele alınırken, toplumsal yapılar ile zihinsel yapılar arasındaki Bourdieu tarafından keşfedilen ilişkilerin intihar olayının “psikolojist” ve “geleneksel” açıklama biçimlerin kökenine açıklama getirebilmesidir: Toplumsal alanda intihar olayının açıklanmasında toplumsal alanının neredeyse tüm bireylerinde hakim olan *doxa*’lar, (kanaatler) intiharların bireylerin psişik durumuna indirgenmesi bağlamında toplumsal alanı yeniden-üreten bireylerin (Beyağaç’ın ekonomik alanını ve özelde tütüncülük iş kolunu) inşa ettikleri alanın bu sorumluluğunun görmezden gelinmesine yol açmaktadır.

Beyağaç ilçesindeki diğer bir intihar olayıyla ilgili evinde bulunan tüfikle intihar eden K.Y.’nin oğlu H.Y. ile yapılan derinlemesine görüşmelerde, önceki intihar olayına ilişkin belli noktalarda öznelerin zihinlerindeki temsilleriyle ilginç benzerlikler

mevcuttur. İntihar eden bireyin yaptığı iş kollarından birini, kış aylarında Muğla'nın Milas ilçesinde yapıla gelen mevsimlik işçilik oluşturmuştur. İntihar eden bireyin uğraştığı diğer bir iş kolu ise Beyağaç ilçesinde yazın sürdürülen en yaygın iş kollarından biri olan tütüncülüktü. H.Y.'nin mevsimlik işçilik yaparken dengesini kaybettiğini açıkladığı K.Y.'nin intiharına ilişkin yorum ve öznel temsilleri, ekonomik alanın belirleyiciliğini dışlayan “geleneksel” ve “psikolojist” anlama tarzını yeniden üretmişti.

Tabi bizimle arası iyiydi, sorun yoktu. İşte ne olduysa pamuğa gittiğinde oldu işte. (yaz aylarında da tütünle uğraştığından bahsediyor). Sade toplamak için pamuğa amele olarak giderdi. İşçi olarak giderdi. İşte orada hocam bu. İşi *şeytan işi* oluyor dengeyi kaybetti. Ondan sonra sürekli buraya gelmezdi, buraya sürekli gelmeye başladı, gittiği yerden. Bir gün iki gün durar gelir. Öyle gide gele en sonunda, *geldiler* (delirdiğini ima ediliyor) Burda da biraz *dengesizlik* yaptı. Kimisi *köpek falan taşıladı* dediler, kimisi *yılan öldürdü* dediler. *Ordan kaynaklanıyor*. Yılan mı köpek mi bir şeyden bahsettiler. Ben tam olarak bilmiyorum da. (H.Y., 24, Fırıncı, Beyağaç/Denizli)

İntihar eden bireyin Beyağaç'ın ekonomik alanının temel iş kollarından biri olan tütüncülüğün yanı sıra ekonomik alanın en yaygın iş kollarından biri olan pamuk işçiliğiyle uğraşması, alanın nesnel güçlüklerini oluşturmaktadır. Beyağaç ilçesindeki çoğu köylünün ve intihar eden bireyin oğlu K.Y.'nin halk kültüründe süregelen geleneksel bir söylemle olayı yorumlama tarzı, önceki intihar olayına ilişkin üretilen öznel temsillerle benzerlikler içerir. Bireyin psikik süreçlerine indirgenerek açıklanması toplumsal alanı yeniden-üreten bireylerin inşa ettikleri alanın bu sorumluluğu görmezden gelmesine yol açmaktadır.

Beyağaç ilçesindeki derinlemesine görüşmelerden sonuncusu, bir süre maden işçiliğiyle uğraşıp, maden ocağının kapanması nedeniyle amelelik işleriyle uğraşan S.Y.'nin eşi A.Y. ile gerçekleştirildi. Eşinin istikrasız ve belirsiz iş yaşamına sahip olduğunu vurgulayan A.Y., eşinin sigortalı olmasına rağmen sigorta primlerinin ödenmemesi ve iş koşullarının belirsizliğiyle ilgili ölmeden önce getirdiği şikâyetlerden de bahsetmişti. Bunlara karşın intihar eden bireyin intihar nedenine ilişkin yorumsuz kalması, çalışılan iş kollarındaki ağır yüklerin bireylerin üzerinde yarattığı olumsuz etkilere alışkın bir yakınlıkla ilişkilendirilebilirdi.

Bir sıkıntısı bu bazı şey yapardı, iş bulamadım diye darlık yapardı kendi kendine. Başka bir sıkıntımız yoktu. O babamın bile satıp savuracak tarlası var ama bizim tarlamız, tokadımız yok derdi. Bizim ne sağlık sigortamız var ne tarlamız tokadımız var derdi. (A.Y., 31, Ev Hanımı, Beyağaç Denizli)

S.Y.'de kendi evinde bulundurduğu tüfek yoluyla intihar eden K.Y. ile aynı intihar şekline başvurmuştur. Aile yakınlarının *ekonomik alanın* yüksek düzeydeki ölümcül etkilerin farkında olduklarına ilişkin yorumlara yer vermemeleri “sudaki balık” benzetmesini kullanan Bourdieu'nun saptamasını yeniden hatırlatmıştır.

Beyağaç ilçesinin dışında derinlemesine görüşme gerçekleştirdiğimiz kırsal yerleşim birimlerinden biri de diğer kırsal yerleşim birimlerine göre yoğun nüfus potansiyeline sahip olan Tavas ilçesiydi. Yüzyıllar öncesine dayanan dokumacılık, terzicilik ve ayakkabıcılık zanaatlarının ya da bir diğer deyişle iş kollarının baskın olduğu bu ilçede, modern sanayinin ürettiği gelişmiş teknolojiye birçok kırsal alanda olduğu gibi adapte olunamadığından bu iş kolları çok küçük ölçeklerde faaliyet gösteren iş kollarına dönüşmüştü.

Tavas ilçesinde yapılan derinlemesine görüşme intihar eden A.K.'nin eniştesi A.B. ile gerçekleştirildi. Hayvan alım satımı işiyle uğraşan A.K., yüzyıllar öncesine dayanan terzicilik geleneğine mensuptur. Tavas'ta çok uzun yıllara dayanan bir geçmişe sahip olan ayakkabıcılık mesleğiyle uğraşan bir aileye sahip olduğunu vurgulayan aile yakını, intihar eden birey olan A.K.'nin, “cambazlık” olarak nitelediği yüksek riskli bir iş kolunda çalışmasını eleştirel biçimde anlatıyordu.

Hayvan alım satımı kazık değişimidir. Bizim evimizde 3 tane fincan var bak mesela bu fincanlara yerdeki kazık diyelim. Eğer ben senden bir hayvan aldıysam, senin fincanı aldım geldim buraya koduysam benimdir. İsterse o anda ölsün, isterse on misli paraya satalım(Hayvan için konuşuluyor). Bunların şartları böyledir. İcini dışını kimse bilmez. Cambazlığın usulü budur, kimse bilmez. Bizim büyüklerimizden duyduğumuz, mesela burada eveli bağlarda, burdaki hanlarda araba yok iken, hayvan kazık değişimi derlerdi(hayvanın bağlandığı kazığın değişmesinden geliyor). Ordan alıp buraya bağladın mı, o hayvan alanındır (A.B, 65, Emekli, Tavas/Denizli).

A.K., aile bireylerinin yüzyıllardır sürdürdüğü normal şartlarda durağan ve düşük riskli iş yapısına sahip olan terzicilik iş kolunun içine düştüğü yapısal/ekonomik güçlükler, *habitusuna* uygun düşmeyen bir *alanın* ağır stres ve iş yükünü yüksek ölçekli ekonomik açmazlarla yüz yüze geldiğinde çekmek zorunda kaldı. Bunun yanı sıra, görüşme yaptığımız bireyin, intiharın nedenine ilişkin getirdiği yorum da, önceki intihar yorumların çoğunda karşılaşılan *psikolojist bir indirgemeye* başvuruluyordu.

Çok hoştu çok da *girgindi* A.K.'nin çocukluğu hiç oğluna benzemezdi. Bak oğlu biraz sıkım duruyor. Çocuk biraz içine kapanık babasının tesirinden mi bilmem. Fakat babası çok girgindi çok, acayip girgindi. *Zaten onun kurbanı oldu.* Bazı işlerde biliyorsun ya çok dalmak da insanı

yüzmesini bilmiyorsan boğar, o duruma düştü. Nitekim böyle oldu bunun olayı. (A.B, 65, Emekli, Tavas/Denizli).

İntihar eden bireyin psişik yapısına gönderme yapan “girginlik” söylemi, intihar olayını önceki görüşmelerdeki bazı yorumlara benzer biçimde psikolojist bir düzeye indirgemıştır. Bütün olarak bakıldığında, kolektif bireylerin yeniden üretimiyle inşa edilen ekonomik alanın ürettiği yoğun iş kolları (hayvan alıp satımı gibi) ve ekonomik alanı oluşturan bireylerin içine düştüğü ekonomik açmazlar, intihar eden bireyin doğal olarak izole edildiği bir ekonomik ve kültürel alana taşıdı.

3.3.2. Denizli Kentinin Merkez Mahallelerinde İntihar Eden Bireylerin Aile Yakınlarıyla Yapılan Mülakat Görüşmelerinin Analizi

Denizli kent merkezine bağlı farklı mahallelerde ikamet eden dört bireyin intiharlarıyla ilgili aile yakınlarıyla görüşmeler gerçekleştirildi. Kırsal alanda derinlemesine görüşmelerin çoğunun Beyağaç toplumsal alanında gerçekleştirilmesi intihar olgusunu üreten ekonomik ve kültürel alanı paylaşımları nedeniyle intihar profilleri ve zihinlerdeki temsiller konusunda birçok ortak noktayı taşımalarını beraberinde getirmektedir.

Denizli ilinin kırsal yerleşim birimlerine karşıt olarak farklı sermaye yoğunlukları ve sosyo-kültürel profilleriyle kendi içinde de farklılaşmış bir toplumsal alanı temsil etmesi¹⁵, Denizli merkezindeki farklı *habituslara* sahip intihar eden dört bireyin intiharlarıyla ilgili öznel temsillerin üretilmesindeki farklılaşmayı da doğal olarak beraberinde getirmektedir.

Kentsel yerleşim bölgelerine kırsaldan yoğun göçlerin gerçekleştirildiği illerden biri olan Denizli'nin Muratdede mahallesinde, on altı yaşında intihar etmiş olan Y.A.'nın annesiyle derinlemesine bir görüşme gerçekleştirildi. Muratdede mahallesinin ayırt edici özelliklerinden biri, görece yoğun bir biçimde Güneydoğu'lu ailelerin ikamet ettikleri bir kent mahallesi olmasıdır.

¹⁵ Denizli kentinin sosyal mekanındaki farklılaşması konusunda bkz. (Ar1ı, 2009).

İntihar eden bireyin ölümünden altı sene önce babasını kaybettiği ve uzun yıllardır ailenin sürdürmekte olduğu ham deri imalatını eşinin kardeşleriyle yürütmekte olan annesinin ölen bireyin intiharına ilişkin ürettiği öznel temsillerin, aşiret gelini olması nedeniyle kendi *habitusuyla* yüksek düzeyde ilişkili olduğu keşfedilmiştir.

İntihar eden bireyin çocukluk döneminden itibaren ailenin toplu olarak sürdürdüğü ve yüksek ekonomik gelirler elde edildiği ham deri imalatı, bireyin karakterini ve eğilimlerini belirleyen mikro *ekonomik alanı* oluşturuyordu. Bu *ekonomik alan* içerisinde aşiret ailesi çocuğu olmanın yüklediği asil ve onurlu bir yaşantı ve statüyü sürdürme ideali, sonraki dönemlerde belli nedenlerden dolayı düşen ekonomik statü ve yol açtığı asalet kaybının, intihar eden bireyin içinde yetiştiği kültürel alanda inşa edilen habitusuyla çelişkili bir durum doğuruyordu.

Görüşme yapılan D.A.'nın da aile bireyinin intihar sürecine ilişkin ürettiği söylemler bu alanın kurucu ilkeleri tarafından açıkça belirleniyordu.

Benim çocuklarım varlık içinde büyüdüler. Yokluk nedir bilmezlerdi. Param eşimin kardeşlerinde kaldı. Bunu kendim isteyerek yaptım. Çocuğum askere gidip geldikten sonra malına mülküne sahip çıksın düşüncesi vardı.. Çok iyiydi benim eşimin konuştuğu yerde babası bile susardı. Bir ağırlığı vardı yani korkuyorlardı. Eşime saygı gösteriyorlardı. Oğlum eşim öldükten sonra düştüğümüz duruma karşı mücadele etmedi. Oğlum benim kadar cesaretli çıkmadı Kızımın düğünü oldu, ben hatta ona söyledim uyardım. Oğlum biz kız evlendiriyoruz. Erkek kardeşini evlendirmiyoruz. Bu bize yakışmıyor yapma. Gitti işte şu kadar dolar, para savurdu. Yapma dedim. Yakışmıyor bize sonuçta hani. Erkek kardeşin olsa başka. O da benim abim dedi. *Yani babası gibi olmak istiyordu hep. Sürekli paraları olsun.* (D.A, 40, Ev Hanımı, Muratdede/Denizli)

İntihar eden bireyin ölümünden sonra ellerindeki ekonomik sermayenin çoğunu eşinin kardeşlerine devreden aile, bir süre sonra eşinin ailesinin girdiği ekonomik sorunlardan doğrudan etkilenmişti. İntihar eden bireyin ailesinin en büyük erkek üyesi olması ve ekonomik sorunları çözebilecek bir formül üretememesi, intihar eden bireyi ailenin içine düştüğü *onur kaybını*, yetiştirilme tarzının inşa ettiği *habitusla* kendisine mal etmesine neden olan temel sosyal belirlenimi ortaya çıkarmıştı.

15-24 yaş aralığı döneminde intihar eden bir diğer birey olan E.T.'nin intihar olayının kısa bir süre önce gerçekleşmesi, intihar eden bireyin ebeveynlerinden birinin yüksek dereceli sağlık probleminde sahip olması faktörünün de eklenmesiyle okul arkadaşı Y.Ş. ile görüşülmesi kararına yol açtı.

İntihar eden bireyin okuldaki intiharının en yakın tanıklarından biri olan Y.Ş.'nin intihar eden arkadaşının kişilik profili ve aile yapısıyla ilişkili yorumları ve ürettiği öznele temsiller, intihar eden bireyin hem psikişik süreçlerine odaklanan psikolojik hem de intihar olayının anlaşılmasını sağlayan aile odaklı bir sosyolojik yorumlama tarzına gönderme yapıyordu.

Görüşme boyunca ailesinin muhafazakâr kişilik profiliyle çok zıt bir profili temsil ettiğini vurgulayan Y.Ş. şunları aktardı:

E.T çok deli dolu böyle şen şakrak bir arkadaştı. Güldürmeyi ve gülmeyi de severdi. Yani eğlenceli bir adamdı. Onunla olduğunuz zaman sıkılmazdınız. Etrafındakileri eğlendirirdi. Kendisi de eğlenirdi, bunun içerisine katılırdı. Aslında, bu hayatta, *en son intihar edecek* insanlardan biriydi. Onu tanısanız böyle şey yapmaz derdiniz. Azimli bir kişiliği vardı. Azmederdi. Yenilgiyi hazmetmezdi. Özelliklerinin çoğunu zaten oynadığımız takımda kazandığımız ya da kaybettiğimiz maçlarda gördüm. Hırslı bir çocuktuk, kafasına hani bir şey koyduğu zaman başarmayı isteyen, başarmak için oldukça da çalışan biriydi. Çalışkandı bu noktada. İnsanlarla ilişkileri çok iyiydi. Çok sosyal bir çocuktuk. Hayata olumlu bakardı. Yani karşılaştığı zorluklarda, ya nasıl olsa bir çözüm bulunur derdi Kafasına öyle her şeyi çok takmazdı yani olur gider, yolu bulunur diyen biriydi. Olumlu bakardı hayata, pozitif bakardı. Eğlenmeyi severdi düşküdü buna... Ailesinin tasvip etmediği hareketleri yapıyordu. Bundan dolayı çatışma içerisindediler. O yaz şey demişti bana; "İşte babam abime gösterdiği ilginin onda birini bana gösterse bu halde olmazdım" falan filen demişti. Ondan sonra hani liseye giriş sınavında iyi bir puan yapıp gitmeyi istemesinin sebebi buydu aslında. Hani ekonomik boyuttan ya da aile düzeni konusunda hiçbir rahatsızlıkları yoktu onların. Yani ailesinde kavga gürültü olmazdı. Ekonomik durumları iyiydi ama dediğim gibi babasıyla çok fazla çatışıyordu, yaptıklarından, zevklerinden dolayı. Yaşam görüşünden, bakış açısından dolayı. (Y.Ş, 17, Öğrenci, Merkez/Denizli)

Görüşülen bireyin intihar eden bireyin duygusal ve toplumsal ilişki derecesi ve yoğunluğuna ilişkin olarak ürettiği öznele temsiller, intihar eden bireyin ailesi dışında yaşadığı toplumsal çevrenin oluşmasında katkısı olduğu *habitusuna* işaret ediyordu. Bireyin psikişik ve sosyal-psikolojik yapısını referans alarak intihara ilişkin öznele temsiller üretmesinin yanı sıra, baba özelinde bireyin yaşadığı yaşam tarzı/değer çatışması, bireyi intihara götüren yapısal sorunları da açığa çıkarmıştı.

Denizli merkez mahallesindeki bir diğer derinlemesine görüşme Ö.O.'nun eşi H.O. ile gerçekleştirildi. Görüşmeyi gerçekleştirdiğimiz H.O., diğer derinlemesine görüşmelerle karşılaştırıldığında intihar eden bireyle ilgili çok daha geniş içerikli bir yorumlama içerisinde bulundu. Eşinin aile yapısından, sık değiştirdiği işlerine, iş yaşamındaki istikrarsızlık kaynaklı evi terk etme alışkanlığından, bu terk etmelerden

birine denk gelen küçük yaştaki oğlunun zehirlenerek ölmesine kadar ayrıntılı olarak yorumladı.

İş alanı içerisinde istikrarsız bir işçi profili sergileyen intihar eden bireyin, bu karakteristik tutumunu şu şekilde yorumladı.

Kendisinin birçok mesleği vardı. Kasaplık yapıyordu. Makine operatörlüğü yapıyordu tekstildi. Gittiği iş yerlerinde arkadaşlarıyla, patronuyla sorunlar yaşayıp geliyordu. Çok iş değiştiriyordu. Ben ona hep destek olmaya çalışıyordum. Değiştir ama yeter ki bul işini diyordum. Çünkü kiramız oluyordu ve çocuğumuz doğmuştu. Bu istikrarsızlığı bence kendi yapısından. Değiştirdiği iş yerlerini not alıyordum. O emir almaktan pek hoşlanmıyordu. Hani haksızlığa dayanamıyordu. (H.O, 30, Hastane Personeli, Merkez/Denizli)

Eşinin yorumlamalarına göre Ö.O.'nun iş alanı içerisinde kendi karakteristik tutumlarından vazgeçmemesinden dolayı istikrarsız bir profil sergilemesi, evinden sürekli kaçan ve sorunlarla yüz yüze gelmeyen bir tipi de oluşturmuştu. İş yerindeki sorunlardan dolayı intihar eden birey, evden kaçma alışkanlığını da sürekli yineliyordu. İntihar eden bireyin bu alışkanlıklarından birinde oğlunu kaybetmesi H.O'ya göre eşinin intihar etmesindeki ayırt edici olayı temsil ediyordu. Bu süreçten sonra sürekli olarak kendini öldüreceğini yinelemesi, kendisinin sebep olduğunu düşündüğü ölümden dolayı intihara ilişkin bir eğilim üretmesine de zemin hazırlamıştı. Eşinin intihar etmeden önce kendisiyle yaptığı diyalog, intiharının nedenine ilişkin intihar eden bireyin duyduğu derin duygusal krizi de açığa vuruyordu.

Ben vicdan azabı duyuyorum. Ben sizi nasıl bıraktım. Ben olsaydım o dumanı fark ederdim” dedi. Eşim geceleri kalkıp ağlıyordu ben uyurken. Bir gün kalkmıştı. Oğlumun kıyafetlerinin içine pamuk doldurmuş. “Oğlum benim” diye. Bende iyice korkmaya başladım. Çünkü hastalanmaya başlamıştı. Bana “balkondan atlayalım ikimizde oğlumuzun yanına gidelim” diyordu. (H.O, 30, Hastane Personeli, Merkez/Denizli)

İntihar eden bireyin iş alanı içerisinde iş yaşamının hiyerarşik yapısına uygun bir tavır sergileyemeyen bir işçi profili sergilemesinin yol açtığı aile içi sorunlar intihar sürecinin temel oluşturucu zeminine işaret etmişti. İş alanındaki istikrarsızlığın yol açtığı sorunlara bir çözüm yolu olarak ürettiği evden kaçma alışkanlığının dolaylı olarak çocuğunun ölümüne de yol açması, intihar eden bireyin zihninde suçlu ve sorumluluklarından kaçan bir baba profiliyle karşı karşıya getirmişti.

Önceki intihar yakınlarıyla gerçekleştirilen görüşmelerden farklılaşan bir intihar olayının yorumlandığı bu görüşmenin en ayırt edici özelliği, intihar nedeninin açık olduğu bir durumu temsil etmesidir. Eşi H.O.'nun intihar eden bireyle ilgili ürettiği yorumlar ve öznel temsiller ilk olarak, iş alanının dayattığı hiyerarşik yapı ve iş etiğiyle örtüşmeyen bir *işçi habitusuna* işaret etmektedir. İkinci olarak ise, bu *işçi habitusunun* sorunlardan kaçmaya yönelik bir profili sergilemesi, intihar olayının temel sosyal belirleyicilerini ortaya çıkarmaktadır.

Denizli kent merkezinde sürdürülen derinlemesine görüşmelerin sonucunu Denizli'nin işadamlarından biri olan O.N.S.'nin amcasının oğlu İ.S. ile gerçekleştirdik. Demirci bir aile geleneğine sahip olan O.N.S. toplumsal tabakalaşma içerisinde üst bir sınıfsal profili temsil etmekle beraber İsviçre ve Amerika'daki öğreniminden dolayı *kültürel sermayesinin* yoğunluğu açısından da kendi kuşağındaki aile üyelerinden farklılaşıyordu.

Görüşmeyi gerçekleştirdiğimiz İ.S.'nin aile içerisinde O.N.S.'in çocukluk evresindeki yetiştirilme tarzı, yaşamının ileriki dönemlerinde bir işadamı olarak farklı inançlara olan ilgisi, yetiştirilme tarzı ve geleneksel inanç öğretilerinin dışında angaje olduğu inançlara ilişkin yorumları, eğitim geçmişi, ailenin *habitusuna* zıt bir habitusa sahip bir birey profilini doğurmuştu.

1980 öncesi sağ muhafazakâr kurumlar içerisinde yetişerek reel politikayla ilgilenmiş ve uzun yıllar ticaretle uğraşmış olan İ.S.'nin, intiharla ilgili ürettiği yorumlar ve öznel temsiller ayrıntılı biçimdeydi.

O.N.S. bizim aileden çok farklı. ailemizin diğer fertlerinden farklı olarak çok steril bir ortamda yetişti. Yani, savunmaya, dışa dönük değildi. Yani kız çocuğu gibi derlerdi eskiden. Ama davranışları feminen olduğu için değil. İş hayatında belki onu intihara götüren temel sebep bu. Biz mesela intiharında şunun için şok olduk. Bizim ailede asla intihar eden olmaz, mümkün değildi etmez adam. (İ.S, 52, Emekli, Merkez/Denizli)

İ.S., ailenin diğer üyelerinden farklı ve değişik mizaç ve yönelime sahip olan işadaminin intiharını psiko-sosyal yapısıyla bağdaştıran yorumlar üretiyordu. İşadaminin girdiği mali açmazlar karşısında işyerini yaşatmaya yönelik bir çaba olarak gördüğü intiharına ilişkin şu yorumları getirdi.

Ben dedi aradan çekileyim, işyerim yaşasın. Bak karısı da aynı şeyi söyledi öldüğü gün. “İşyerine hayatını verdin, şimdi canını veriyorsun” dedi. Çünkü karısıyla yan yana koyuldu bu işe. Bakın karısı onun psikolojisini nasıl biliyor. Dedi ki hayatını verdin işyerine. Canını vermekten de çekinmedin işyerin için. Yani esas ben aradan çekilsem işyeri belki yaşar. (İ.S, 52, Emekli, Merkez/Denizli)

Farklı yetiştirilme tarzı olan, ayırt edici bir kültürel sermaye profilini temsil eden ve geleneksel inanç dairesinin dışındaki tarikatlarla da eklemlenen iş adamının intiharı, bireyin yakınları tarafından şirketin hayatta kalabilmesi için gerçekleştirdiği idealist bir hamleyi temsil etmiştir. Ekonomik alanın yüksek düzeyli riskleri bu alanı inşa eden ve yeniden üreten aktörler tarafından bilinmesine karşın, ekonomik alanın dayattığı rasyonalitenin dışında kendine has bir yaşam tarzını temsil etmesi, işadaminin ekonomik alanın kurallarına karşı mücadele edememesinin yapısal zeminini oluşturmaktadır.

3.3.3. Derinlemesine Görüşmelerin Genel Değerlendirmesi

İntihar olgusunun bütünsel ve ilişkisel bir araştırma mantığı içerisinde ele alınmasına imkan veren epistemolojik pozisyon, toplumsal olguların nesnel/yapısal belirleyicilerinin yanı sıra, bu nesnel yapısal belirleyicileri yeniden üreten öznel temsilleri açığa çıkarılmasını zorunlu kılar. Araştırma evrenimiz olan Denizli ilinde, kırsal yerleşimler ve kent merkezlerinde intihar eden dokuz bireyin aile yakınlarıyla derinlemesine görüşme yapılmıştır.

Kırsal ve kentsel intiharlara ilişkin gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerde şu değerlendirmeler yapılabilmektedir:

1. Kırsal alanda gerçekleştirilen görüşmelerde, intihar eylemlerine ilişkin geliştirilen öznel temsillerde intihar eylemleri “psikolojist” veya “geleneksel” anlama/açıklama biçimlerine indirgenerek, toplumsal yapıların belirleyiciliği görmezden gelinmiştir.
2. İntihar eylemlerinin toplumsal alanın genelinde yaygın olan psikolojik ve geleneksel doxa’larla (kanaatlerle) açıklanma biçimleri, intihar eylemini bireyin kendi psişik süreçleri veya geleneksel yapısına yükleyerek toplumsal yapıların temel belirleyiciliğini devre dışı bırakmaktadır.

3. İndirgemeci yaklaşım, bu çalışmada en önde gelen kamu sağlığı problemi olarak konumlandırılan intiharların altındaki sorumluluktan, yani kamunun/devletin sorumluluğunun gözden kaçırılmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, başlıca kamu sağlığı problemlerinden olan intihar eylemlerine ilişkin sürdürülebilir sosyal politikaların geliştirilmesinin de önü tıkanmaktadır.
4. Kırsal kesimdeki en yaygın iş kollarından biri olan tütüncülük iş kolunda kullanılan öldürücü ilaçlar, intihar eylemlerinde yoğun biçimde kullanılan bir üretim aracıdır.
5. Kırsal kesimdeki bireylerin Bourdieu'nun "sudaki balık" örneğinde olduğu gibi habituslarında içselleştirdikleri alanın öldürücü etkilerinin farkında olmamaları ve bunu öznel temsillerde dillendirmemeleri, bu üretim alanını yeniden üreten kırsal kesimdeki bireylerin alanla girdikleri *ontolojik suç ortaklığıyla* doğrudan ilişkilidir.
6. İntihar eylemlerinde kullanılan öldürücü kimyevi maddelerin ve ateşli silahların kullanılmasının sıklığı, bireylerin yaşam alanlarında kullandıkları (avcılıkta, ekinin korunması için zararlı hayvanlardan korunmada vb.) üretim araçlarıyla doğrudan ilişkilidir.
7. Bireylerin yaşam alanları içerisinde sürekli olarak kullandıkları veya kullanmak zorunda kaldıkları üretim araçlarının ölümcül etkilerinin farkında olmaları, intihar girişiminde bu üretim araçlarını kolaylıkla kullanabilmelerini beraberinde getirmektedir.
8. Kentsel alanın birbirinden farklılaşmış ve karmaşıklaşmış nüfus yapısı ve sermaye tipleri, kırsal alandaki intihar eylemlerindeki birbirine benzer intihar profillerine karşıt biçimde birbirlerinden farklılaşabilmektedir.

9. Kentsel alanın kültürel ve sınıfsal katmanlılığının farklı *habitusları* üretmesi, intihar eylemlerini de doğrudan etkilemektedir. Örneğin, çalışmamızda aşirete ait onur/şeref duygusuyla yetişmiş birinin *habitusuna* karşın, sosyo-ekonomik olarak üst sınıfa, ayırt edici bir kültürel sermayeye ve geleneksel öğretinin dışındaki marjinal gruplara eklemlenen bir işadaminin *habitusu*, bu farklılaşmanın bir ürünüdür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İntihar eylemleri, bireylerin toplumsal alanda sosyal bedenlerine yönelik geliştirdikleri en üst düzeydeki tehditlerden birini oluşturmaktadır. Kamu sağlığı sorunları (tüberküloz, aids, trafik kazaları, savaş vb.) arasında yer alan intihar eylemleri, dünya ölçeğinde diğer kamu sağlığı sorunlarının çoğunun ötesine geçmiş bir tehdit eğilimi içerisindedir. İntihar eylemleri üzerinde yapılan çalışmaların çoğunun, özellikle “psikiyatri” ve “psikoloji” disiplinlerinin içinde olması, intihar olgusunun salt psikiyatrik ve psikolojik bir araştırma nesnesi olarak kavranabileceğine ilişkin epistemolojik bir hatayı içerir. İntihar eylemlerinin sosyolojik bir nesne olarak inşa edilmesi, toplumsal gerçekliğin “karmaşıklık” ve “kaos” görünümünün altında yatan düzenli sosyal kalıpları/örüntüleri ilişkisel ve bütünsel bir perspektifle keşfedilmesini zorunlu kılmaktadır. İntihar olgusunun psişik süreçlere indirgenerek açıklanması, bir kamu sağlığı problemi olarak toplumsal alan içerisinde düzenli olarak meydana gelen intihar eylemlerinin arkasındaki sosyal belirleyicilerin görmezden gelinmesine neden olmaktadır. İntihar eylemlerinin sosyal bir olgu olarak ele alınmaması, kamunun/devletin intihar eylemlerinin önlenmesine ilişkin bir sosyal politika/sorumluluk geliştirememesinin temelini oluşturmaktadır.

Çalışmamızda, intihar olgusu hem nesnel/yapısal toplumsal olguların belirleyiciliği çerçevesinde, hem de bu yapıları yeniden üreten veya dönüştüren öznel temsiller aracılığıyla ele alınmıştır. Çalışmamızın odak noktası, Denizli mikro sosyal uzayındaki intihar eğilimlerinin sosyal belirleyiciliklerini keşfetmek olsa da, Denizli ilinin içinde pozisyon tuttuğu Türkiye illerinin 1985-2007 zaman serisindeki intihar evreni de bütünsel ve ilişkisel bir araştırma tekniği olan mütekabiliyet analizi (correspondence analyze) ile keşfedilmiştir.

1985-2007 Türkiye intihar evreninde Muğla ili, 2002 yılında en ayırt edici/tekil intihar profilini temsil etmiştir. Manisa ili ise, 1990 yılında ayırt edici/tekil profili temsil etmiştir. Benzer intihar kalıplarını/örüntülerini temsil eden Ordu-Van/tekil il kümesi, 2005-2006 yıl kümesinde ayırt edici intihar profillerini temsil etmişlerdir. Denizli ili, toplam otuz üç ille benzer intihar profiline sahip olduğu 2003 yılında ayırt edici bir biçimde öne çıkmıştır.

1985-2005 Ege Bölgesi intihar evreninde Muğla ili, 2002 yılında en ayırt edici/tekil intihar profilini temsil etmiştir. Manisa ili 1989-1990 yıl kümesinde ayırt edici/tekil intihar profilini temsil ederken; Denizli ili, 2006-2007-2008 yıl kümesinde ayırt edici/tekil intihar profilini temsil etmiştir.

Bu makro intihar evreninin keşfedilmesinin yanı sıra, Ege Bölgesi'nin 1985-2008 zaman serisindeki makro intihar eğilimleri ortaya çıkarılmıştır. Bu iki makro intihar evrenindeki intihar eğilimleri, ilişkisel ve bütünsel bir perspektifle keşfedildikten sonra, Denizli mikro sosyal uzayına odaklanarak, 2002-2009 zaman serisinde merkez mahallelerin meslek gruplarına göre intihar eğilimleri keşfedilmiştir.

Bu keşifle, merkez mahalle kümelerinin meslek kollarının her birinin ayırt edici intihar profillerini temsil ettiği bulgulanmıştır. Merkez mahalle kümeleri ve ayırt edici intihar profilleri şu şekildedir: Aktepe , Alparslan, Anafartalar, Asmalıevler, Esentepe, EskiHisar, Lozan Cad., Musa, Siteler, Uçancıbaşı ve Yeşilyurt mahalle kümesi, işçi meslek grubunda ayırt edici bir intihar profilini temsil etmiştir. Çamlık ve Feslikan mahalle kümesi, öğrenci grubunda ayırt edici bir intihar profilini temsil etmiştir. Dokuzkavaklar, İlbadı ve Merkez mahalle kümesi, ev hanımları grubunda ayırt edici bir intihar profilini temsil etmiştir. Bakırlı, Barbaros, Cumhuriyet, Dükkanönü, Fatih, Kuşpınar ve İncilipınar mahalle kümesi, belirsiz iş kollarındaki meslek grubunda ayırt edici bir intihar profilini temsil etmiştir. Ankara, Gümüşçay, İstiklal, Kavakbaşı, Kiremitçi, Merkez Efendi, Meska, Pamukkale Yolu, Saltak ve Topraklık mahalle kümesi, işçi meslek grubunda beklenenin üzerinde bir yoğunluğu temsil etse de ayırt ediciliği bulunmamaktadır. 15 Mayıs, Değirmenönü, Muratdede ve Saraylar mahalle kümesi, işsizlerin grubunda ayırt edici bir intihar profilini temsil etmiştir. Deliktaş, Günbattı, Sevindik, Yenimahalle mahalle kümesi, serbest işlerde çalışan meslek gruplarında ayırt edici bir intihar profilini temsil etmiştir. Hürriyet ve Sümer mahalle kümesi, kendi hesabına çalışan meslek gruplarında ayırt edici bir intihar profilini temsil etmiştir. Atalar, Çamlaraltı, Esmâ H. Cami, Gürpınar, Hallaçlar ve Yenişehir mahalle kümesi, emekli grubunda ayırt edici bir intihar profilini temsil etmiştir. Bahçelievler, Çaybaşı, Sami Türel mahalle kümesi ve Atakent, Gürcan, Kirişhane, M. Akif Ersoy mahalle kümesi, memur meslek grubunda ayırt edici yoğunlukları temsil etmiştir.

Çalışmamızın yapısal kısmının yanında, Denizli ilinde son on yıl içerisinde intihar etmiş dokuz bireyin aile yakınlarıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilerek, yapıları (çalışmamızda intihara zemin hazırlayan toplumsal alanın yapıları) yeniden üreten öznel temsiller açığa çıkarılmıştır. Denizli ilinin merkez mahallelerinde ve kırsal yerleşimlerinde derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Kırsal alanda gerçekleştirilen görüşmelerde, tütüncülük iş kolunun doğal olarak üretim alanında bulundurduğu üretim araçlarından en önde geleni tütün ilaçlarıdır. Tütüncülük iş kolu, kırsaldaki bireylerin hem gündelik yaşamlarının ayrılmaz bir parçasını oluşturmakta hem de intihar eylemlerinde tütün ilaçlarının yaygın olarak kullanılmasına zemin hazırlamaktadır. Kırsal alanda yaşayan bireylerin intihar eylemlerine ilişkin geliştirdikleri öznel temsillerde, Bourdieu'nun "sudaki balık" örneğinde olduğu gibi tütün ilaçlarının ölümcüllüğünü içselleştirdikleri açığa çıkarılmıştır. Bourdieu'nun, alanla, bireylerdeki tarihsel ve toplumsal bir yatkınlık sistemi olan habitus arasında ontolojik bir suç ortaklığı kurması, alanı (tütüncülük iş alanı) üreten ve yeniden üreten bireyler arasındaki ilişkiye karşılık gelmektedir. Bunun yanı sıra, intihar eylemlerinin genelde "psikolojist" ve "gelenekselci" söyleme indirgenerek anlaşılması ve açıklanması, sosyal belirleyiciliklerin ihmal edilmesine ve intihar eylemlerini düzenli olarak üreten sosyal yapının gözden kaçmasına neden olacaktır.

Kentsel alanın sınıfsal ve kültürel olarak birbirinden farklılaşmış yapısı, intihar eden bireylerin sınıfsal ve kültürel profillerinde de kendini açığa çıkartmaktadır. İntihar eyleminde bulunan bireylerin ve aile yakınlarının toplumsal tabakalaşmadaki konumları ve kültürel arka planları, intihar eylemlerinin anlaşılmasına izin vermektedir. Geleneksel örgütlenme biçimlerinden olan "aşiretin" empoze ettiği "asalet" ve "onurluluk" duygusunun ürettiği intihara karşın, üst sınıfa ait ayırt edici bir kültürel sermaye ve geleneksel öğretinin dışındaki marjinal gruplara eklenen bir işadammının intiharı, intihar eylemine ilişkin farklılaşmış *habitus*ları temsil etmektedir.

Çalışmamızda, bir kamu sağlığı sorunu olarak konumlandırılan intihar olgusu, Bourdieu'nun epistemolojik tutumu olan yapısal-inşacı bir perspektifle ilişkiyel ve bütünsel olarak inşa edilmiştir. Çalışmamızın sınırını/odak noktasını oluşturan Denizli ili, Türkiye makro intihar evrenindeki pozisyonu gereği, intihar eğilimlerinde artışa geçen riskli bir profili temsil etmiştir.

Bu çalışmayla; Denizli ilindeki tamamlanmış (ölümle sonuçlanmış) intihar eğilimleri ve bu eğilimlerin sosyal belirlenimleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. İlgili kamu kurumları ve sosyal bilimcilerin iş birliğiyle hem geçmiş intihar vakalarında ölen bireylerin aile üyelerine yönelik hem de gelecekteki olası intihar eylemlerinin önlenmesi ve azaltılmasına ilişkin sosyal politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Denizli ili özelinde gerçekleşmiş intihar eylemlerinde intihar eden bireylerin arkasında kalan aile üyelerine ve gelecekteki olası intihar eylemlerinin minimum düzeye çekilmesine yönelik kamu kurumları ve sosyal bilimcilerin işbirliği içerisinde üretebileceği sürdürülebilir “sosyal politikaya dair öneriler” şu şekilde sıralanabilir:

1. Çalışmada bir kamu sağlığı problemi olarak algılanan ve savunulan intihar eylemlerine ilişkin ortaya çıkarılan bulguların, kamu kurumlarıyla (başta Denizli İl Valiliği, Denizli İl Emniyet Müdürlüğü) paylaşılması ve müzakere edilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra intihar eylemlerine ilişkin *sürdürülebilir sosyal politikalar* geliştirilmesinin maddi alt yapısının oluşturulabilmesi için, işbirliği içerisinde bir “intihar önleme komisyonu” kurulması gerekliliği vurgulanmalıdır.
2. Kurulabilecek olası intihar önleme komisyonunun bilimsel danışmanlığı ve koordinatörlüğünü Pamukkale Üniversitesi Sosyoloji Bölümünün üstlenmesi, sürdürülebilir sosyal politikaların bilimsel bir zeminde ele alınmasını da beraberinde getirecektir.
3. Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda Denizli kırsalında yoğun bir iş kolu olarak sürdürülen ve intihar eylemlerinde çok sık kullanılan bir üretim aracı olarak tütün ilaçlarının öldürücü etkilerinin asgari düzeye çekilmesi için Sağlık Bakanlığı, Denizli İl Sağlık Müdürlüğü ve Denizli Tarım Müdürlüğü ile eşgüdümlü bir çalışma yapılması gerekmektedir.
4. Denizli kırsalında ekinlere zarar vermemesi amacıyla yabancı hayvanlara karşı kullanılan ya da bir geçim kaynağı olarak icra edilen avcılıkta bir üretim aracı olarak kullanılan ateşli silahların, gerekli yasal denetimden ve

belli sağlık kontrollerinden geçirildikten sonra, kırsal kesimdeki bireylere tedarik edilmesi daha sağlıklı sonuçlar verebilir. Çünkü, ateşli silahlar belli nedenlerden dolayı kırsal kesimde yaygın olarak kullanıldığı için intihar eylemlerinde de ilk düşünölen intihar araçlarından birini oluşturmaktadır.

5. Denizli'nin kırsal kesiminde çalışan bireyler ile intihar konusunda uzmanlaşmış sosyologlar tarafından iş koşullarının yarattığı olumsuz etkilerin açığa çıkarılması için belli periyotlarla derinlemesine görüşmeler yapılması ve olası tehditlerin ortaya çıkarılarak ilgili kuruluşlarla işbirliği içerisinde olumsuz etkileri giderici önlemlerin alınması gerekmektedir.
6. Kırsal kesimde yaşayan ve özellikle tütöncölük, pamuk işçiliği, madencilik ve avcılıkla uğraşan bireyler ile sosyologlar başta olmak üzere psikolog ve psikiyatristlerin görüşmeler yapması ve oluşturdukları raporlar doğrultusunda intihara eğilimli bireylerin denetim altına alınması gerekmektedir. Böylelikle söz konusu kişilerin geniş çaplı rehabilitasyonu için belli başlı kamusal stratejiler ortaya konabilir.
7. Kırsal kesimde yaşayan bireylerin icra ettikleri iş kollarının bedene yönelik oluşturduğu zararlı etkilerin nelere yol açabileceği konusunda kırsal kesimdeki bireyler ile uzmanların denetiminde bilgilendirici toplantıların düzenlenmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra bu bilim kurulunun kırsal kesimdeki eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere de, kullanılan öldürücü üretim araçlarıyla ilgili bilgilendirici toplantıların yapılması gerekmektedir.
8. Kırsal kesimde yaşayan ailelerin çocukları küçüklüklerinden itibaren aileleri tarafından çalıştırıldıkları için öldürücü etkisi bulunan üretim araçlarıyla (tütün ilacı, tüfek vb.) yüz yüze gelmektedir. Genellikle eğitimleri yarıda bırakılan bu yaştaki çocukların olası tehlikelerden uzak

tutulması için Denizli İl Valiliği, Denizli Belediyesi ve İlçe Belediyeler tarafından saptanması gerekmektedir. Bu profildeki çocukların eğitimlerine devam etmeleri için gerekli bursların bahsedilen kuruluşlar tarafından sağlanması gerekmektedir.

9. Denizli ilinin merkez mahallelerinin nüfus yoğunluğu, göç, çok katmanlı sınıfsal ve kültürel yapısı intihar eylemlerine ilişkin sürdürülebilir sosyal politikaların gerçekleştirilmesinin ilk bakışta güçleştirse de, çalışma bağlamında merkez mahalle kümelerinde meslek gruplarının düzenli bir biçimde belli mahalle kümelerinde ayırt edici yoğunlukta olması avantaj olarak görülmektedir. Memurların, emeklilerin, işçilerin, işsizlerin öğrencilerin vb. sosyal kategorilerdeki bireylerin belli mahallelerde ayırt edici intihar eğiliminde olması, odaklanılacak bölgenin hangi mahalleler olduğunun da bilgisini bizlere vermektedir. Dolayısıyla bu mahalle kümelerindeki bu sosyal kategorilere odaklanması ve bahsedilen bilim kurumu tarafından derinlemesine görüşmeler yapılarak temel sorunların çözümüne gidilmelidir.
10. Denizli merkez mahallelerdeki ilköğretim, lise ve üniversitede okuyan öğrencilere Pamukkale Üniversitesi Sosyoloji Bölümüne periyodik olarak intihar eğilimlerini saptayabilecek belli ölçek testler uygulanmalıdır. Ortaya çıkan bulgular ışığında da sosyoloji bölümü tarafından Denizli İl Valiliği başta olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bir rapor olarak sunulmalıdır.

KAYNAKLAR

I- Birincil Kaynaklar

- Devlet İstatistik Enstitüsü (1986). *İntihar İstatistikleri 1985*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1987). *İntihar İstatistikleri 1986*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1988). *İntihar İstatistikleri 1987*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1989). *İntihar İstatistikleri 1988*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1990). *İntihar İstatistikleri 1989*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1991). *İntihar İstatistikleri 1990*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1992). *İntihar İstatistikleri 1991*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1994). *İntihar İstatistikleri 1992*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1995). *İntihar İstatistikleri 1993*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1996). *İntihar İstatistikleri 1994*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1996). *İntihar İstatistikleri 1995*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1998). *İntihar İstatistikleri 1996*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1999). *İntihar İstatistikleri 1997*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (2001). *İntihar İstatistikleri 1998*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (2001). *İntihar İstatistikleri 1999*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (2002). *İntihar İstatistikleri 2000*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (2003). *İntihar İstatistikleri 2001*, Ankara.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (2004). *İntihar İstatistikleri 2002*, Ankara.
- Denizli İl Emniyet Müdürlüğü (2010). *Denizli İli İntihar İstatistikleri 2002*, Denizli.
- Denizli İl Emniyet Müdürlüğü (2010). *Denizli İli İntihar İstatistikleri 2003*, Denizli.
- Denizli İl Emniyet Müdürlüğü (2010). *Denizli İli İntihar İstatistikleri 2004*, Denizli.
- Denizli İl Emniyet Müdürlüğü (2010). *Denizli İli İntihar İstatistikleri 2005*, Denizli.
- Denizli İl Emniyet Müdürlüğü (2010). *Denizli İli İntihar İstatistikleri 2006*, Denizli.
- Denizli İl Emniyet Müdürlüğü (2010). *Denizli İli İntihar İstatistikleri 2007*, Denizli.
- Denizli İl Emniyet Müdürlüğü (2010). *Denizli İli İntihar İstatistikleri 2008*, Denizli.
- Denizli İl Emniyet Müdürlüğü (2010). *Denizli İli İntihar İstatistikleri 2009*, Denizli.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2006). *İntihar İstatistikleri 2003*, Ankara.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2007). *İntihar İstatistikleri 2004-2005*, Ankara.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2008). *İntihar İstatistikleri 2006*, Ankara.

Kişisel Görüşmeler

- A.K.'nin Eniştesi A.B. (11 Ocak 2010). "A.K.'nin İntiharı" konusunda mülakat görüşmesi, Denizli.
- E.G.'nin Babası M.G. ve Abisi A.G. (22 Ocak 2010). "E.G.'nin İntiharı" konusunda mülakat görüşmesi, Denizli.
- E.T.'tin Arkadaşı Y.Ş. (9 Mart 2010). "E.T.'nin İntiharı" konusunda mülakat görüşmesi, Denizli.
- H.Y.'nin Annesi G.Y. (22 Ocak 2010). "H.Y.'nin İntiharı" konusunda mülakat görüşmesi, D K.Y.'nin Oğlu H.Y. (22 Ocak 2010). "K.Y.'nin İntiharı" konusunda mülakat görüşmesi, Denizli.
- O.N.S'nin Amcasının Oğlu İ.S. (29 Ocak 2010). " O.N.S.'nin İntiharı" konusunda mülakat görüşmesi, Denizli.
- Ö.O.'nun Eşi H.O. (10 Şubat 2010). " Ö.O.'nun İntiharı" konusunda mülakat görüşmesi, Denizli.
- S.Y.'nin Eşi A.Y. (22 Ocak 2010). "S.Y.'nin İntiharı" konusunda mülakat görüşmesi, Denizli.
- Y.A.'nın Annesi D.A. (15 Ocak 2010). " Y.A.'nın İntiharı" konusunda mülakat görüşmesi, Denizli.

Kitaplar

- Abbott, Andrew (1999). *Department & Discipline: Chicago Sociology At One Hundred*, 1. Baskı, Chicago Press, Chicago.
- Barry, Anne-Marie; Yuill, Chris (2002). *Understanding Health*, Sage Publications, 1. Baskı, London.
- Benton, Ted., Craib, Ian (2008). *Sosyal Bilim Felsefesi*, (Çeviren:Ümit Tatlıcan-Berivan Binay), 1. Baskı, Sentez Yayıncılık, İstanbul.
- Bhaskar, Roy (2008). *A Realist Theory of Science*, Routledge, 1. Baskı, London.
- Bourdieu, Pierre (1996). *State Nobility: Elite Schools in the Field of Power*, 1. Baskı, Polity Press, Cambridge.
- Bourdieu, Pierre (2003). *Düşünümsel Antropoloji İçin Cevaplar* (Çeviren: Nazlı Ökten) 1. Baskı, İletişim Kitabevi, İstanbul.

- Bourdieu, Pierre (2006). *Pratik Nedenler*, (Çeviren: Hülya Uğur Tanrıöver) 2. Baskı, Hil Yayınları, İstanbul.
- Bourdieu, Pierre., Chambederon, Jean-Claude., Passeron, Jean-Claude. (1991). *The Craft of Sociology: Epistemological Preliminaries*, Walter de Gruyter, Berlin & New York.
- Bryne, David (1998). *Complexity Theory and The Social Sciences*, Routledge, 1. Baskı London.
- Coe, M. Redney (1998). *Sociology of Medicine*, Mcgraw Hill, United States.
- Cuff, E. C., Sharrock, W. W., Francis, D. V. (1998). *Perspectives in Sociology*,4. Baskı, Routledge, London.
- Douglas, D. Jack (1967). *The Social Meanings Of Suicide*, Princeton University Press, 1.Baskı, New Jersey.
- Durkheim, Emil (1992). *İntihar*, İmge Kitabevi, (Çeviren: Özer Ozankaya) 2. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- Durkheim, Emil (1994). *Sosyolojik Metodun Kuralları*, (Çeviren: Enver Aytekin) 2.Baskı, Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Durkheim, Emil (2006). *Toplumsal İşbölümü*, (Çeviren: Özer Ozankaya) Cem yayınevi, 1.Baskı, İstanbul.
- Foucault, Michel (2002). *Kliniğin Doğuşu*, (Çeviren: İnci Malak Uysal) 1. Baskı, Epos Yayınları, Ankara.
- Gibbs, P. Jack (1968). *Suicide*, Harper & Row Publishers, 1. Baskı, New York.
- Giddens, Anthony (1999). *Toplumun Kuruluşu* (Çeviren: Hüseyin Özel) 1. Baskı, Bilim Sanat Yayınları, İstanbul.
- Giddens, Anthony (2005). *Sosyoloji*, (Yayına Hazırlayan: Cemal Güzel) Ayraç Yayınevi, Ankara.
- Giddens, Anthony (2009). *Kapitalizm ve Modern Sosyal Teori*, (Çeviren: Ümit Tatlıcan, 1. Baskı, İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- Greenacre, Michael (2007). *Correspondence Analyses in Practise*, 2. Baskı, Chapman&Hill, London.
- Gulbenkian Komisyonu (1998). *Sosyal Bilimleri Açın*, (Çeviren: Şirin Tekeli) 2. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul.
- Güvenç, M., H. Kirmanoğlu (2009). *Türkiye Seçim Atlası (1950-2009)*, 1.Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

- Jamison, R. Kay (2004). *Erken Çöken Karanlık*, (Çeviren: Emine Bademci) 1. Baskı, Ayrıntı Yayınları.
- Jenkins, Richard (2002). *Pierre Bourdieu*, 2. Baskı, Routledge, London.
- Keat, Russel. ,Urry, John (2001). *Bilim Olarak Sosyal Teori*, (Çeviren:Nilgün Çelebi), 1. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kivisto, Peter (2008). *Sosyolojinin Temel Kavramları*, (Çeviren: İhsan Çapcıoğlu-Sefer Yavuz) Birleşik Yayınevi, Ankara.
- Kushner, I.Howard (1989). *American Suicide*, Rutgers, The State University,1. Baskı, United States of America.
- Kuş, Elif (2009). *Nicel ve Nitel Araştırma Teknikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi Nitel mi?*, 3. Baskı, Anı yayıncılık, Ankara.
- Lester, David (1972). *Why People Kill Themselves: A 1980's Summary Of Research Findings on Suicidal Behaviour*, 2. Baskı, Springfield.
- Minois, Georges (2008). *İntiharın Tarihi: İstemli Ölüm Karşısında Batı Toplumunu* (Çeviren: Nermin Acar) 1.Baskı, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Oktik, Nugün (2005). *Muğla'da İntihar ve İntihar Girişimleri: Kavramlar Yaklaşımlar ve Önlem Çalışmaları*, 1. Baskı, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla.
- Ritzer, George (1983). *Sociological Theory*, Alfred A. Knop, 1. Baskı, New York.
- Rubin, Herbert., Rubin, Irene (1995). *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*, 1. Baskı, Sage Publications, London.
- Schwartz, David (1987). *Dominant Issues in Medical Sociology*, 2. Baskı, Newbery Ward Records, New York.
- Simmel, George (2003). *Modern Kültürde Çatışma*, (Çevirenler: Tanıl Bora-Nazile Kalaycı-Elçin Gen), İletişim Kitabevi, İstanbul.
- Swingewood, Alan (1998). *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*, (Çeviren: Osman Akınhay). 1. Baskı, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Tiryakiyan, Edward. (2002). Emile Durkheim, *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*, 2. Baskı, Ayraç Yayınevi, Ankara.
- Turner, Stephen, (1995). *Medical Power and Social Knowledge*, 2.Baskı, Sage Publications, London.
- Weiss, L. Gregory., Lonnguist, E. Lynne (1994). *Sociology of Health, Healing, and Illness* 1. Baskı, Prentice Hall, New Jersey

Makaleler

- Avar, Adile. “Georges Canguilhem’in ‘Epistemolojik Tarih’ Yaklaşımı: Bilim, İdeoloji, Tarih ve Yaşam Arasındaki Kopuş ve Süreklilikleri Yeniden Düşünmek, *Kültür ve İletişim* 7: 2 (2004): 9-42.
- Giddens, Anthony (1965). The Suicide Problem in French Sociology. *The British Journal of Sociology*, 16,1, 3-18.
- Güvenç, Murat, O. Işık (1996). İstanbul’u Okumak: Statü Konut Mülkiyeti Farklılaşmasına İlişkin Bir Çözümleme Denemesi”, *Toplum ve Bilim Dergisi*, Sayı 71, s.6-60.
- Harvey, David L (2002). Agency and the Community: *A Critical Realist Paradigm*, *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 32, 2, 163-194.
- Jeffreys, Margot. (1996). The Development of Medical Sociology in Theory and practice in Western Europe, 1950-1960 *European Journal of Public Health*, Vol.6 No: 2, 94-98
- Taylor, Steve (2008). İntihar, *Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü* (Editör: Tanıl Bora, Kerem Ünüvar) 1. Baskı, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 360.
- Tomasi, Luigi (2000). Emile Durkheim’s Contribution to the Sociological Explanation of Suicide, *Durkheim’s Suicide*, Routledge, 1. Baskı, 11-21.
- Vandenberghe, Frederic (1999). The Real Is Relational: An Epistemological Analysis of Pierre Bourdieu’s Generative Structuralism, *Sociological Theory*, 17, 1, 32-67.

Derleme Eser, Editörlü Kitap

- Abell, P. (2008) Homo Sociologicus: Ona İhtiyacımız Var mı?, *Sosyal Teori ve Sosyoloji*, Editör: Stephen Turner, Küre Yayınları, İstanbul, s.273. Academic Press, New York s. 37-45.
- Bourdieu, Pierre (2007). Vive La Crise!: Sosyal Bilimlerde Heterodoksi İçin, Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu: der. G. Çeğin, E. Göker, A.Arlı, Ü. Tatlıcan, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Chauchat, J. H., A. Risson (1998). Bertin’s Graphics and Multidimensional Data Analysis, Visualization of Categorical Data, Editör: , Jörg Blasius ve Michael Greenacre.

- Löfgren, Kent (2007). Pierre Bourdieu, Mütakabiliyet Analizi ve İstatistik Eğitimi, Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derleyenler: der. G. Çeğin, E. Göker, A.Arlı, Ü. Tatlıcan, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Pope, Whitney (2008). Emile Durkheim, Sosyolojik Düşünce İz Bırakanlar, Türkçe Yay. Hazırlayan: Nihat. Z. Erdoğan; Ü. Oskay 1. Baskı, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, s.76-90.
- Wacquant, Loic (2007). Pierre Bourdieu: Hayatı, Eserleri ve Entelektüel Gelişimi, Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu, der. G. Çeğin, E. Göker, A.Arlı, Ü. Tatlıcan, İletişim Yayınları, İstanbul.

İnternet

- Türkiye İstatistik Kurumu (2009). İntihar İstatistikleri 2007, www.tuik.gov.tr/demografiapp/intihar.zul, Erişim: (15.02.2010).
- Türkiye İstatistik Kurumu (2009). *İntihar İstatistikleri 2008*, www.tuik.gov.tr/demografiapp/intihar.zul, (15.02.2010).

Tablo Ek 4

2002-2009 MESLEK GRUPLARINA GÖRE İNTİHAR ŞEKİLLERİ EĞİLİMİ: MUTLAK DEĞERLER									
intihar şekli → meslek grupları ↓	Kendini Suya Atarak	Havagazı, Tüpgazı Kullanarak	Kesici Bir Alet Kullanarak	Kendini Yüksekten Atarak	Kimyevi Madde ve İlaç	Kendini Yakarak	Asarak	Ateşli Silah İle	toplam
İşsiz	1	1	2	1	1	0	11	2	19
Emekli	0	1	1	2	7	1	14	8	34
Belirsiz	0	0	1	0	6	0	15	3	25
Öğrenci	0	0	0	1	1	0	4	1	7
Ev Hanımı	0	0	0	2	2	1	16	1	22
Memur	0	0	0	1	0	0	4	4	9
İşçi	0	0	0	0	4	0	26	6	36
Serbest	0	0	0	0	1	0	5	3	9
KHC	0	0	0	0	0	0	18	4	22
toplam	1	2	4	7	22	2	113	32	183

Tablo Ek 5

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YBCK-DEĞERLERİ İTİBARIYLA								
yıllar meslek grupları	2008	2009	2007	2005	2003	2006	2004	2002
KHC	1,3	4,1	0,3	-0,6	-0,1	-0,2	-2,5	-0,6
İşsiz	0,5	3,7	0,0	0,0	-1,2	-0,1	0,0	-3,0
Emekli	1,7	-0,2	2,1	0,0	0,3	-0,4	-0,9	-0,4
Memur	-0,9	0,1	1,4	-0,1	0,3	0,0	0,0	-0,1
Ev Hanımı	0,2	-0,2	-0,6	0,8	-0,1	-1,1	0,9	0,1
Öğrenci	0,1	0,4	-0,7	-1,1	-0,5	-0,9	1,8	0,7
İşçi	-0,8	-0,3	-0,1	1,1	0,2	1,4	-0,3	-0,1
Serbest	-0,9	-0,2	-0,9	0,3	-0,6	0,0	3,7	0,2
Belirsiz	-2,6	-4,5	-0,9	-0,9	1,1	2,6	0,4	6,4

Tablo Ek 6

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YAPISAL FARKLILAŞMA									
yıllar meslek grupları	2008	2009	2007	2005	2003	2006	2004	2002	toplam
KHC	18,2	36,4	13,6	9,1	4,5	9,1	0,0	9,1	100,0
İşsiz	15,8	36,8	10,5	15,8	0,0	10,5	10,5	0,0	100,0
Emekli	17,6	14,7	17,6	14,7	8,8	8,8	5,9	11,8	100,0
Memur	0,0	22,2	22,2	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	100,0
Ev Hanımı	13,6	13,6	4,5	22,7	4,5	4,5	18,2	18,2	100,0
Öğrenci	14,3	28,6	0,0	0,0	0,0	0,0	28,6	28,6	100,0
İşçi	5,6	13,9	8,3	22,2	8,3	19,4	8,3	13,9	100,0
Serbest	0,0	11,1	0,0	22,2	0,0	11,1	33,3	22,2	100,0
Belirsiz	0,0	0,0	4,0	8,0	12,0	24,0	16,0	36,0	100,0
toplam	10,4	18,0	9,8	15,3	6,6	12,6	11,5	15,8	100,0

Tablo Ek 7

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YIĞILMA PAYLARI									
yıllar meslek grupları	2008	2009	2007	2005	2003	2006	2004	2002	toplam
KHC	21,1	24,2	16,7	7,1	8,3	8,7	0,0	6,9	12,0
İşsiz	15,8	21,2	11,1	10,7	0,0	8,7	9,5	0,0	10,4
Emekli	31,6	15,2	33,3	17,9	25,0	13,0	9,5	13,8	18,6
Memur	0,0	6,1	11,1	3,6	8,3	4,3	4,8	3,4	4,9
Ev Hanımı	15,8	9,1	5,6	17,9	8,3	4,3	19,0	13,8	12,0
Öğrenci	5,3	6,1	0,0	0,0	0,0	0,0	9,5	6,9	3,8
İşçi	10,5	15,2	16,7	28,6	25,0	30,4	14,3	17,2	19,7
Serbest	0,0	3,0	0,0	7,1	0,0	4,3	14,3	6,9	4,9
Belirsiz	0,0	0,0	5,6	7,1	25,0	26,1	19,0	31,0	13,7
toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo Ek 8

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: MUTLAK DEĞERLER									
yıllar meslek grupları	2008	2009	2007	2005	2003	2006	2004	2002	toplam
KHC	4	8	3	2	1	2	0	2	22
İşsiz	3	7	2	3	0	2	2	0	19
Emekli	6	5	6	5	3	3	2	4	34
Memur	0	2	2	1	1	1	1	1	9
Ev Hanımı	3	3	1	5	1	1	4	4	22
Öğrenci	1	2	0	0	0	0	2	2	7
İşçi	2	5	3	8	3	7	3	5	36
Serbest	0	1	0	2	0	1	3	2	9
Belirsiz	0	0	1	2	3	6	4	9	25
toplam	19	33	18	28	12	23	21	29	183

Tablo Ek 9

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILLARINDA AYLARA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YBCK DEĞERLERİ İTİBARIYLA												
Aylar→ Meslek Grupları↓	Temmuz	Mayıs	Ağustos	Mart	Şubat	Haziran	Kasım	Nisan	Ocak	Ekim	Eylül	Aralık
Memur	0,5	1,4	0,0	4,1	-0,5	-0,6	0,0	-0,8	0,1	-1,1	-0,3	-0,7
Ev Hanımı	2,7	1,6	0,3	-0,8	0,5	-0,1	0,1	0,0	-0,4	-0,2	-0,8	-1,7
Serbest	0,5	-0,9	1,4	0,0	-0,5	0,3	-1,0	0,0	0,1	0,8	-0,3	-0,7
Belirsiz	-0,1	0,1	5,1	-0,2	-0,1	1,1	-0,2	0,0	-0,5	-1,3	0,0	0,0
Öğrenci	1,0	0,1	-0,7	0,1	1,0	-0,5	-0,8	0,2	-0,6	0,0	2,0	-0,5
KHC	0,0	0,3	-2,2	0,1	0,0	0,2	-0,1	0,0	0,8	0,7	-0,8	-0,3
Emekli	-0,4	0,0	-0,5	0,0	0,0	0,0	1,4	0,0	-1,1	-0,3	0,4	2,2
İşsiz	-1,0	-0,4	-0,4	0,0	0,0	0,0	-0,6	0,0	3,8	1,3	2,2	-1,5
İşçi	-0,5	-1,8	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	0,3	0,1	0,0	0,1	-0,1	3,8

Tablo Ek 10

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILLARINDA AYLARA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YAPISAL FARKLILAŞMA													
Aylar→ Meslek Grupları↓	Temmuz	Mayıs	Ağustos	Mart	Şubat	Haziran	Kasım	Nisan	Ocak	Ekim	Eylül	Aralık	toplam
Memur	11,1	22,2	11,1	33,3	0,0	0,0	11,1	0,0	11,1	0,0	0,0	0,0	100
Ev Hanımı	13,6	18,2	13,6	4,5	9,1	4,5	13,6	9,1	4,5	9,1	0,0	0,0	100
Serbest	11,1	0,0	22,2	11,1	0,0	11,1	0,0	11,1	11,1	22,2	0,0	0,0	100
Belirsiz	4,0	12,0	24,0	8,0	4,0	12,0	8,0	8,0	4,0	4,0	4,0	8,0	100
Öğrenci	14,3	14,3	0,0	14,3	14,3	0,0	0,0	14,3	0,0	14,3	14,3	0,0	100
KHC	4,5	13,6	0,0	13,6	4,5	9,1	9,1	9,1	13,6	18,2	0,0	4,5	100
Emekli	2,9	8,8	5,9	11,8	5,9	5,9	17,6	8,8	2,9	8,8	5,9	14,7	100
İşsiz	0,0	5,3	5,3	10,5	5,3	5,3	10,5	21,1	21,1	10,5	0,0	0,0	100
İşçi	2,8	2,8	8,3	8,3	5,6	5,6	13,9	11,1	8,3	13,9	2,8	16,7	100
Toplam	5,5	9,8	9,8	10,9	5,5	6,6	10,9	9,3	8,2	12,0	3,8	7,7	100

Tablo Ek 11

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILLARINDA AYLARA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YIGILMA PAYLARI													
Aylar→	Temmuz	Mayıs	Ağustos	Mart	Şubat	Haziran	Kasım	Nisan	Ocak	Ekim	Eylül	Aralık	toplam
Meslek Grupları↓													
Memur	10,0	11,1	5,6	15,0	0,0	0,0	5,0	0,0	6,7	0,0	0,0	0,0	4,9
Ev Hanımı	30,0	22,2	16,7	5,0	20,0	8,3	15,0	11,8	6,7	9,1	0,0	0,0	12,0
Serbest	10,0	0,0	11,1	5,0	0,0	8,3	0,0	5,9	6,7	9,1	0,0	0,0	4,9
Belirsiz	10,0	16,7	33,3	10,0	10,0	25,0	10,0	11,8	6,7	4,5	14,3	14,3	13,7
Öğrenci	10,0	5,6	0,0	5,0	10,0	0,0	0,0	5,9	0,0	4,5	14,3	0,0	3,8
KHC	10,0	16,7	0,0	15,0	10,0	16,7	10,0	11,8	20,0	18,2	0,0	7,1	12,0
Emekli	10,0	16,7	11,1	20,0	20,0	16,7	30,0	17,6	6,7	13,6	28,6	35,7	18,6
İşsiz	0,0	5,6	5,6	10,0	10,0	8,3	5,0	11,8	26,7	18,2	28,6	0,0	10,4
İşçi	10,0	5,6	16,7	15,0	20,0	16,7	25,0	23,5	20,0	22,7	14,3	42,9	19,7
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo Ek 12

Aylar→	Temmuz	Mayıs	Ağustos	Mart	Şubat	Haziran	Kasım	Nisan	Ocak	Ekim	Eylül	Aralık	toplam
Meslek Grupları↓													
Memur	1	2	1	3	0	0	1	0	1	0	0	0	9
Ev Hanımı	3	4	3	1	2	1	3	2	1	2	0	0	22
Serbest	1	0	2	1	0	1	0	1	1	2	0	0	9
Belirsiz	1	3	6	2	1	3	2	2	1	1	1	2	25
Öğrenci	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0	7
KHC	1	3	0	3	1	2	2	3	3	4	0	1	22
Emekli	1	3	2	4	2	2	6	3	1	3	2	5	34
İşsiz	0	1	1	2	1	1	1	2	4	4	2	0	19
İşçi	1	1	3	3	2	2	5	4	3	5	1	6	36
Toplam	10	18	18	20	10	12	20	17	15	22	7	14	183

Tablo Ek 13

2002-2009 EĞİTİM MESLEK GRUPLARININ EĞİTİM DURUMLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YBCK-DEĞERLERİ İTİBARIYLA							
eğitim durumu→	Yüksekokul	Üniversite	Lise	İlkokul	Ortaokul	İlkokul Terk	Belirsiz
Meslek grupları↓							
Memur	18,4	16,5	16,4	-2,9	-0,4	-1,2	-1,5
Öğrenci	0,0	-0,2	6,5	-0,1	-0,3	-0,9	0,0
KHC	-0,1	0,6	2,8	0,2	0,0	-2,9	-0,8
İşçi	-0,2	0,1	-0,2	2,9	-0,2	-1,6	-1,6
Serbest	0,0	-0,2	0,0	0,0	-0,4	0,6	-0,2
Emekli	-0,2	-0,7	-0,8	-0,2	0,2	9,6	-1,3
İşsiz	-0,1	-0,4	-2,1	1,7	0,0	0,1	-1,5
Ev Hanımı	-0,1	-0,5	-0,8	-0,2	4,3	1,6	-0,1
Belirsiz	-0,1	-0,5	-2,7	-2,8	-1,1	-1,6	38,5

Tablo Ek 14

2002-2009 MESLEK GRUPLARININ EĞİTİM DURUMLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YAPISAL FARKLILAŞMA								
eğitim durumu→	Yüksekokul	Üniversite	Lise	İlkokul	Ortaokul	İlkokul Terk	Belirsiz	toplam
Meslek grupları↓								
Memur	11,1	22,2	55,6	11,1	0,0	0,0	0,0	100
Öğrenci	0,0	0,0	42,9	42,9	0,0	0,0	14,3	100
KHC	0,0	4,5	22,7	59,1	4,5	0,0	9,1	100
İşçi	0,0	2,8	8,3	72,2	2,8	5,6	8,3	100
Serbest	0,0	0,0	11,1	55,6	0,0	22,2	11,1	100
Emekli	0,0	0,0	5,9	47,1	5,9	32,4	8,8	100
İşsiz	0,0	0,0	0,0	73,7	5,3	15,8	5,3	100
Ev Hanımı	0,0	0,0	4,5	45,5	13,6	22,7	13,6	100
Belirsiz	0,0	0,0	0,0	28,0	0,0	4,0	68,0	100
toplam	0,5	2,2	10,9	51,9	4,4	13,1	16,9	100

Tablo Ek 15

2002-2009 MESLEK GRUPLARININ EĞİTİM DURUMLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YIĞILMA PAYLARI								
eğitim durumu→ meslek grupları↓	Yüksekokul	Üniversite	Lise	İlkokul	Ortaokul	İlkokul Terk	Belirsiz	toplam
Memur	100,0	50,0	25,0	1,1	0,0	0,0	0,0	4,9
Öğrenci	0,0	0,0	15,0	3,2	0,0	0,0	3,2	3,8
KHC	0,0	25,0	25,0	13,7	12,5	0,0	6,5	12,0
İşçi	0,0	25,0	15,0	27,4	12,5	8,3	9,7	19,7
Serbest	0,0	0,0	5,0	5,3	0,0	8,3	3,2	4,9
Emekli	0,0	0,0	10,0	16,8	25,0	45,8	9,7	18,6
İşsiz	0,0	0,0	0,0	14,7	12,5	12,5	3,2	10,4
Ev Hanımı	0,0	0,0	5,0	10,5	37,5	20,8	9,7	12,0
Belirsiz	0,0	0,0	0,0	7,4	0,0	4,2	54,8	13,7
toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo Ek 16

2002-2009 MESLEK GRUPLARININ EĞİTİM DURUMLARINA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: MUTLAK DEĞERLER								
eğitim durumu→ meslek grupları↓	Yüksekokul	Üniversite	Lise	İlkokul	Ortaokul	İlkokul Terk	Belirsiz	toplam
Memur	1	2	5	1	0	0	0	9
Öğrenci	0	0	3	3	0	0	1	7
KHC	0	1	5	13	1	0	2	22
İşçi	0	1	3	26	1	2	3	36
Serbest	0	0	1	5	0	2	1	9
Emekli	0	0	2	16	2	11	3	34
İşsiz	0	0	0	14	1	3	1	19
Ev Hanımı	0	0	1	10	3	5	3	22
Belirsiz	0	0	0	7	0	1	17	25
toplam	1	4	20	95	8	24	31	183

Tablo Ek 17

2002-2009 MESLEK GRUPLARININ MEDENİ DURUMA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YBCK-DEĞERLERİ İTİBARIYLA				
medeni durum→ meslek grupları↓	Dul	Evli	Bekar	Belirsiz
Serbest	3,9	0,5	-2,5	-0,6
Emekli	0,4	5,5	-9,3	-2,2
Ev Hanımı	-0,1	1,1	-0,7	-1,4
KHC	-1,3	1,7	-0,7	-1,4
Memur	0,4	0,1	-0,1	-0,6
İşsiz	3,0	-1,7	2,8	-1,2
İşçi	-0,6	-1,0	5,2	-0,8
Öğrenci	-0,4	-4,2	13,5	-0,5
Belirsiz	-1,5	-4,3	0,0	53,4

Tablo Ek 18

2002-2009 MESLEK GRUPLARININ MEDENİ DURUMA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YAPISAL FARKLIŞMA					
medeni durum → meslek grupları ↓	Dul	Evli	Bekar	Belirsiz	toplam
Serbest	22,2	77,8	0,0	0,0	100
Emekli	8,8	91,2	0,0	0,0	100
Ev Hanımı	4,5	77,3	18,2	0,0	100
KHC	0,0	81,8	18,2	0,0	100
Memur	11,1	66,7	22,2	0,0	100
İşsiz	15,8	36,8	47,4	0,0	100
İşçi	2,8	47,2	47,2	2,8	100
Öğrenci	0,0	0,0	100,0	0,0	100
Belirsiz	0,0	28,0	28,0	44,0	100
toplam	6,0	60,1	27,3	6,6	100

Tablo Ek 19

2002-2009 MESLEK GRUPLARININ MEDENİ DURUMA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YIĞILMA PAYLARI					
medeni durum → meslek grupları ↓	Dul	Evli	Bekar	Belirsiz	toplam
Serbest	18,2	6,4	0,0	0,0	4,9
Emekli	27,3	28,2	0,0	0,0	18,6
Ev Hanımı	9,1	15,5	8,0	0,0	12,0
KHC	0,0	16,4	8,0	0,0	12,0
Memur	9,1	5,5	4,0	0,0	4,9
İşsiz	27,3	6,4	18,0	0,0	10,4
İşçi	9,1	15,5	34,0	8,3	19,7
Öğrenci	0,0	0,0	14,0	0,0	3,8
Belirsiz	0,0	6,4	14,0	91,7	13,7
toplam	100	100	100	100	100

Tablo Ek 20

2002-2009 MESLEK GRUPLARININ MEDENİ DURUMA GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: MUTLAK DEĞERLER					
medeni durum → meslek grupları ↓	Dul	Evli	Bekar	Belirsiz	toplam
Serbest	2	7	0	0	9
Emekli	3	31	0	0	34
Ev Hanımı	1	17	4	0	22
KHC	0	18	4	0	22
Memur	1	6	2	0	9
İşsiz	3	7	9	0	19
İşçi	1	17	17	1	36
Öğrenci	0	0	7	0	7
Belirsiz	0	7	7	11	25
toplam	11	110	50	12	183

Tablo Ek 24

DENİZLİ 2002-2009 MESLEK GRUPLARINA GÖRE İLÇELERDEKİ İNTİHAR EĞİLİMLERİ: MUTLAK DEĞERLER										
Meslek grupları→	Ev Hanımı	Emekli	Öğrenci	Memur	İşsiz	Belirsiz	İşçi	KHC	Serbest	toplam
ilçeler↓										
Kale	3	2	0	0	0	0	0	0	0	5
Çameli	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Çivril	2	3	0	0	2	0	0	0	0	7
Sarayköy	3	5	0	0	0	0	1	1	0	10
Buldan	0	4	1	0	2	0	0	1	0	8
Tavas	3	0	1	2	1	0	0	2	0	9
Merkez	10	18	5	7	12	25	32	12	4	125
Acipayam	0	1	0	0	0	0	1	2	0	4
Honaz	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2
Güney	0	0	0	0	1	0	1	2	1	5
Serinhisar	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3
Bekilli	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Akköy	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
toplam	22	34	7	9	19	25	35	23	9	183

Tablo Ek 25

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILINDA İNTİHAR NEDENLERİ EĞİLİMLERİ: YBCK DEĞERLERİ İTİBARIYLA							
İntihar Nedeni→	Öğrenim Başarısızlığı	Hissi ilişki ile istediği ile	Psikolojik	Aile İçi Geçimsizlik	Belirsiz	Hastalık	Ekonomik
Meslek Grupları↓							
İşçi	7,7	3,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-1,0
Ev Hanımı	-0,2	3,0	1,4	0,6	-1,6	-2,1	-0,1
Öğrenci	-0,1	-0,8	1,3	-1,2	0,3	0,1	-1,5
Belirsiz	-0,2	-1,1	0,5	-0,4	0,0	0,0	0,0
Serbest	-0,1	0,0	-0,7	-1,5	2,2	-0,2	0,7
KHC	0,0	-0,2	-0,8	1,4	0,9	-0,8	0,0
Memur	0,0	-0,3	-1,4	3,1	0,2	1,1	-1,2
Emekli	-0,1	-0,7	-0,8	-0,2	-0,4	2,8	3,0
İşsiz	0,0	-0,3	-1,4	3,1	0,0	0,0	0,5

Tablo Ek 26

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILINDA İNTİHAR NEDENLERİ EĞİLİMLERİ: YAPISAL FARKLILAŞMA								
İntihar Nedeni→	Hissi ilişki ile istediği ile	Hastalık	Öğrenim Başarısızlığı	Aile İçi Geçimsizlik	Psikolojik	Ekonomik	Belirsiz	toplam
Meslek Grupları↓								
İşçi	5	11	37	11	21	11	5	100
Ev Hanımı	0	9	46	17	14	3	11	100
Öğrenci	0	0	48	4	30	13	4	100
Belirsiz	0	0	41	9	24	12	15	100
Serbest	0	4	24	4	40	8	20	100
KHC	0	0	14	29	43	0	14	100
Memur	0	0	11	33	33	22	0	100
Emekli	0	0	23	9	18	23	27	100
İşsiz	0	0	11	33	22	11	22	100
toplam	0,5	3,3	33,9	12,6	25,1	10,9	13,7	100

Tablo Ek 27

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILINDA İNTİHAR NEDENLERİ EĞİLİMLERİ: YIĞILMA FARKLARI								
İntihar Nedeni→ Meslek Grupları↓	Hissi ilişki ile istediği ile	Hastalık	Öğrenim Başarısızlığı	Aile İçi Geçimsizlik	Psikolojik	Ekonomik	Belirsiz	toplam
İşçi	100	33	11	9	9	10	4	10
Ev Hanımı	0	50	26	26	11	5	16	19
Öğrenci	0	0	18	4	15	15	4	13
Belirsiz	0	0	23	13	17	20	20	19
Serbest	0	17	10	4	22	10	20	14
KHC	0	0	2	9	7	0	4	4
Memur	0	0	2	13	7	10	0	5
Emekli	0	0	8	9	9	25	24	12
İşsiz	0	0	2	13	4	5	8	5
toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo Ek 28

MESLEK GRUPLARININ 2002-2009 YILINDA İNTİHAR NEDENLERİ EĞİLİMLERİ: MUTLAK DEĞERLER								
İntihar Nedeni→ Meslek Grupları↓	Öğrenim Başarısızlığı	Hissi ilişki ile istediği ile evleneme me	Psikolojik	Aile İçi Geçimsizlik	Belirsiz	Hastalık	Ekonomik	toplam
İşçi	1	2	7	2	4	2	1	19
Ev Hanımı	0	3	16	6	5	1	4	35
Öğrenci	0	0	11	1	7	3	1	23
Belirsiz	0	0	14	3	8	4	5	34
Serbest	0	1	6	1	10	2	5	25
KHC	0	0	1	2	3	0	1	7
Memur	0	0	1	3	3	2	0	9
Emekli	0	0	5	2	4	5	6	22
İşsiz	0	0	1	3	2	1	2	9
toplam	1	6	62	23	46	20	25	183

EKLER 2: Denizli’de 1998-2009 Yıllarında İntihar Etmiş Aktörlerin Aile Yakınlarıyla Derinlemesine Görüşme Formu

Kendini ve Araştırmayı Tanıtma: Pamukkale Üniversitesi tarafından desteklenen ve Pamukkale Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nden Prof. Dr. Mehmet Meder tarafından yürütülen “Yapısal-İnşacı Bir Perspektiften Denizli’deki 1985–2007 arasındaki tamamlanmış intihar olayların sosyal determinasyonlarının sosyolojik bir analizi” adlı projelendirilmiş yüksek lisans tezi üzerinde çalışıyoruz. Araştırma kapsamında müsaitseniz sizinle bir görüşme yapmak istiyoruz.

1. Başlangıç-Tanışma (Birinci dereceden aile üyesiyle)

- İntihar eden aile yakınınızın neyi oluyorsunuz? Öz yakını mısınız?
- Bulduğunuz yerde ne kadarlık bir süredir oturuyorsunuz? Bu şehrin veya bu ilçenin dışında yaşadınız mı? Yaşadınız ise nerelerde ne kadar süre yaşadınız?

2. Yakın Çevre

- İntihar eden aile yakınınızın çocukluğu nasıl geçmişti? Aile reisi ise kendi anne-babasıyla ilişkisi nasıldı? Aile reisiyse kendi eşi ve çocuklarıyla arası nasıldı?
- Aile yakınınızın varsa kardeşleriyle arası nasıldı? Aile yakınınızın akrabalarla ve komşularla arası nasıldı? İntihar eden aile yakınınızın akrabalarla ve komşularla genelde arası nasıldı? İntihar eden aile yakınınızın arkadaşlarıyla, akraba ve komşularla arası son bir yıl için de nasıldı?
- İntihar eden aile yakınınızın bir haftası intihar etmeden önce nasıl geçmişti? Hatırladığınız şeylerden bahsedebilir misiniz? Aile üyesi intihar ettiği zaman neredeydiniz?

3. Sosyal Yapı-Mekan

- İntihar eden aile yakınınızın bulunduğu yerin genel durumunu bize biraz anlatır mısınız? İnsanlar arası sosyal ilişkiler nasıldı? (komşuluk ilişkileri, akrabalık ilişkileri, evlenme yaşı, insanların yılın, ayın veya haftanın belli zamanlarında bir araya toplanması, onur kırıcı bir davranış meydana geldiği zaman ki çevreden gelen tepkilerin niteliği/seviyesi vb.).
- Gelenekler, görenekler, adetler ve tabular nasıldı? Eskiden nasıldı? İntihar ettiği yıl civarında bahsettiğimiz sosyal ilişkiler ne durumdaydı? Eski zamanlarla karşılaştırdığınız zaman bariz bir değişime yaşıyor muydu? Yaşıyorsa bunlar neler olduğunu anlatır mısınız?

4. İntihar Eden Kişi ve Meslek Grubu ilişkisi

- Hangi ekonomik sektörler/iş kolları faaldir? Daha çok hangi sektörler/ iş kolları yoğunudur? Aile reisi hangi iş koluyla uğraşılıyor? İntihar eden aile yakınınız

çalışıyorsa hangi iş kolunda çalışıyordu? Eğer çalıştıysa bu iş kolunun dışında bir iş kolunda çalıştı mı? Ne kadarlık sürelerle çalıştı?

- İntihar eden yakınınızın (**işçi veya memur ise**) çalıştığı iş yerinde işvereniyle münasebeti nasıldı? Diğer işçilerle münasebeti nasıldı? İş yükünün ağır olup olmadığı konusunda neler anlatıyordu? Genelde iş ortamını nasıl buluyordu? Bu konuyla ilgili size veya diğer aile yakınlarına nelerden söz etmişti?
- İntihar eden yakınınızın (**kendi hesabına çalışan veya serbest meslek sahibi ise**) iş muhitinde diğer işverenlerle münasebeti (özellikle son zamanlarda) nasıldı? İş yaşamıyla ilgili olumlu veya olumsuz ne gibi değerlendirmelerde bulunuyordu? Bunları sizle veya diğer aile yakınlarıyla paylaştıysa anlatır mısınız?
- İntihar eden yakınınız (**emekli ise**) emeklilik sonrası genelde günlerini nasıl geçiriyordu? İş yaşamının son zamanlarında iş yaşamıyla ilgili olumlu veya olumsuz ne gibi değerlendirmeleri vardı? Bunları sizle veya diğer aile yakınlarıyla paylaştıysa anlatır mısınız?
- İntihar eden yakınınız (**ev hanımı ise**) daha önce herhangi bir iş kolunda çalışıyor muydu? Çalışmadıysa genelde ev hanımlığı hakkında olumlu veya olumsuz ne gibi değerlendirmelerde bulunuyordu? İntihar eden yakınınızın özellikle komşularıyla arası nasıldı? Gün toplantıları, kermes, dernek toplantılarına vb. düzenli olarak katılır mıydı? Eğer katılmıyorsa sizce bunun nedenleri nelerdi? Komşularıyla ilgili olumlu veya olumsuz değerlendirmelerde bulunuyor muydu?
- **A)** İntihar eden yakınınız (**işsiz veya belirsiz iş kolu**) ne zamandan beri işsiz durumdaydı? Daha önce hangi iş kollarında çalışmıştı? İşsiz olmasının görünür sebebi neydi? Eğer çalış(a)mıyorsa bunun nedenleri nelerdi? İşten çık(arıl)madan kısa süre önce işvereniyle münasebeti nasıldı? İş/çalışma koşulları hakkında olumlu veya olumsuz ne gibi değerlendirmelerde bulunuyordu? İşten çıktıysa bunu özellikle hangi sebepten dolayı yaptı? İşten çıkarıldıysa işsiz kalmayı ilk zamanlarda nasıl karşıladı? İşsiz kalmasının intiharıyla dolaylı veya dolaysız etkisinin olduğunu düşünüyor musunuz? Size veya herhangi bir yakınlarınıza işten çıkarılması hususunda neler anlatmıştı?
- Fiziksel bir rahatsızlık dolayısıyla mı çalış(a)mıyordu?
- **B)** Eğer fiziksel bir rahatsızlığı varsa bunun nedenleri nelerdi? Eğer çalış(a)mıyorsa işsizlik aile yakınınızda ne gibi etkiler bırakıyordu? Bu durumu nasıl görüyordu? Son işvereniyle genelde münasebeti nasıldı?

- **5. İntihar Eden Kişi ve Resmi Kayıtlara Geçmiş İntihar Nedeni İlişkisi**
- İntihar eden yakınınız görünürde **Öğrenim başarısızlığı** nedeniyle intihar ettiyse; bu görünür neden hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce bu görünür nedenin yanı sıra hangi faktörler/uyaranlar etkili olmuş olabilir? Öğrenim durumu nasıldı? Sınav notları düşük veya sınıfta kaldıysa bunun nedenleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? Notları düşük geldiğinde veya sınıfta kaldıysa ebeveynleri bu durumu nasıl karşıladı? Bir sözlü tartışma veya kavga çıkmış mıydı? Biraz anlatır mısınız? Öğrenci arkadaşlarıyla arası nasıldı?
- İntihar eden yakınınız görünürde **Aile İçi Geçimsizlik** nedeniyle intihar ettiyse; bu görünür neden hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce bu görünür nedenin yanı sıra hangi olaylar/faktörler/uyaranlar etkili olmuş olabilir? Eşiyle, annesıyla, çocuklarıyla arası nasıldı? Bu konuyu biraz detaylı anlatmaya çalışır mısınız? Aile içi geçimsizliğine neden olan olaylar/faktörler/uyaranlar nelerdi? Bu konuyu biraz detaylı anlatmaya çalışır mısınız?
- İntihar eden yakınınız görünürde **Psikolojik** nedenlerle intihar ettiyse; bu görünür neden hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce bu görünür nedenin yanı sıra hangi olaylar/faktörler/uyaranlar etkili olmuş olabilir? Bilinen ve doktor tarafından teşhis edilen bir rahatsızlığı var mıydı? Varsa tedavi görüyor muydu? Tedavi görüyorsa yeterli miydi?
- İntihar eden yakınınız görünürde **Belirsiz** nedenlerle intihar ettiyse; bu görünür neden hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce bu görünür nedenin yanı sıra hangi olaylar/faktörler/uyaranlar etkili olmuş olabilir?
- İntihar eden yakınınız görünürde **ekonomik** nedenlerle intihar ettiyse; bu görünür neden hakkında ne düşünüyorsunuz? Ekonomik durumu hakkında bilgi verebilir misiniz? Çalışıyorsa; hangi iş kolunda çalışıyordu? Çalışmıyorsa ne zamandan beri bir işte çalışmıyordu? Çalışmamasının nedenleri nelerdi? **Ekonomik durumu son zamanlarda inişe geçtiyse**; bunun nedenleri nelerdi? Bu konu hakkında neler söylüyordu? Bu konuyu sizinle veya diğer aile üyeleri ve diğer yakın çevresiyle görüştüğünde neler söylemişti? **Ekonomik durumu son zamanlarda yükselişe geçtiyse** bunun nedenleri nelerdi ? Bu konuyu sizinle veya diğer aile üyeleri ve diğer yakın çevresiyle görüştüğünde neler söylemişti? Hatırlıyor musunuz? Sizce bu görünür nedenin yanı sıra hangi olaylar/faktörler/uyaranlar etkili olmuş olabilir?
- İntihar eden yakınınız görünürde **hastalık** nedeniyle intihar ettiyse; bu görünür neden hakkında bilgi verir misiniz? Görünürde hangi sağlık nedeninden dolayı intihar etmiş gözüküyordu? Bu hastalık ne zamandan beri intihar eden yakınınızda mevcuttu? Bu hastalığa karşısı yakınınızın tepkisi ne olmuştu? Bu konuda neler hissediyordu? Üzüntüsünü sizinle ve diğer yakınlarıyla paylaşıyor muydu?
- İntihar eden yakınınız görünürde **hissi ilişki ile istediği ile evlenememe** nedeniyle intihar ettiyse; bu görünür neden hakkında bilgi verir misiniz? Sizce bu görünür nedenin yanı sıra hangi olaylar/faktörler/uyaranlar etkili olmuş

olabilir? İntihar eden yakınınızın istediği kişi ile birlikte olamaması yakınınızda intihar öncesi ne gibi olumsuz durumlara yol açmıştı. Bunlardan bahsedebilir misiniz?

- Ailenizde dine nasıl bakılıyor? Bulduğunuz yerde nasıl yaşıyor? Eskiden nasıl yaşıyordu? Bir değişiklik yaşandı mı? İntihar eden aile yakınınızın dine bakış açısı nasıldı? Dine bağlı biri miydi? Yoksa değil miydi?
- İntihar eden yakınınız yaşadığı yer kır ise aile üyesi ne sıklıkta şehir merkezine inerdi? Tanıdıkları var mıydı? Varsa ne sıklıkta onlarla görüşürdü? Eğer yoksa şehir hayatıyla ilgili görüşleri nasıldı?
- İntihar eden aile yakınınızın en sık görüştüğü arkadaşı varsa kimdi? Eğer varsa (kişisel özelliklerini) arkadaşının özellikleri biraz anlatır mısınız?
- İntihar eden yakınınız eğer okula gidiyorsa okul dersleriyle, öğrenci arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle ve okul yönetimiyle arası nasıldı? Şu an öğrenci değilse okulla arası nasıldı? Öğrencilik hayatı yarıda kesildiyse bunun nedenleri nelerdi? Hangi okullarda okudu?
- İntihar eden aile yakınınızın evliyse ilk evliliği miydi? Bekârsa bir ilişkisi/flörtü var mıydı? Eğer yoksa bu durum nelerden kaynaklanıyordu? Karşı cinsle arası nasıldı? Rahat iletişime geçebiliyor muydu? İntihar etmeden önce ilişkisi nasıl görünüyordu?
- İntihar eden yakınınız herhangi bir rahatsızlık yaşadığı zaman doktora başvurulur muydu? Eğer başvurulmuyorsa bunun nedenleri nelerdi? Bulduğunuz yerde sorunları çözmek için ne tür yollara başvuruyordunuz?
- İntihar eden yakınınızla son yıllarda ve özellikle son bir yıl içerisinde özellikle hangi meseleler hakkında konuştunuz? Genelde bu konuşmalarda nelerden rahatsız oluyordu? İntihar eden yakınınızın bu konuşmalarda şiddet içerikli sözleri geçiyor muydu? Eğer geçiyorsa bu şiddetin kendisine (kendi intiharına yol açacağına) döneceğine dair işaretler var mıydı? Eğer varsa bunları biraz açar mısınız?
- Rahatsızlık duyduğu meselenin çözümüne dair neler söylemişti? Bir çözümünün olduğunu düşünüyor muydu? Bu mesele aile üyelerinin veya çevresindeki tanıdıkları (komşular, akrabalar vb.) tarafından çözülebilecek bir mesele miydi? Yoksa bu konuda herkesin eli kolu bağlı mıydı? Eğer böyleyse intihar eden yakınınız bu durumu nasıl karşılıyordu?
- İntihar gününde neredeydiniz? İntihardan yaklaşık kaç saat sonra haberi aldınız? İntihar gününde intihar eden yakınınızda gözlediğiniz görünür bir değişiklik var mıydı? Eğer varsa bunları anlatır mısınız? İntihar ettiği gün veya bir önceki gün sizinle veya aile yakınınızdan herhangi biri, komşu, arkadaş çevresinden herhangi biri) en son ne hakkında konuşmuştu? Bu konudan biraz bahsedebilir misiniz?

- İlk olarak aklınıza intihar nedeni olarak ne geldi? Resmi tutanaklara geçen intihar nedeninden başka bir nedenin olabileceğini düşünüyor musunuz? Ya da başka hangi faktörler etkili olmuş olabilir?
- Bu konuştuklarımızın dışında bizimle paylaşmak istediğiniz veya söylemek istediğiniz herhangi bir şey var mı? (intiharla doğrudan ilgili de olabilir veya olmayabilir!)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Mustafa Gültekin
Anne Adı:	Hatice
Baba Adı:	Mehmet
Doğum Yeri ve Tarihi:	Üsküdar-1981
Lisans Eğitimi:	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü
Mezuniyet Tarihi:	2004
Yabancı Dil:	İngilizce

